માર્ગદર્શન

ડૉ. એમ. આઈ. જોષી
નિયામક, પ્રાથમિક શિક્ષણ

પ્રકાશ ત્રિવેદી
નિયામક, જીસીઈઆરટી

ડૉ. એમ. એમ. પટેલ (GAS)
એડી.એસપીડી, સમગ્ર શિક્ષા

શિલ્પા પટેલ
સચિવ, સમગ્ર શિક્ષા

એસ. જે. ડુમરાળિયા
સચિવ, જીસીઈઆરટી

સંકલન

અનિલકુમાર ઉપાધ્યાય

સુચિતકુમાર પ્રજાપતિ
ધર્મેશકુમાર રામાનુજ
સંજયભાઈ ચૌધરી
અતુલભાઈ પંચાલ
હેમલબેન પંડ્યા
નીરવ મિસ્ત્રી
જયદિપસિંહ ચૌહાણ
રિઝવાનાબાનુ મિરઝા

લેખન

સુચિતકુમાર પ્રજાપતિ
પ્રકાશભાઈ સુથાર
સંજયભાઈ પટેલ
ધવલભાઈ પટેલ
ડૉ. અશોકભાઈ પરમાર
મનહરકુમાર સોલંકી
ડૉ. રાધાબેન યાદવ
ભરતકુમાર પ્રજાપતિ
ચિંતનકુમાર શાહ
વિમલભાઈ પટેલ
નિતેશભાઈ દલવાડી
છાયાકુમારી પટેલ
સોનુ ગોહેલ
રાઘવભાઈ કટકિયા
અશોકકુમાર પટેલ
હિતેશકુમાર બારડ
ગોપાલભાઈ જાદવ
આરતીબેન પટેલ

સમીક્ષા

દિનેશભાઈ દેસાઈ

ડૉ. વિજયભાઈ પટેલ
વિરાગભાઈ ગરાલા
ડૉ. વૈશાલીબેન ચાવડા
કેતનભાઈ પ્રજાપતિ
ડૉ. ભાર્ગવભાઈ ઠક્કર
વિપા ભાલોડિયા

ચિત્રાંકન

જયેશ વાગડોદા
આશિષ સુથાર

પ્રસ્તાવના

નમસ્કાર,

વૈશ્વિક સ્તરે દેશના વિકાસ માટેનાં વિવિધ વિકાસલક્ષી ધ્યેયો સુનિશ્ચિત કરવામાં આવેલા છે. તેમાનું ચોથા નંબરનું સાતત્યપૂર્ણ વિકાસલક્ષી ધ્યેય (SDG) એટલે 'સમાવેશી અને સમાન ગુણવત્તાપૂર્ણ શિક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવું અને દરેકના માટે આ જીવન શીખવા માટેના અવસરોને પ્રોત્સાહન આપવાનું છે.' આ ધ્યેયને સાર્થક કરવા ગુણવત્તાલક્ષી શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 (NEP-2020)નું નિર્માણ થયેલ છે. NEP-2020 અનુસાર પાયાના શિક્ષણને બળવત્તર બનાવવા માટે નિપુણ ભારત મિશન અંતર્ગત દેશ સાથે આપણા રાજ્યમાં પણ સુનિશ્ચિત આયોજન થયેલ છે. પાયાના શિક્ષણ માટે મહત્ત્વના પ્રારંભિક ત્રણ વર્ષો, બાલવાટિકા અને ધોરણ 1, 2ના શાલેય શિક્ષણમાં બાળકોને તેની વય, રુચિ અને ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ જે અગત્યની બાબતો હોય તેનો પરિચય, મહાવરો અને મૂલ્યાંકન કરાવી તેમનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તે દિશામાં રાજ્યમાં પ્રયાસ થઈ રહ્યો છે.

ગત વર્ષમાં બાલવાટિકા અને વિદ્યાપ્રવેશ અભિગમના પ્રારંભ બાદ NEP, NCF-FS અને SCF-FSના આધારે ધોરણ 1 અને 2 માટે નવા અભ્યાસક્રમની સંરચના કરવામાં આવેલ છે. નવા અભ્યાસક્રમ અને NCERTના નવા પાઠ્યપુસ્તકોને આધારે ગુજરાત રાજ્યના ધોરણ 1ના બાળકો માટે 'અધ્યયન સંપુટ' તરીકે આ સામગ્રી સમગ્ર શિક્ષા અને જીસીઈઆરટી દ્વારા યુનિસેફના સહયોગથી તૈયાર કરવામાં આવી છે. શીખવા-શીખવવા માટે માત્ર પાઠ્યપુસ્તક જ નહિ પરંતુ દરેક તબક્કે વિવિધ પ્રકારની સામગ્રીનો ઉપયોગ વર્ગને વધુ પ્રવૃત્તિલક્ષી અને આનંદદાયી બનાવશે. NCF-FS અને SCF-FSમાં નક્કી થયેલા 6 અધ્યયન ક્ષેત્રો અને 13 વિકાસાત્મક ધ્યેયોમાં આપેલ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓના આધારે વિકસાવવામાં આવેલ આ 'અધ્યયન સંપુટ' બાળકોને શીખવા માટે ઉત્તમ અનુભવ બની રહે તેવા પ્રયાસો થયેલા છે. આ સંપુટના વિષયવસ્તુ નિર્માણ દરમ્યાન જેમની રચના અને પ્રવૃત્તિઓનો સંદર્ભ તરીકે ઉપયોગ થયો છે તેમના આભાર માનું છું.

શીખવા-શીખવવાની દરેક બાબતો સાથે જોડાયેલ આ 'અધ્યયન સંપુટ'માં પ્રવૃત્તિ કરવાની રીત જરૂરી સામગ્રી તથા શિક્ષકો માટે માર્ગદર્શન સમાવવામાં આવેલ છે. અહીં આપેલી પ્રવૃત્તિ કે રમતો ઉપરાંત સ્થાનિક પ્રવૃત્તિ કે રમતોનો ઉપયોગ થાય તે હિતાવહ છે. અધ્યયન ધ્યેયો સાથે અનુબંધિત અધ્યયન નિષ્પત્તિનાં આધારે નિર્માણ થયેલ આ 'અધ્યયન સંપુટ' સાથે વર્ગની અન્ય તમામ સાધન સામગ્રીનો પણ સતત ઉપયોગ થતો રહે તેવો નવોન્મેશી અભિગમ હાથ ધરવાનો પ્રયાસ કરાયો છે. આ અધ્યયન સંપુટ મારફત આપના દ્વારા બાળકોના શિક્ષણ માટે ઉત્તમ પ્રયાસો થાય તે અપેક્ષા સહ નવા વર્ષના શિક્ષણ કાર્ય માટે શુભેચ્છાઓ.

જે. રંજીથકુમાર (IAS)
સ્ટેટ પ્રૉજેક્ટ ડાયરેક્ટર, સમગ્ર શિક્ષા

પ્રજ્ઞા અભિગમ અંતર્ગત માર્ગદર્શન

બાળકેન્દ્રી, પ્રવૃત્તિલક્ષી અને આનંદદાયી પ્રાથમિક શિક્ષણને ચરિતાર્થ કરવા માટે છેલ્લાં પંદરેક વર્ષથી 'પ્રજ્ઞા અભિગમ' અમલમાં છે. પ્રજ્ઞા અભિગમ અંતર્ગત આપણે કેટલાક શાશ્વત શૈક્ષણિક સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને અધ્યયન અધ્યાપન સામગ્રીનું નિર્માણ અને વર્ગખંડ પ્રક્રિયાનું આયોજન કરીએ છીએ.

અગાઉનાં વર્ષોના આપના અનુભવ આધારિત પ્રતિભાવ અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ૨૦૨૦ તેમજ તેના આધારે રાષ્ટ્રીય તેમજ રાજ્ય સ્તરે તૈયાર થયેલ અભ્યાસક્રમ માળખાને ધ્યાને રાખીને આ સામગ્રીનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે. તમે જોઈ શકશો કે પ્રજ્ઞાના સૈદ્ધાંતિક પાસાને યથાવત્ રાખીને એટલે કે વ્યક્તિગત કાર્ય, જૂથકાર્ય અને જોડીકાર્ય, પ્રવૃત્તિ દ્વારા શિક્ષણ, સતત મૂલ્યાંકન અને ત્વરિત ઉપચારાત્મક કાર્ય, સંકલ્પના સ્પષ્ટીકરણ, મહાવરો અને મૂલ્યાંકનના અધ્યયનચક્ર જેવી બાબતોને સમાવીને આ નવા પ્રકારની અધ્યયન અધ્યાપન સામગ્રી તૈયાર કરવામાં આવી છે. કાર્ડ, સ્વઅધ્યયનપોથી, શિક્ષક આવૃત્તિ વગેરેમાં અલગ-અલગ સ્થાને આપેલી વિગતો આ એક જ અધ્યયન સંપુટમાં સહજ ક્રમમાં આપવામાં આવી છે. આ ઉપરાંત, અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયાના ભાગરૂપે વર્ગખંડમાં ઉપલબ્ધ અન્ય સામગ્રીના ઉપયોગ માટે જરૂરી નિર્દેશ પણ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નીચેની સામગ્રીનો સમાવેશ થાય છે. અપેક્ષિત અધ્યયન નિષ્પત્તિઓને ધ્યાનમાં રાખીને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં આ સામગ્રીનો સુચારુ ઉપયોગ શિક્ષકના કાર્યને સરળ બનાવશે.

૧. વિદ્યાપ્રવેશ વિદ્યાર્થી પ્રવૃત્તિપોથી (ધોરણ-૧)
૨. વિદ્યાપ્રવેશ શિક્ષક આવૃત્તિ
૩. પ્રૉજેક્ટ પ્રવૃત્તિ બુક
૪. લેખનપોથી
૫. ચિત્રપોથી
૬. નોટબુક (વિદ્યાર્થી દીઠ-૩)
૭. સ્લેટ અને પેન
૮. શૈક્ષણિક સ્ટેશનરી કિટ
૯. શિક્ષક સાથી મોડ્યુલ
૧૦. વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રજિસ્ટર
૧૧. નિપુણ ભારત માર્ગદર્શિકા (ભાગ-૧,૨)
૧૨. સર્જન માટેની વર્ગસામગ્રી
૧૩. અધ્યયન નિષ્પત્તિ ચાર્ટ
૧૪. લાર્જ સ્ટોરી બુક (૮ બુકનો સેટ)
૧૫. બોર્ડ બુક (૨૪ બુકનો સેટ)
૧૬. વાર્તાનો વડલો ભાગ ૧-૨
૧૭. ચિત્રવાર્તા પુસ્તિકા (૯ ભાગ)
૧૮. દ્વિભાષી વાર્તા પુસ્તિકા
૧૯. અર્લીરીડર (પ્રારંભિક વાચનમાળા-૨૦ પુસ્તિકા)
૨૦. સચિત્ર બાળપોથી
૨૧. ચિત્ર કૅલેન્ડર - ગુજરાતી
૨૨. ચિત્ર કૅલેન્ડર - ગણિત
૨૩. ફ્લૅશકાર્ડ
૨૪. ચાર્ટ/પોસ્ટર
૨૫. બ્રેઈલ કિટ (પ્રજ્ઞાચક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ માટે)
૨૬. NCERT Maths kit
૨૭. IIT FLN kit
૨૮. જાદુઈ પિટારા
૨૯. રમતગમતનાં સાધનો
૩૦. સંગીતનાં સાધનો
૩૧. નિપુણ કૅલેન્ડર (ધોરણ ૧)

અસરકારક વર્ગખંડ પ્રક્રિયા માટે નીચેની બાબતો સુનિશ્ચિત કરીએ

- સમૂહ, જૂથ, જોડી કે વ્યક્તિગત કાર્ય અંતર્ગત બેઠક વ્યવસ્થામાં વર્ષ દરમ્યાન બધાં વિદ્યાર્થીઓને એકબીજાનો પરિચય થાય તે રીતે આયોજન કરીએ.
- વર્ગખંડ સતત વિદ્યાર્થીઓના કલ્લોલથી ગુંજતો હોય તે અપેક્ષિત છે. વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષક સાથે તેમજ અન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાતો કરવાની સતત તક મળે તે માટે આ સામગ્રીમાં ઘણી જગ્યાએ નિર્દેશ છે. આ સામગ્રીમાં નિર્દિષ્ટ ચિત્રો, ચિત્ર વાર્તાઓ, અભિનયગીત, જોડકણાં, રંગકામ, રમકડાં, સાધન-સામગ્રી, રમત-ગમત, શોધખોળ વગેરે દરમ્યાન પણ વાતચીતની તક આપવી.
- પ્રત્યેક પાનની નીચે આપેલી જગ્યામાં વિદ્યાર્થી પાન નંબર જાતે લખે તે સુનિશ્ચિત કરવું.
- આ સંપુટમાં આપવામાં આવેલા મહાવરા ઉપરાંત નોટબુક, પ્રૉજેક્ટબુક, ફ્લેશકાર્ડ, ચિત્રપોથી, બોર્ડબુક, ચાર્ટ્સ, રમકડાં વગેરેનો ઉપયોગ કરીને જરૂર મુજબ વધુ મહાવરો કરાવવો.
- દરેક એકમમાં જ્યારે-જ્યારે વિદ્યાર્થીએ સ્વ-પ્રયત્ને (વ્યક્તિગત કાર્ય) કશુંક કરવાનું કે લખવાનું થાય છે ત્યારે તે પેજ પર તારીખ અને શિક્ષકની સહી આપવામાં આવેલ છે. વિષય શિક્ષક તરીકે પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીનું કાર્ય ચકાસાય તથા તેનું જરૂરી અનુકાર્ય થાય તે અનિવાર્ય છે. અહીં વિદ્યાર્થી દ્વારા થયેલી ભૂલ બદલ ✗ કે અન્ય નકારાત્મક નિશાન/સૂચન કરવાના નથી. પરંતુ વિદ્યાર્થીને તેની ક્ષતિ દૂર કરવા યોગ્ય સમજ આપી તે જાતે સુધારે તેવો પ્રયત્ન કરવો.
- વિદ્યાર્થીઓએ કરેલ દરેક કાર્યનું મૂલ્યાંકન કરી તરત જ સહી કરી તારીખ લખવી. એક સાથે આખા એકમમાં સહી કરવી નહીં.
- વિદ્યાર્થી કેટલું શીખ્યો છે તેની નોંધ માટે પ્રત્યેક એકમના અંતે 'પ્રગતિની નોંધ'નો વિભાગ આપવામાં આવ્યો છે. જેમાં પ્રત્યેક વિધાન સામે A (જાતે કરી શકે છે.), B (અન્યોની મદદથી કરી શકે છે.), C (કરી શકતો નથી.) પૈકી વિદ્યાર્થીએ જે સ્તરે પ્રતિચાર આપ્યો હોય તે ખાનામાં ✔ કરવાનું રહેશે. કોઈ વિદ્યાર્થીમાં B કે C ખાનામાં ✔ થાય, તો તેના માટે શિક્ષકે જરૂરી ઉપાચારાત્મક કાર્ય હાથ ધરવું. ઉપચારાત્મક કાર્ય દ્વારા શિક્ષકે તમામ વિદ્યાર્થીઓને A સ્તર સુધી લઈ જવા પ્રયાસ કરવો. વિદ્યાર્થીના સ્તરમાં થયેલો સુધારો તારીખ સાથે નોંધવાનો રહેશે. વિદ્યાર્થીના પ્રગતિની નોંધની નીચે શિક્ષકે સહી કરી જે તે વાલીની સહી માટે સંપુટને ઘરે મોકલવું. અહીં વાલી પોતાના સંતાનની પ્રગતિથી માહિતગાર થાય અને તેની અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં ભાગીદાર બને તે અપેક્ષિત છે.
- અધ્યયન સંપુટમાં બે-ત્રણ એકમને અંતે પુનરાવર્તન માટે પ્રશ્નો આપવામાં આવ્યા છે. અહીં એક ખાસ બાબતનું ધ્યાન રાખવાનું થાય છે કે 'પુનરાવર્તન' વિભાગનો કોઈ એક આખો મુદ્દો વિદ્યાર્થી સ્વપ્રયત્ને ઉકેલી શકતો નથી તો શિક્ષકે તે સંબંધિત એકમની સંબંધિત અધ્યયન નિષ્પત્તિ આધારિત ઉદાહરણો - પ્રવૃત્તિ કે દાખલાનું ઉપચારાત્મક કાર્ય કરાવવું જરૂરી છે. 'પુનરાવર્તન' એક અર્થમાં સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન પૈકીનો જ એક અગત્યનો ઘટક છે.
- વર્ગમાં થતી રમતો, પ્રવૃત્તિઓ દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓમાં સ્વતંત્ર વિચાર કૌશલ્ય ખીલે એ માટે વર્ગના વાતાવરણને મુક્ત અને આનંદમય રાખવું. વર્ગખંડની રમતો ઉપરાંત મેદાની રમતો પણ રમાડવી. આ અંતર્ગત સ્થાનિક રમતો ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓના શારીરિક-માનસિક વિકાસ માટેની રમતો રમાડવી.
- વર્ગખંડ દરમિયાન એ સુનિશ્ચિત કરવું કે વિદ્યાર્થીઓ સતત અડધો કલાક કે તેથી વધુ સમય એક જ સ્થિતિમાં બેસી ન રહે. વચ્ચે વચ્ચે શારીરિક હલનચલન થાય તેવી પ્રવૃત્તિઓ (નાની કસરત, અભિનયગીત વગેરે) કરાવવી.

- વર્ગખંડમાં અધ્યયન સામગ્રીને એવી રીતે ગોઠવવી કે જેથી વિદ્યાર્થીઓ તે સામગ્રી સરળતાથી મેળવીને સ્વતંત્ર રીતે ઉપયોગ કરી શકે.
- વિદ્યાર્થીઓ જાતે સૂચના વાંચીને સમજવાનો પ્રયત્ન કરે એવો પ્રયાસ પણ કરવો.
- વિદ્યાર્થીઓ જેમ જેમ આગળ વધતાં જાય તેમ તેમ વિદ્યાર્થી પ્રગતિ રજિસ્ટરમાં નોંધ કરવી. જેથી શીખવામાં પાછળ રહી જતાં વિદ્યાર્થીઓ માટે વિશેષ ધ્યાન આપી શકાય અને જરૂરી ઉપચારાત્મક કાર્ય કરી શકાય.
- અધ્યયન સંપુટના એક એકમમાં દરેક તબક્કે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માટે કેટલાક સિમ્બોલ આપવામાં આવ્યા છે. જે નીચે મુજબ છે :

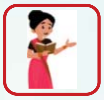
→ **શિક્ષક માટે :** અહીં શિક્ષકને અધ્યાપન પ્રક્રિયા અંગેના નિર્દેશ આપેલ છે. એકમના વિકાસની સાથે જે તે પ્રવૃત્તિ વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો, વધુ મહાવરા માટેની પ્રવૃત્તિઓ, પ્રવૃત્તિમાં ઉપયોગી સાધન-સામગ્રી અને તેના ઉપયોગ અંગે માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ છે.

→ **વ્યક્તિગત કાર્ય :** આ સિમ્બોલ અંતર્ગત દરેક વિદ્યાર્થીને સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરવા માટે પ્રવૃત્તિઓ આપવામાં આવેલી છે. અહીં વિદ્યાર્થી સ્વતંત્ર રીતે લખે છે, ગણે છે, રંગ પૂરે છે, ચિત્ર દોરે છે. આ સમયે વિદ્યાર્થી પોતેપોતાનું કાર્ય અન્યોની મદદ વગર સ્વ-પ્રયત્ને કરે તે સુનિશ્ચિત કરી સેલ્ફ લર્નિંગ માટે વિદ્યાર્થીઓને તૈયાર કરવા.

→ **જોડીકાર્ય :** આ સિમ્બોલ અંતર્ગત દઢીકરણ માટે જોડીમાં કરવાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ આપવામાં આવી છે. આવી પ્રવૃત્તિઓમાં વિદ્યાર્થીઓને બે-બેની જોડીમાં બેસાડી એકબીજાની મદદ વડે કાર્ય કરવાનું છે.

→ **જૂથકાર્ય :** આ સિમ્બોલ અંતર્ગત પ્રૉજેક્ટ, જૂથચર્ચા, શોધખોળ વગેરે જેવી પ્રવૃત્તિઓ આપવામાં આવી છે. આપેલી પ્રવૃત્તિ અને વર્ગની સંખ્યા અનુસાર ચાર થી છ વિદ્યાર્થીઓનાં જૂથ બનાવીને પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

→ **સમૂહકાર્ય :** આ સિમ્બોલ અંતર્ગત આપવામાં આવેલી પ્રવૃત્તિ વર્ગના બધા વિદ્યાર્થીઓએ એક સાથે કરવાની છે. જેમાં અભિનય ગીત, વાર્તા, ચિત્રવાર્તા, ચર્ચા, રમત વગેરે પ્રવૃત્તિઓ વર્ગમાં, ક્યારેક વર્ગની બહાર, ક્યારેક શિક્ષકની મદદથી તો ક્યારેક સહપાઠીની મદદથી કરવાની છે.

→ **રમત :** આ સિમ્બોલ અંતર્ગત વર્ગખંડની અંદરની અને મેદાનની રમતો આપવામાં આવી છે. આ રમતો વિષયવસ્તુ અનુસાર હોઈ તે જે-તે સમયે જ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવું.

ભાષા અને ગણિત ઉપરાંત પણ વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટેનાં જરૂરી ક્ષેત્રો જેવાં કે શારીરિક વિકાસ, સામાજિક-ભાવાત્મક અને નૈતિક વિકાસ તેમજ કલાત્મક અને સાંસ્કૃતિક વિકાસ માટેની પ્રવૃત્તિઓને પૂરતો અવકાશ મળી રહે તે માટે ‘સપ્તરંગી શનિવાર’નો અભિગમ રાખવામાં આવ્યો છે. તેથી શનિવારે આ બધી જ પ્રવૃત્તિઓ થાય તેમજ સોમવારથી શુક્રવાર દરમિયાન પણ જરૂર જણાયે આવી પ્રવૃત્તિઓ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવું. અધ્યયન નિષ્પત્તિ અનુસાર સ્થાનિક ગીતો, વાર્તાઓ, રમતો, સાધન-સામગ્રી, ચિત્રો વગેરેનો ઉપયોગ અધ્યયન પ્રક્રિયાની અસરકારકતામાં વધારો કરશે.

શિલ્પા પટેલ
સચિવ
સમગ્ર શિક્ષા

ધોરણ ૧ : અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ

CG. ૮ વિશ્વને ઓળખવા માટે બાળકો માત્રા (જથ્થો), આકારો અને માપ દ્વારા ગાણિતિક સમજ અને ક્ષમતા વિકસાવે છે.

૮.૧.૧ તેઓ ઓળખે છે તેવાં લક્ષણોને આધારે વસ્તુઓને જૂથોમાં વર્ગીકૃત કરે છે. (દા.ત. આજુબાજુના પર્યાવરણમાં રહેતાં પ્રાણીઓને વર્ગીકૃત કરવાં - કૂતરાં, બિલાડી, ઉંદર, સાપ, ઘાસ ખાનારાં અને માંસ ખાનારાં પ્રાણીઓનું વર્ગીકરણ કરે છે.)

૮.૨.૧ વડીલોની સહાયથી પુનરાવર્તિત પેટર્નના ખૂટતા ઘટકોને દર્શાવે છે. (દા.ત., લાલ-વાદળી, લાલ, વાદળી, લાલ,...)

૮.૩.૧
- ૯૯ સુધીની સંખ્યાની ગણતરી કરે છે. ૯૯ સુધીની સંખ્યા દશના જૂથની પેટર્ન તરીકે સમજે છે.
- ચોક્કસ સંખ્યા (૦ અને ૯૯ની વચ્ચે)માંથી આગળ અને પાછળની તરફ ગણતરી કરે છે.
- વસ્તુઓને બે જૂથમાં વહેંચી શકે છે. (૧૦ ના બે જૂથથી ૨૦ બને)

૮.૪.૧ વસ્તુના વિવિધ ગુણધર્મો (દા.ત., કદ / લંબાઈ / વજન / રંગ)ના આધારે વિવિધ ક્રમમાં વસ્તુના સરખા સમૂહને ગોઠવે છે.

૮.૫.૧
- વસ્તુ / ચીજની અનુપસ્થિતિ દર્શાવવા માટે શૂન્યની સંજ્ઞા ઓળખે છે.
- ૨૦ સુધીની સંખ્યાઓને અંકોમાં અને ૧૦ સુધીની સંખ્યાને શબ્દોમાં ઓળખે છે.
- ૨૦ સુધીની બે સંખ્યાઓની તુલના કરે છે અને તેનાથી મોટી અથવા તેનાથી નાની જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે.

૮.૬.૧
- મૂર્ત વસ્તુઓના ઉપયોગથી ૧૮ સુધીના સરવાળા કરે છે.
- મૂર્ત વસ્તુઓના ઉપયોગથી ૯ સુધીની બાદબાકી કરે છે.
- સંખ્યાઓના સરવાળા અને બાદબાકી વચ્ચે સંબંધ વિકસાવે છે. (દા.ત., ૩ + ૫ = ૮ હોય, તો ૮ - ૩ = ૫ અથવા ૮ - ૫ = ૩)
- સરવાળા / બાદબાકીની ક્રિયાઓ માટે + / - નિશાનીઓને ઓળખે છે.

૮.૭.૧
- જૂથબદ્ધ કરીને નાની સંખ્યાના ગુણાકારના પ્રશ્નો ઉકેલે છે.
- ગુણાકારની નિશાનીને ઓળખે છે.

૮.૭.૨
- ભાગાકારના પ્રશ્નો ઉકેલવા માટે પ્રયત્ન અને ભૂલ તેમજ જૂથોમાં વહેંચણીનો ઉપયોગ કરે છે.
- ભાગાકારની નિશાનીને ઓળખે છે.

૮.૮.૧
- અવકાશીય સંબંધના શબ્દો વિકસાવે છે અને તેનો ઉપયોગ કરે છે. (દા.ત., ઉપર, નીચે, ની ઉપર, ની નીચે, અંદર, બહાર, ઊંચે, નીચે, નજીક, દૂર, પહેલાં, પછી)
- વિવિધ કદ અને આકારો ધરાવતી વસ્તુઓને આસપાસમાંથી ભેગી કરે છે. (દા.ત., કાંકરા, ખોખાં, દડા, પાઇપ)
- આકાર અને અન્ય અવલોકનક્ષમ ગુણધર્મોના આધારે વસ્તુઓને અલગ કરે છે, વર્ગીકૃત કરે છે અને તેનું વર્ણન કરે છે.
- વિવિધ ઘન આકારોની ભૌતિક વિશેષતાઓનું અવલોકન કરે છે અને પોતાની ભાષામાં વર્ણન કરે છે. (દા.ત., દડો ગબડે, બૉક્સ સરકે)
- ચોક્કસ લક્ષણોના આધારે આકારોની તુલના કરે છે. (દા.ત., લંબાઈ, ક્ષેત્રફળ, ઘનફળ)

૮.૯.૧
- નજીક, દૂર, પાતળા, જાડા, લાંબા, ઊંચા, ટૂંકા, નીચે વચ્ચે તફાવત કરે છે.
- અસમાન એકમોના સંદર્ભમાં ટૂંકી લંબાઈને માપે છે. (રમતોના સંદર્ભમાં 'ગિલ્લી દંડા' અને 'લખોટીની રમત')
- ટૂંકા અંતર અને લંબાઈનો અંદાજ કાઢે છે, અસમાન અને બિનપ્રમાણિત એકમો (હાથની વેંત, હાથ, પગનાં પગલાં, આંગળી)નો ઉપયોગ કરીને ચકાસણી કરે છે.

૮.૯.૨ તુલના કરે છે, અને હલકીથી ભારે વસ્તુઓ અથવા ભારેથી હલકી વસ્તુઓને ક્રમમાં મૂકે છે.

૮.૯.૩ કપ / ચમચી / મગ જેવા એકસમાન બિનપ્રમાણિત એકમોનો ઉપયોગ કરીને પાત્રની ગુંજાશનો અંદાજ કાઢે છે અને માપે છે.

૮.૧૦.૧
- પહેલાં અને પછી જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને જે તે સમયે બનતી ઘટનાઓ વચ્ચે તફાવત કરે છે.
- શાળાના દિવસોની સાપેક્ષે રજાઓના સંદર્ભમાં લાંબા અને ટૂંકા ગાળાની સમજ ધરાવે છે.
- એક દિવસમાં બનતી ઘટનાઓનો ક્રમ વર્ણવે છે.

૮.૧૧.૧ કુલ ૨૦ રૂપિયા થાય એ રીતે નોટ અથવા સિક્કા ભેગા કરે છે.

૮.૧૨.૧ ગાણિતિક પ્રશ્નોનું વર્ણન કરવા માટે જથ્થો, આકાર, અવકાશીય જગ્યા અને માપને લગતાં સંપૂર્ણ વાક્યો બનાવે છે.

૮.૧૩.૧
- વાસ્તવિક દુનિયાની પરિસ્થિતિઓને સરળ ગાણિતિક સમસ્યાઓ તરીકે ઓળખે છે.
- વિવિધ વ્યૂહરચનાઓનો ઉપયોગ કરીને સરળ સંખ્યાત્મક સમસ્યાઓ ઉકેલે છે.

U9J1L1

અનુક્રમણિકા

સત્ર–૨

૭	ફરવાની મજા	૧
૮	સંખ્યા સાથે રમત	૨૨
૯	તહેવારો	૪૨
	પુનરાવર્તન-૩	૫૨
૧૦	મારો દિવસ	૫૯
૧૧	કેટલી વખત ?	૭૪
૧૨	બજાર	૮૩
૧૩	પપેટ્સ	૯૯
	પુનરાવર્તન-૪	૧૦૭
	ઉકેલો તો ખરાં !	૧૧૭

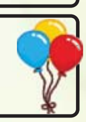

૭ ફરવાની મજા

ચિત્રમાં જ્યાં રંગ પૂરવાના બાકી છે ત્યાં મનગમતા રંગ પૂરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

આકાશ, જતન અને સંજના બસમાં બેસીને પ્રવાસમાં જતા હતા. તેમના શિક્ષકે રસ્તામાં પર્વત, નદી, ઝાડ, વિવિધ પ્રાણીઓ જોવા એમને કહ્યું. તેમણે પ્રવાસની મજા લેતાં લેતાં આ બધું જોયું.

ઉપરના ચિત્રના આધારે સૂચના મુજબ કરો :

(૧) સૌથી ઊંચા ઝાડ ફરતે ◯ કરો.
(૨) સૌથી નીચા ઝાડ પર ✓ કરો.
(૩) સૌથી ઊંચા ડુંગર ફરતે ◯ કરો.
(૪) સૌથી નીચા ડુંગર પર ✓ કરો.
(૫) કયું પ્રાણી સૌથી ઊંચું છે ? ....
(૬) કયું પ્રાણી સૌથી નીચું છે ? ....

શિક્ષક માટે :

- વર્ગમાં વિદ્યાર્થીઓ સાથે તેમને ક્યાં ફરવા જવું ગમે ? કયા વાહનમાં બેસવું ગમે ? અગાઉ ક્યાં ગયાં હતાં ? શું જોયું હતું ? વગેરે વિશે વાતચીત કરો.
- વિદ્યાર્થીઓએ જોયેલું સૌથી ઊંચું પ્રાણી, સૌથી નીચું પ્રાણી, તેમણે જોયેલો સૌથી ઊંચો પર્વત, ગુજરાતનો સૌથી ઊંચો પર્વત-ગિરનાર વગેરે વિશે ચર્ચા કરો. ગામમાં સૌથી ઊંચું મકાન કયું છે ? તેની પણ ચર્ચા કરો.

કહો : (સમૂહકાર્ય)

(૧) તમારા ઘરમાં કુલ કેટલા સભ્યો છે ? (૨) તમારા ઘરમાં સૌથી મોટી ઉંમર કોની છે ? (૩) તમારા ઘરમાં સૌથી નાની ઉંમર કોની છે ? (૪) તમારા ઘરમાં જેની ઉંમર સૌથી વધુ છે તે જ સૌથી ઊંચું છે ? (૫) તમારા ઘરમાં સૌથી પાતળું કોણ છે ? (૬) વર્ગમાં સૌથી ઊંચું કોણ છે ? (૭) આપણાં વર્ગમાં તમારા જેટલી ઊંચાઈ હોય તેવા મિત્ર શોધો.

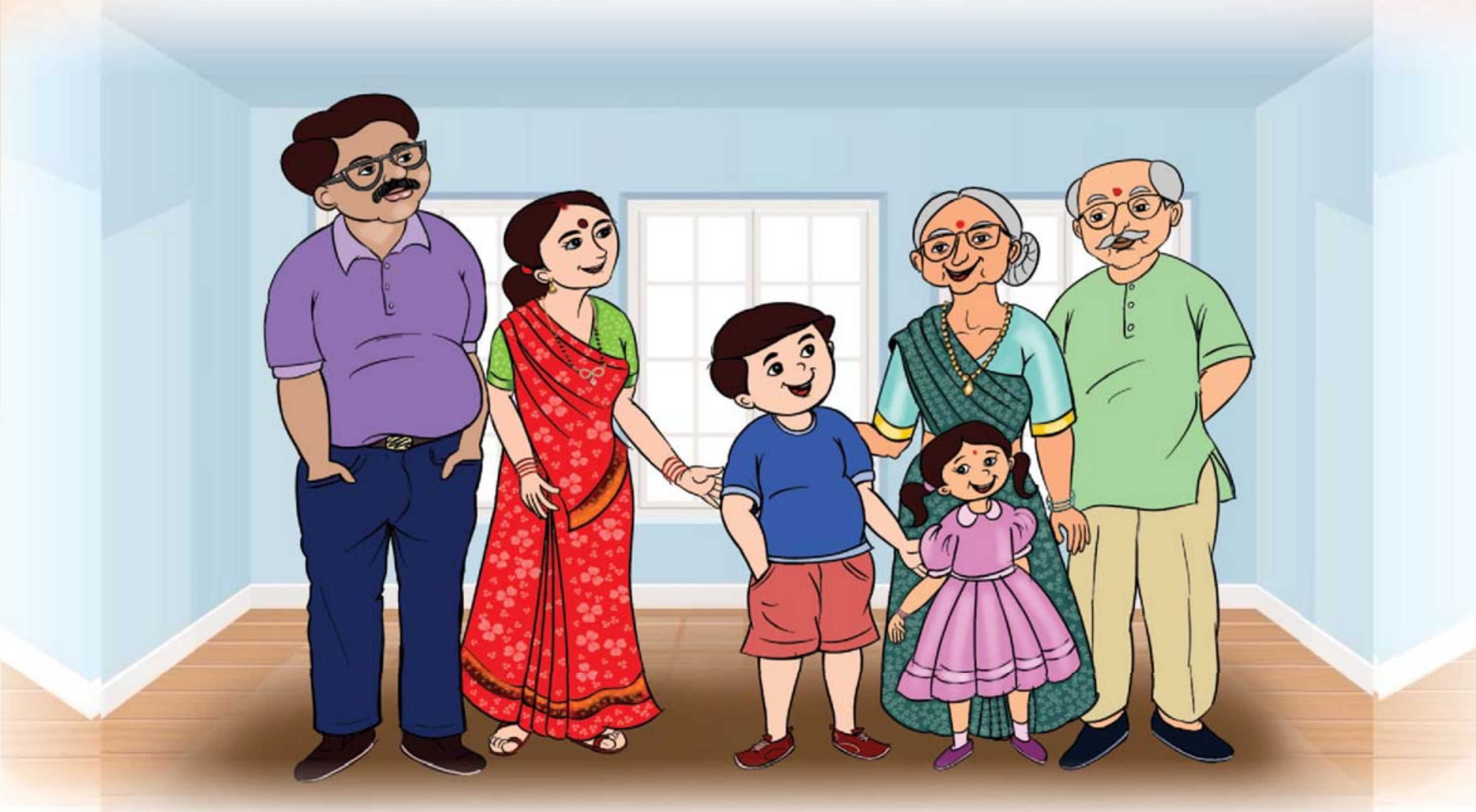

ચિત્રના આધારે જવાબ આપો : (જોડીકાર્ય)

(૧) પરિવારમાં કુલ કેટલા સભ્યો છે ?

(૨) સૌથી વધુ ઊંચાઈ કોની છે ?

(૩) સૌથી ઓછી ઊંચાઈ કોની છે ?

(૪) પરિવારમાં સૌથી જાડું કોણ છે ?

(૫) પરિવારમાં સૌથી પાતળુ કોણ છે ?

(૬) પપ્પાથી નીચું અને મમ્મીથી ઊંચું કોણ છે ?

(૭) કોની-કોની ઊંચાઈ સરખી છે ?

(૮) સૌથી વધુ ઊંચાઈ દેખાય તેના માથે ટોપી દોરો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓને "સ્ટેચ્યુ ઑફ યુનિટી" વિશે જણાવો. વિદ્યાર્થીઓએ જોયેલી સૌથી ઊંચી મૂર્તિ વિશે ચર્ચા કરો.
- **પ્રવૃત્તિ :** વર્ગના તમામ વિદ્યાર્થીઓને ઊંચાઈના ચડતા ક્રમમાં ઊભા રાખો. સૌથી ઊંચું/સૌથી નીચું કોણ છે એ અંગે ચર્ચા કરો. **ફ્લૅશકાર્ડનો ઉપયોગ કરી બાળકોને સૌથી ઊંચું અને સૌથી નીચુંનો મહાવરો કરાવો.**

શું તમે હલકાંથી ભારે પથ્થરને ગોઠવી શકો ? (વ્યક્તિગત કાર્ય)
તમે અહીં દોરીને બતાવો.

શિક્ષક માટે :

વિદ્યાર્થીઓને વર્ગમાં વિવિધ વસ્તુઓ લાવવા કહો, તે પૈકી કઈ વસ્તુ હલકી કે ભારે છે ? કઈ વસ્તુ સૌથી હલકી છે ? કઈ વસ્તુ સૌથી ભારે છે ? કોણ કોના કરતાં હલકી કે ભારે છે ? તે પ્રશ્નો પૂછો.

આવું કેમ ? ચર્ચા કરો : (સમૂહકાર્ય)

અહીં ચીચવામાં જતન અને તેની બહેન રમે છે. જતનનો ચીચવો નીચે જ રહે છે. તેની બહેન બેઠી છે ત્યાં ચીચવો ઊંચો જ રહે છે. આવું કેમ ?

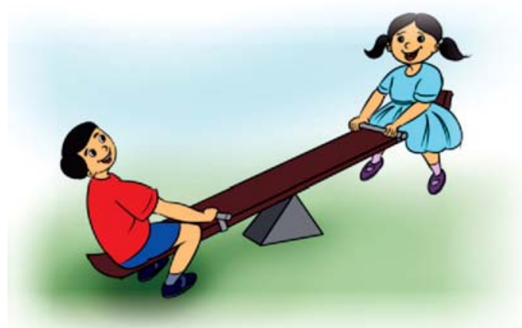

ભારે વસ્તુની નીચેના ☐ માં ✔ કરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

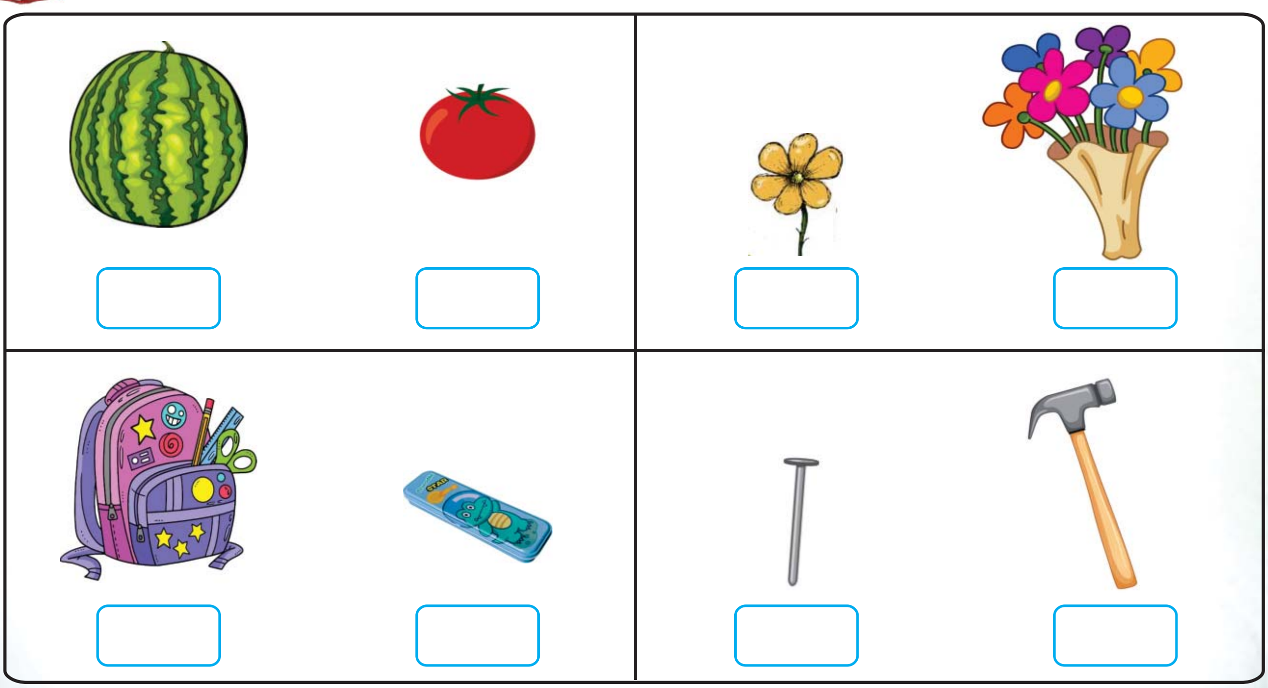

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

હલકી વસ્તુની નીચેના ☐ માં રંગ પૂરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

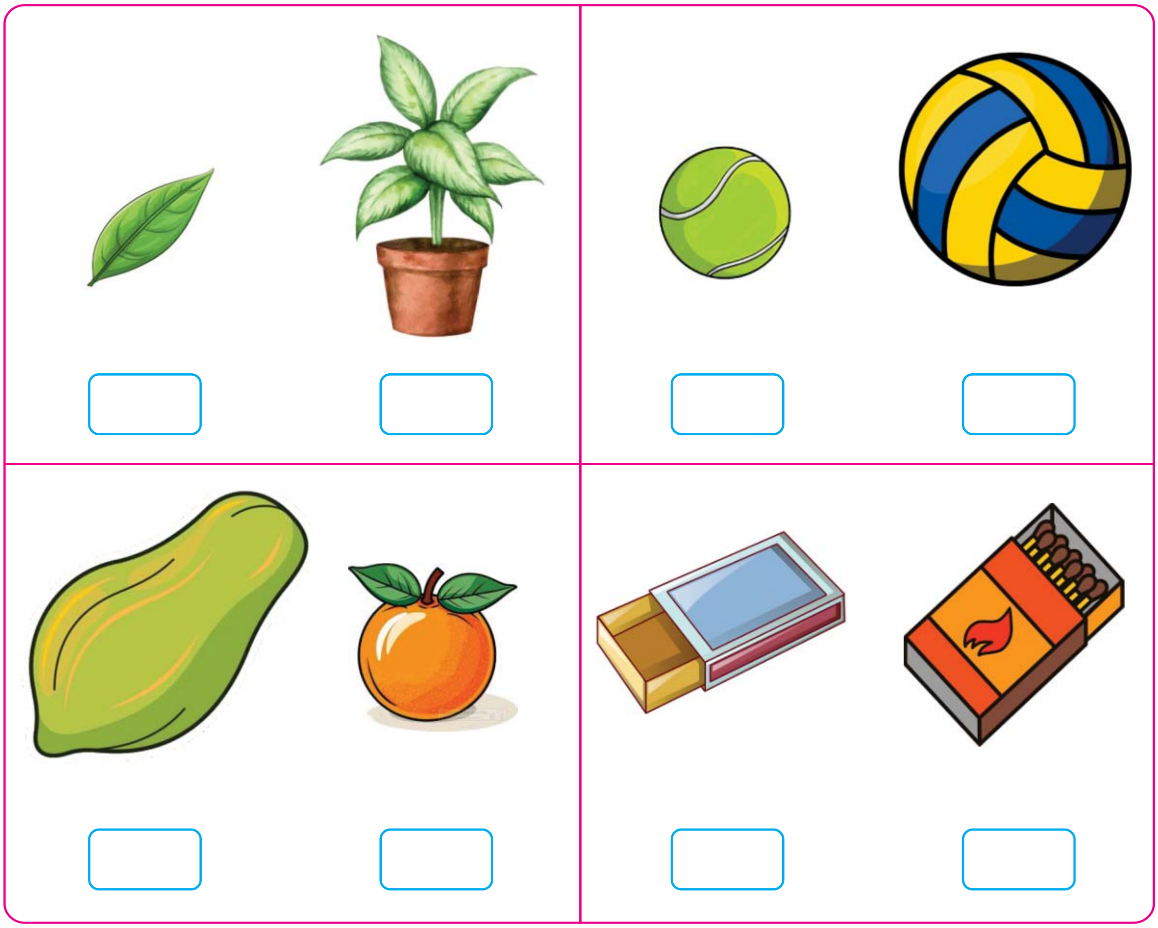

રમત :

- કોઈ વિદ્યાર્થી એક વસ્તુનું નામ બોલશે. બાકીના વિદ્યાર્થીઓ ક્રમશઃ તેનાથી ભારે વસ્તુનું નામ બોલતા જશે. જેમકે, પ્રથમ વિદ્યાર્થી બોલે : સફરજન તો બીજા વિદ્યાર્થીઓએ વારાફરતી સફરજન કરતાં વધુ વજનવાળી વસ્તુઓના નામ બોલવા પડે. જેમકે, મોબાઈલ, તડબૂચ, દફતર...
- એવી જ રીતે હલકી વસ્તુ માટે પણ આવી રમત રમો.

વિચારો અને કહો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

તમે જોયેલું સૌથી વધુ વજન ધરાવતું પ્રાણી. ....

તમે જોયેલું સૌથી ઓછું વજન ધરાવતું પ્રાણી. ....

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

હવે તમામ વિદ્યાર્થીઓએ જંગલ સફારીની મુલાકાત લીધી, ત્યાં તેમણે જુદાં જુદાં પ્રાણીઓ જોયાં.

ચિત્ર જોઈ યોગ્ય વિકલ્પ પર '✔' કરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

(૧) ઝાડની નજીક કયું પ્રાણી છે ? ગાય / હરણ / નીલગાય

(૨) સિંહની સૌથી દૂર કયું પ્રાણી છે ? નીલગાય / હરણ / વાંદરો

(૩) પાણીની કુંડીની નજીક કયું પ્રાણી છે ? સિંહનાં બચ્ચાં / નીલગાય / હરણ

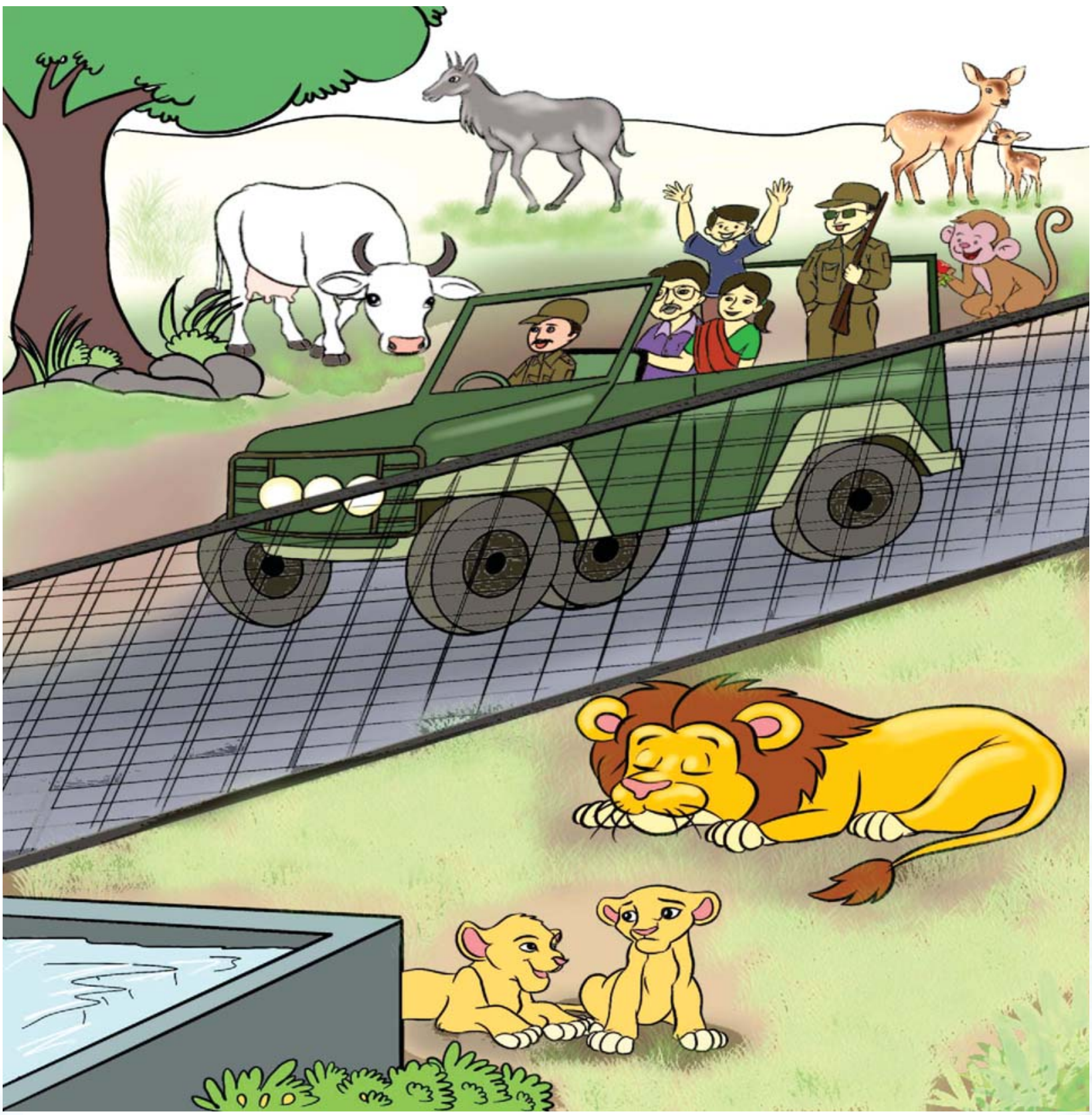

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

હવે વિદ્યાર્થીઓ નવી જગ્યાએ જવા નીકળ્યા. તેમના સાહેબ નકશામાં રસ્તો જોતાં હતાં. તમે જુઓ : શું છે દૂર, શું છે નજીક ? (જૂથકાર્ય)

વડોદરા ◆ એકતાનગર ◆ સુરત

પાલનપુર ◆ ગાંધીનગર ◆ ભરૂચ

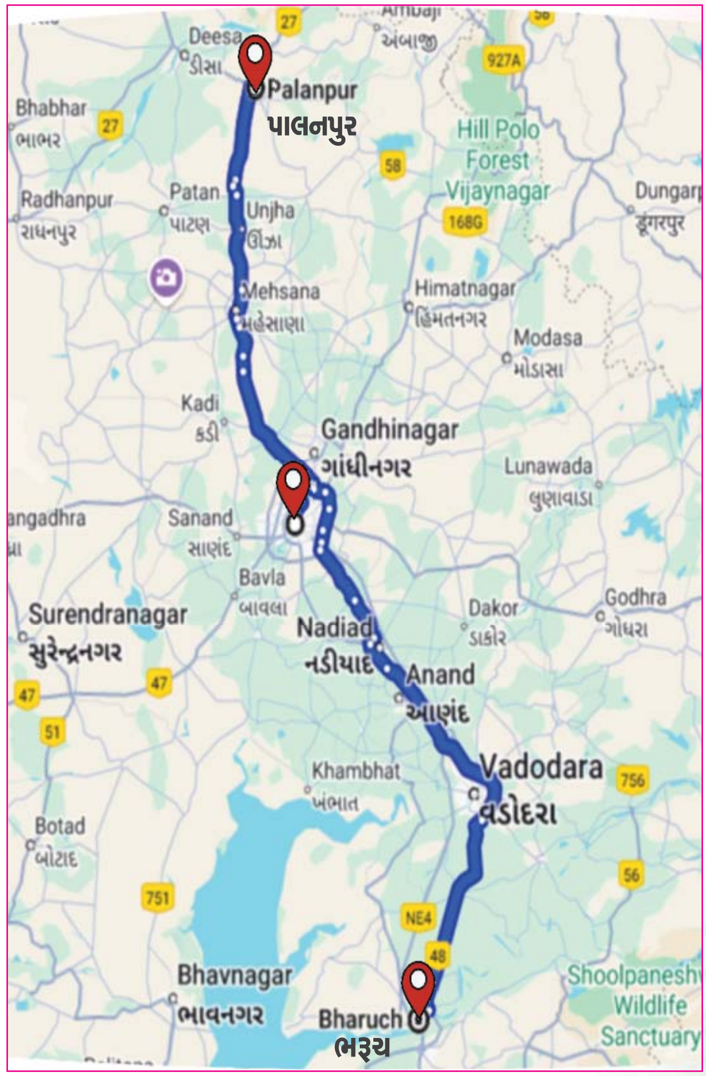

શિક્ષક માટે :

નકશાના આધારે બે સ્થળો વચ્ચેના અંતર વિશે ચર્ચા કરો. એકતાનગરથી કયું સ્થળ નજીક છે અને કયું દૂર છે ? **ફ્લૅશકાર્ડના ઉપયોગથી બાળકોને નજીક-દૂરનો મહાવરો કરાવો.**

વિદ્યાર્થીઓ તો વડના જંગલમાં પહોંચી ગયા. ત્યાં તેઓ વડની વડવાઈઓ સાથે રમવા લાગ્યા. તેમણે જોયું કે કેટલીક વડવાઈ લાંબી હતી તો કેટલીક ટૂંકી. કેટલાક વડના થડ જાડા, તો કેટલાકના પાતળા હતાં.

જુઓ અને સમજો : (જૂથકાર્ય)

શિક્ષક માટે :

વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ મૂર્ત વસ્તુઓ અને ચિત્રોની મદદથી લાંબા-ટૂંકા અને જાડા-પાતળાનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરાવો.

સૂચના મુજબ કરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

- જે પ્રાણીની પૂંછડી સૌથી લાંબી હોય તેની ફરતે ◯ કરો :

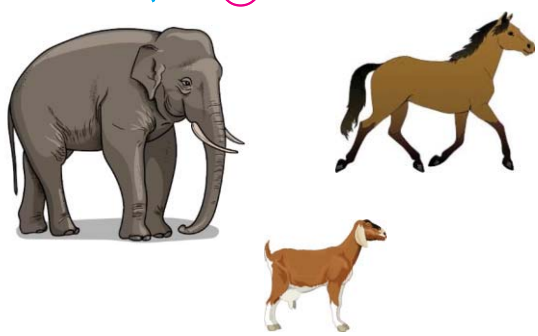

- જે છોકરીનો ચોટલો લાંબો હોય તેની ફરતે ◯ કરો :

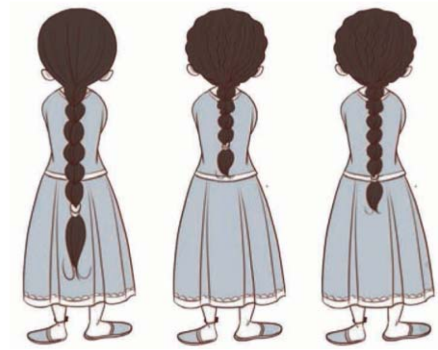

- સૌથી ટૂંકું હોય તેની ફરતે ◯ કરો :

- સૌથી જાડું હોય તેની ફરતે ◯ કરો :

- સૌથી પાતળું હોય તેની ફરતે ◯ કરો :

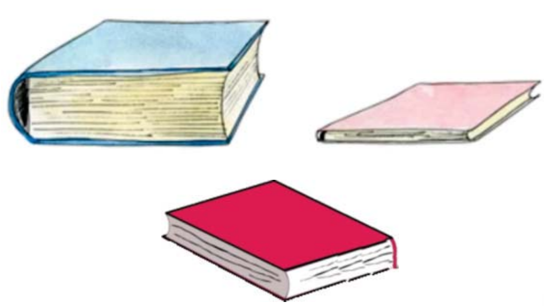

સૂચના મુજબ દોરો : (જોડીકાર્ય)

આપેલ સીડીથી લાંબી સીડી દોરો :

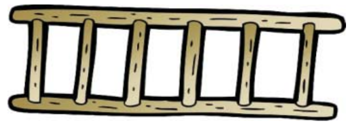

આપેલ પેન્સિલથી ટૂંકી પેન્સિલ દોરો :

આપેલ તીરથી જાડું તીર દોરો :

આપેલ ઝાડથી પાતળું ઝાડ દોરો :

શિક્ષક માટે :

બાળકોને લાંબા-ટૂંકાના અને જાડા-પાતળાના ફ્લેશકાર્ડનો ઉપયોગ કરી વધુ મહાવરો કરાવો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

આકાશ અને તેના મિત્રો પ્રવાસ વખતે રાત્રે એક જગ્યાએ રોકાય છે. બધા મિત્રો જુદી જુદી પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યા છે અને રમતો રમી રહ્યા છે. કેટલાક મિત્રો વિવિધ વસ્તુઓનું માપન કરે છે. સીમા ટેબલની લંબાઈ વેંતથી માપે છે, જ્યારે આકાશ એ જ ટેબલની લંબાઈ આંગળીઓથી માપે છે. આપણે પણ આવું માપીને નક્કી કરીએ કે કઈ વસ્તુનું માપન વેંતથી અને કઈ વસ્તુનું માપન આંગળીઓથી કરવું સરળ પડે. (જોડીકાર્ય)

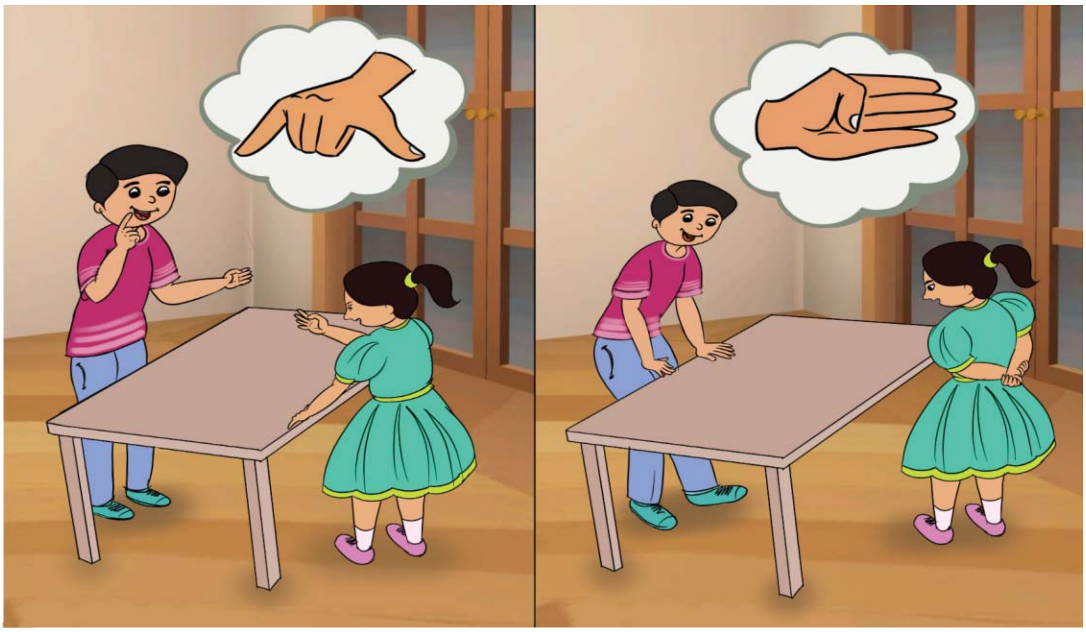

શિક્ષક માટે :

વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ વસ્તુઓ આપી વેંત અને આંગળીથી તેનું માપન કરાવો. તેમને કઈ વસ્તુના માપનમાં વેંત કે આંગળીથી માપવું સરળ લાગ્યું તેની ચર્ચા કરાવો. બધા વિદ્યાર્થીઓને પોતાની વાત રજૂ કરવાની તક આપો.

જાતે માપો અને ખાલી જગ્યા પૂરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

(૧) મારા ગણિતના પુસ્તકની લંબાઈ .... વેંત છે.

(૨) મારા વર્ગનું પાટિયું .... વેંત લાંબુ છે.

(૩) મારા હાથની લંબાઈ .... વેંત છે.

(૪) મારા મિત્રની પેન્સિલ .... આંગળ લાંબી છે.

(૫) મારા વર્ગખંડની બારીની લંબાઈ .... વેંત છે.

શિક્ષક માટે :

અહીં વેંત અને આંગળીથી માપન કરતાં દરેક બાળકનો જવાબ જુદો મળે છે. તેના કારણો વિશે વર્ગમાં ચર્ચા કરો.

શું આકાશ આ બધી વસ્તુઓની લંબાઈ શોધવા માટે વેંતનો જ ઉપયોગ કરી શકે ? જે વસ્તુની લંબાઈ વેંત કરતાં ટૂંકી હોય તેમાં લાલ રંગ પૂરો અને વેંત કરતાં લાંબી વસ્તુમાં લાલ સિવાય તમારો મનપસંદ રંગ પૂરો. શું આપણે લાલ રંગની વસ્તુઓની લંબાઈ આંગળીથી માપી શકીએ ? હા કે ના ☐ (વ્યક્તિગત કાર્ય)

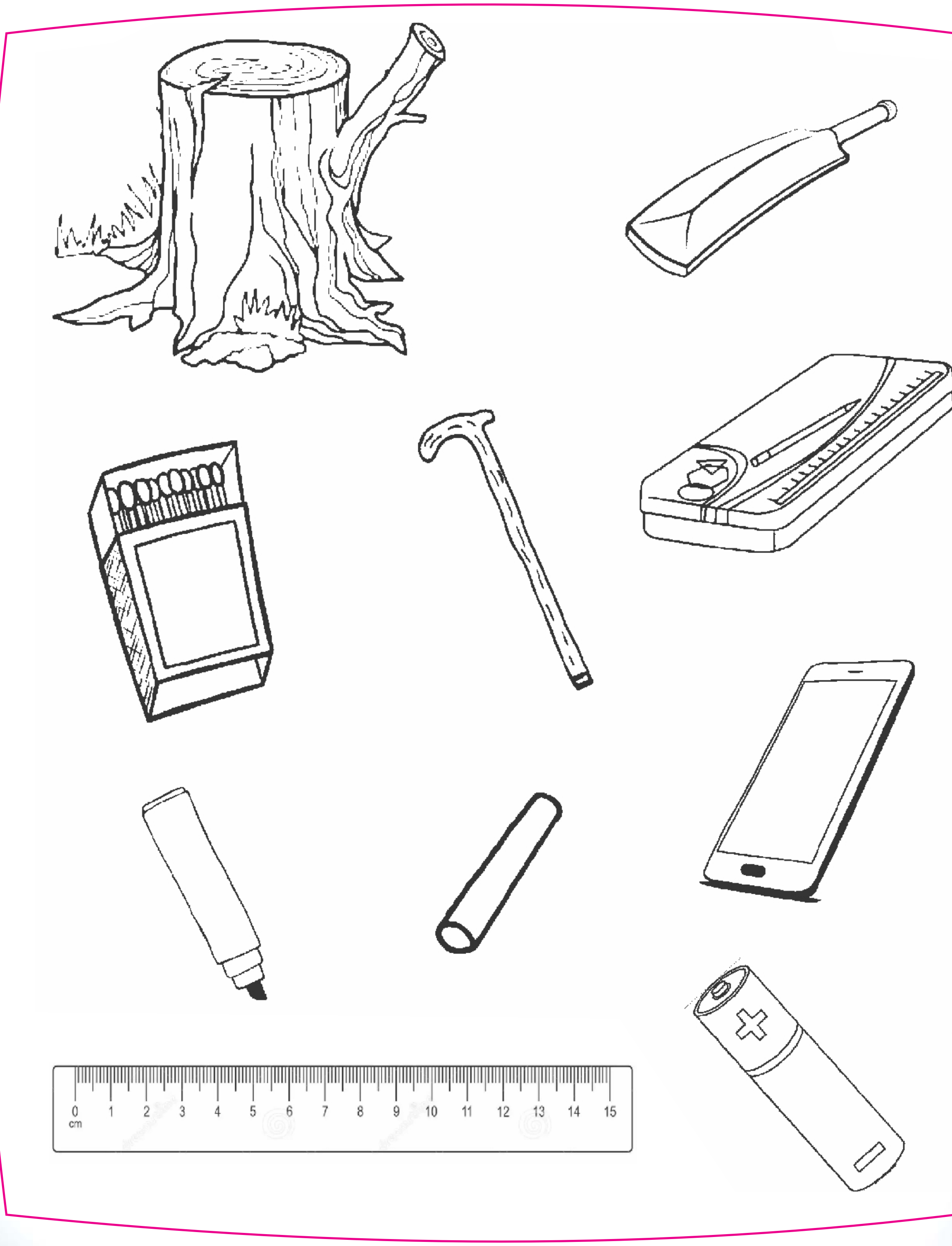

નીચે આપેલી વસ્તુઓને તમે વેંતથી માપશો કે આંગળીથી ? (વ્યક્તિગત કાર્ય)

વસ્તુ	વેંતથી માપશો ? હા કે ના ?	આંગળીથી માપશો ? હા કે ના ?
	ના	હા
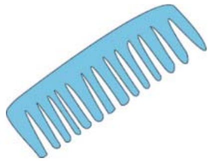		

આકાશના કેટલાક મિત્રો ચિત્રો દોરવા બેઠા છે. ચાલો આપણે પણ પ્રવાસમાં આગળ વધીએ એ પહેલાં સૂચના મુજબ ચિત્ર દોરીએ : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

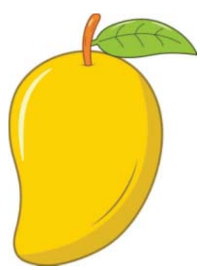

(૧) કેરીથી એક આંગળ દૂર ઝાડ દોરો.

(૨) કેરીથી છ આંગળ દૂર ઝૂંપડી દોરો.

(૩) ઝૂંપડીથી એક આંગળ દૂર ઉંદર દોરો.

(૪) ઝાડથી પાંચ આંગળ દૂર તળાવ દોરો.

(૫) તળાવથી ચાર આંગળ દૂર પર્વત દોરો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

આકાશ, સંજના સાથે હોટલના બગીચામાં રમવા ગયો. બગીચામાં તેઓ ઝૂલતા પુલ પર ધીમે ધીમે ચાલે છે. તે જુઓ અને ચર્ચા કરો. (સમૂહકાર્ય)

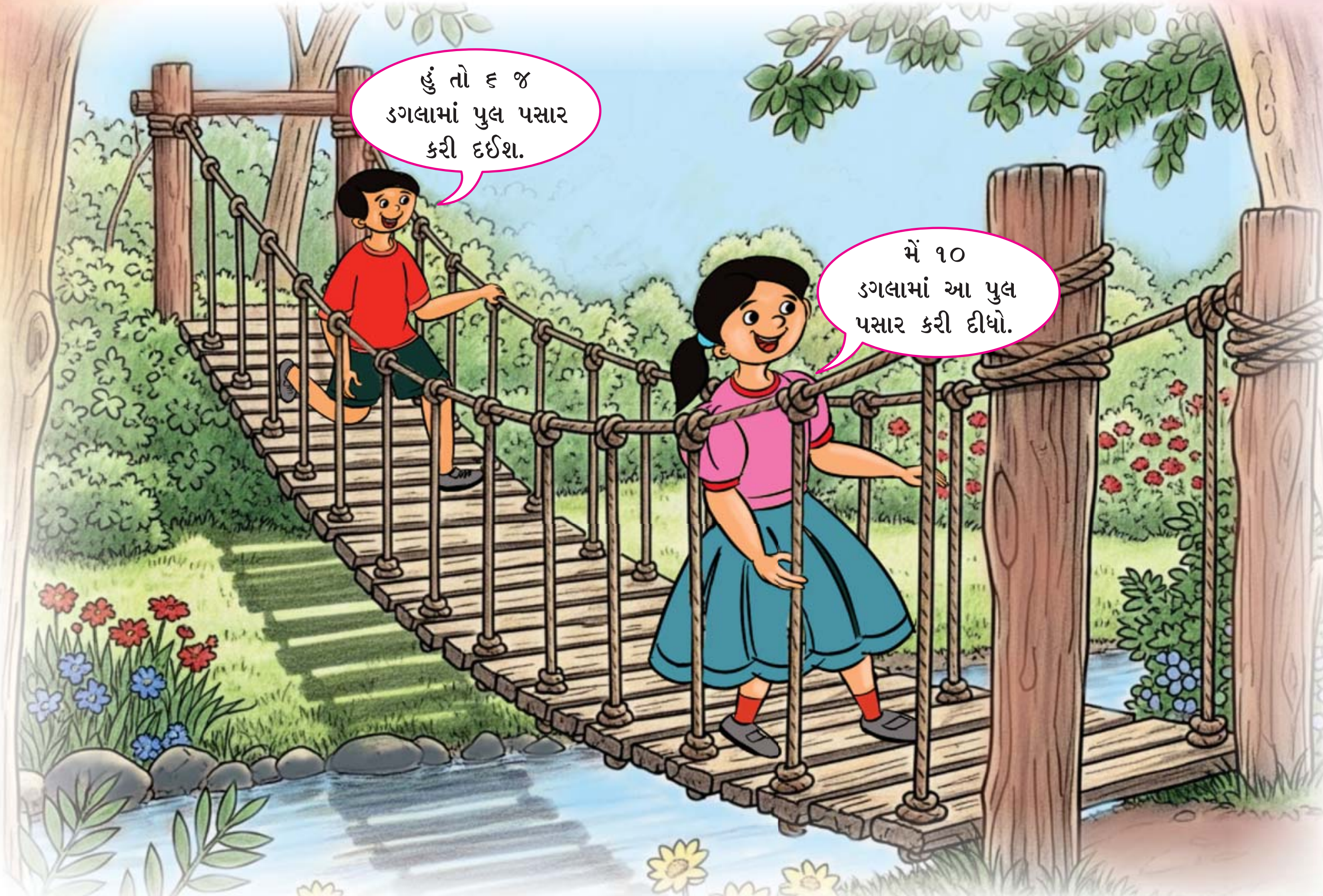

શિક્ષક માટે :

- સંજના અને આકાશે એક જ પુલ પસાર કર્યો. પરંતુ બંનેના ડગલાંની સંખ્યા જુદી જુદી કેમ થઈ? તે વિદ્યાર્થીઓને પૂછો.
- શાળાના મેદાનનું ચોક્કસ અંતર નક્કી કરી તમામ વિદ્યાર્થીઓને ડગલાંથી અંતર માપવાનું કહો અને નીચે જેવા પ્રશ્નો પૂછો :

કહો : (સમૂહકાર્ય)

(૧) તમારા કેટલા ડગલા થયા ? ....

(૨) કોના ડગલા સૌથી વધુ થયા ? ....

(૩) કોના ડગલા સૌથી ઓછાં થયા ? ....

જમવાનું બને ત્યાં સુધી બધા મિત્રોએ ટીમ પાડીને ડોલને માટીથી ભરવાની રીલે રમત શરૂ કરી. કોઈએ વાડકી લીધી, તો કોઈએ કપ તો કોઈ પ્યાલો લઈ આવ્યું. એક ટીમે તો ખોબા ભરીને માટી લાવવાનું શરૂ કર્યું. તમે કહી શકો કે કઈ ટીમ ઓછા આંટામાં ડોલ ભરી દેશે ? શા માટે ? ચર્ચા કરો. પછી તમે પણ મેદાનમાં જઈને ટીમ પાડીને આ રમત રમો. (જૂથકાર્ય)

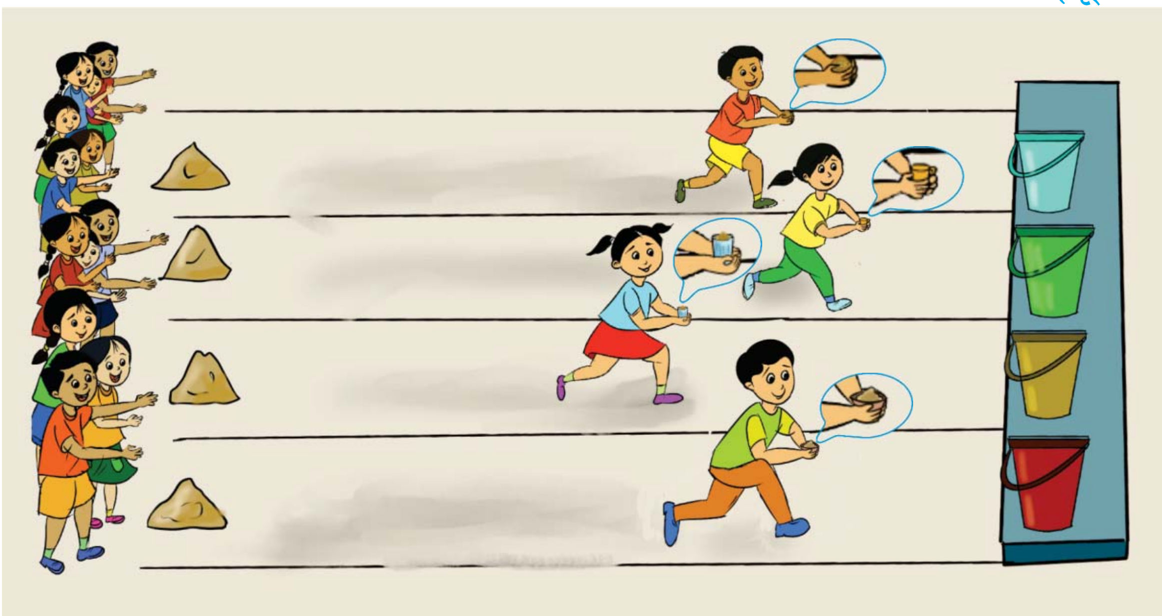

વધારે પાણી સમાવી શકે તે પાત્રમાં રંગ પૂરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

એક ડોલ કરતાં ઓછું પાણી સમાવી શકે તેવાં ચાર પાત્રો દોરો અને તેમાં રંગ પૂરો :

(વ્યક્તિગત કાર્ય)

આકાશ અને આરિફ હોટલના રૂમ પાસે મૂકેલ બે પાત્રો જુએ છે. તે વિચારે છે કે કયું પાત્ર પહેલા ભરાશે ? શું તમે કહી શકો કે કયું પાત્ર પહેલા ભરાશે ? શા માટે ?

(જોડીકાર્ય)

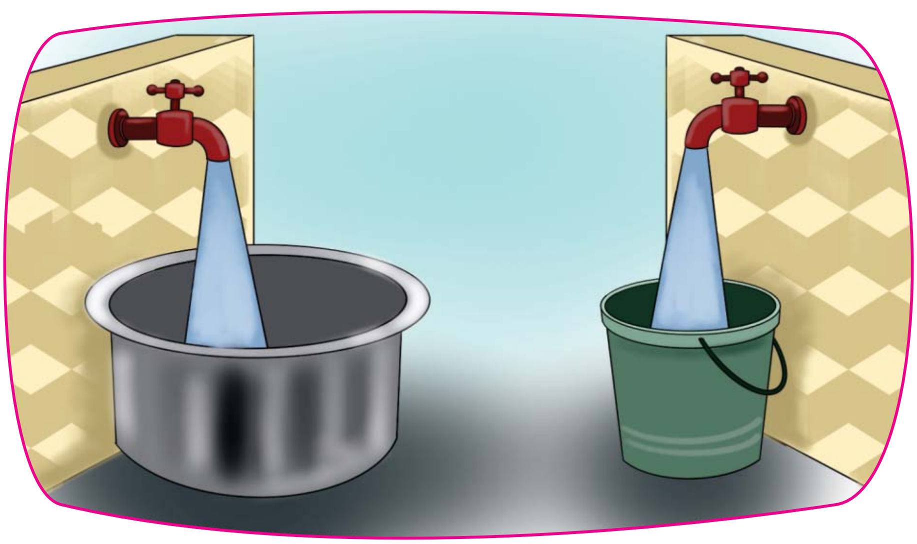

તારીખ : ....

શિક્ષકની સહી : ....

પાણી આપણા માટે ઘણું ઉપયોગી છે. (વ્યક્તિગત કાર્ય)

નીચેની દૈનિક પ્રવૃત્તિ માટે કેટલું પાણી જોઈશે તેના પર '✔' કરો :

બ્રશ કરવા

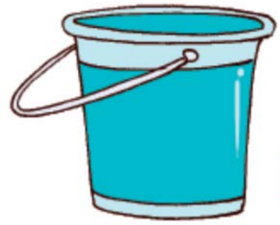

નાહવા માટે

છોડમાં પાણી નાખવા

પાણી પીવા માટે

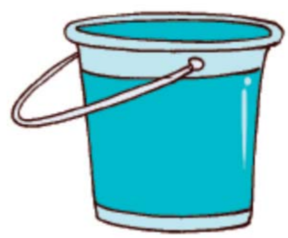

આકાશ અને તેના મિત્રો પ્રવાસમાંથી પાછા ફરે છે. બસમાં એકબીજાને ઉખાણાં પૂછતાં-ગીતો ગાતા મજા કરે છે. અહીં આપેલા ઉખાણાનાં જવાબ લખો. તમે પણ વર્ગમાં એકબીજાને આવાં ઉખાણાં પૂછો અને ગીતો ગાઓ. (સમૂહકાર્ય)

ભાઈ તો છે ભારે ઊંચા,
પણ લાગે છે સાવ બૂચા,
નાની પૂંછડી ને ટૂંકા કાન,
ઊંચી ડોકે ચાવે પાન.

નાની નાની ઓરડીમાં
બત્રીસ બાવા.

એક લાકડીની,
સાંભળો કહાણી,
તેમાં ભરેલું છે,
મીઠું પાણી.

પોચી પણ ના ઢીલી,
ગોળ દડી આ લીલી,
મળી મળે ના બીજ,
કહી દો એ કઈ ચીજ.

ભીંત જેવો જાડો પાડો,
ખાતો કેવળ ઘાસ,
બુદ્ધિમાં બહુ તેજસ્વી,
વનરાજ ન આવે પાસ.

પ્રવૃત્તિ : (જૂથકાર્ય)

(૧) આપણે શા માટે પાણીનો ઉપયોગ દૈનિક વપરાશ માટે યોગ્ય રીતે કરવો જોઈએ ? તેની ચર્ચા કરો.

(૨) તમે ઊંચકી શકો તેવી અને તમે ઊંચકી શકો નહીં તેવી વસ્તુઓની યાદી બનાવો.

હું ઊંચકી શકું	હું ઊંચકી શકું નહીં

(૩) એક ડોલ લો. તે ડોલને પાણીથી પૂરેપૂરી ભરવા માટે,

.... ગ્લાસ પાણીની જરૂર પડે.

.... જગ પાણીની જરૂર પડે.

.... વાડકા પાણીની જરૂર પડે.

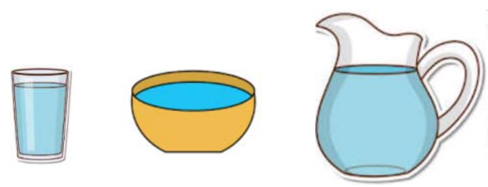

શિક્ષક માટે :

- પાણીની અગત્યતા બાળકોને સમજાવો.

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) ઊંચા-નીચા વિશે સમજે છે.			
(૨) હલકું-ભારે વિશે સમજે છે.			
(૩) દૂર-નજીક વિશે સમજે છે.			
(૪) લાંબુ-ટૂંકું વિશે સમજે છે.			
(૫) જાડું-પાતળું વિશે સમજે છે.			
(૬) બિનપ્રમાણિત એકમોની મદદથી અંતરનું માપન કરે છે.			
(૭) બિનપ્રમાણિત એકમોની મદદથી પાત્રની ગુંજાશ શોધે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

૮ સંખ્યા સાથે રમત

(સમૂહકાર્ય)

જુઓ અને કહો :

શિક્ષક માટે :

- ચિત્ર વિશે વિદ્યાર્થી સાથે ચર્ચા કરવી તથા પ્રશ્નોત્તરી કરવી.
  દા.ત., (૧) ચિત્રમાં શું-શું દેખાય છે ?
  (૨) આ ચિત્રમાંથી તમને કઈ પ્રવૃત્તિ કરવી ગમે છે ?
  (૩) ચિત્રમાંથી તમે કઈ કઈ વસ્તુઓ ગણી શકો છો ? તે ગણી બતાવો.

પ્રવૃત્તિ : (જોડીકાર્ય)

૧થી ૨૦ સુધીના ફ્લૅશકાર્ડ લો. જોડીમાં એક વિદ્યાર્થી એક ફ્લૅશકાર્ડ ઉપાડી તેમાં લખેલી સંખ્યા બોલશે. બીજો વિદ્યાર્થી તે સંખ્યા જેટલી મૂર્ત વસ્તુ (કચૂકા, કાંકરા, સ્ટ્રૉ, વગેરે) ગણીને આપશે. આમ, વારાફરતી પ્રવૃત્તિ કરો.

ગણો અને જોડો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

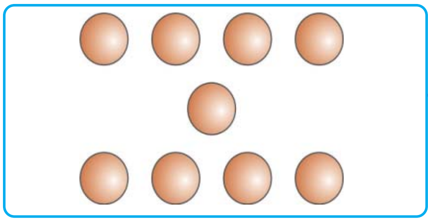

૧૫ પંદર

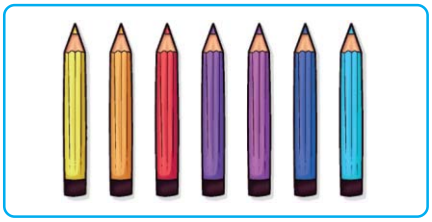

૯ નવ

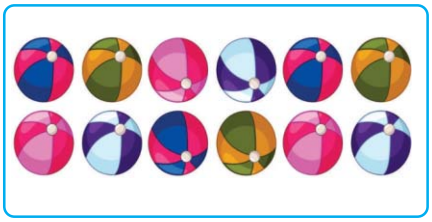

૧૮ અઢાર

૭ સાત

૧૨ બાર

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓને ૨૧થી ૩૦ સુધીની સંખ્યા મૂર્ત વસ્તુઓની મદદથી શીખવો.

દા.ત.,

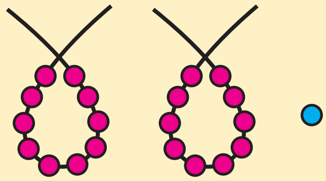

૨ દસ અને ૧ છૂટાં એટલે ૨૧

બાળકો ફૂલોની માળા બનાવી રહ્યા છે. તમે પણ જુઓ, ગણો, રંગ પૂરો અને સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

	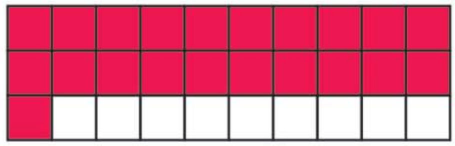	૨૧ એકવીસ
	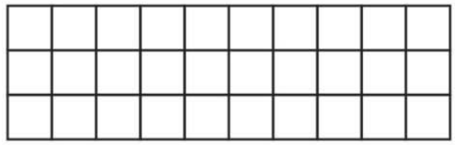	બાવીસ
		તેવીસ
		ચોવીસ
		પચીસ
		છવ્વીસ
	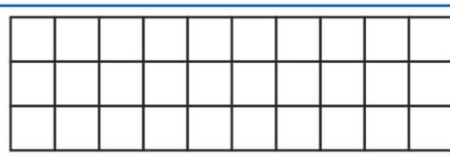	સત્તાવીસ
	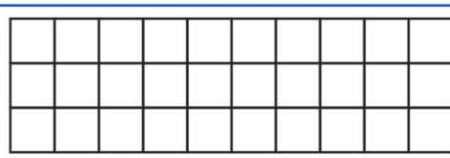	અઠ્ઠાવીસ
	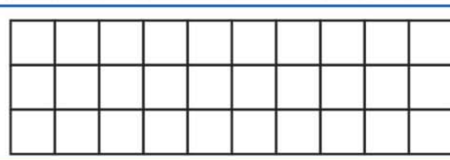	ઓગણત્રીસ
	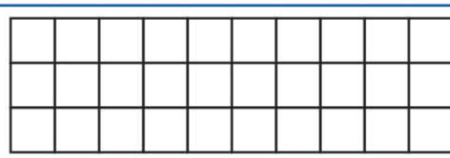	ત્રીસ

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

રમત :

- જમીન પર ચોરસ ખાના દોરી ૨૧થી ૩૦ સુધીની સંખ્યા લખો. વિદ્યાર્થીને દરેક ખાનામાં કૂદકા મારી સંખ્યા બોલતાં-બોલતાં ૨૧થી શરૂ કરી ૩૦ સુધી પહોંચવા કહો.
- આ રમત એક ખાનું છોડીને, ૨ ખાના છોડીને રમે તે રીતે આગળ વધારો.

ખૂટતી સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

૨૧			૨૪	૨૫			૨૮		૩૦

૩૦	૨૯				૨૫				

શિક્ષક માટે :

- **૨૧થી ૩૦ સંખ્યાજ્ઞાન સમજાવવા માટે NCERTની કિટનો ઉપયોગ કરવો.**
- ૨૧થી ૩૦ સુધીની સંખ્યાપટ્ટી બનાવીને તેની મદદથી તરતની પહેલાની અને તરતની પછીની સંખ્યાની સમજ આપો.

૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦

- વિદ્યાર્થીઓને તેમનો હાજરી-ક્રમાંક જણાવો.
- હાજરી-ક્રમાંકના દોરીવાળા ફ્લૅશકાર્ડ બનાવી એક આખો દિવસ પોતાના હાજરી-ક્રમાંકવાળું ફ્લૅશકાર્ડ પહેરવા આપો.
- વિદ્યાર્થીને વારંવાર તેમના હાજરી-ક્રમાંક આધારિત વિવિધ પ્રવૃત્તિ/પ્રશ્નોત્તરી કરી સંખ્યાઓનો મહાવરો કરાવો.

દા.ત. (૧) મોટાથી નાના ક્રમમાં ઊભા રહો.
(૨) નાનાથી મોટા ક્રમમાં ઊભા રહો.
(૩) બે સંખ્યાની સરખામણી કરી મોટી સંખ્યા કઈ છે ?
(૪) ત્રણ સંખ્યાની સરખામણી કરી સૌથી નાની સંખ્યા કઈ છે ?

આવા અન્ય પ્રશ્નો વિદ્યાર્થીઓને પૂછો.

ગણો, ટપકાં કરો અને સંખ્યા લખો : (૩૧થી ૪૦) (વ્યક્તિગત કાર્ય)

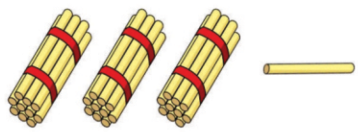	●●●●● ●●●●● / ●●●●● ●●●●● / ●●●●● ●●●●● / ●	૩૧ એકત્રીસ
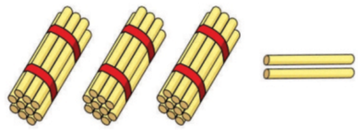		બત્રીસ
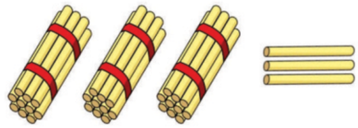		તેત્રીસ
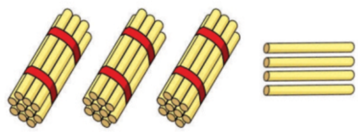		ચોત્રીસ
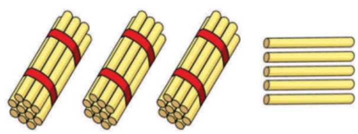		પાંત્રીસ
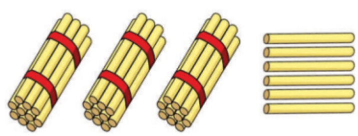		છત્રીસ
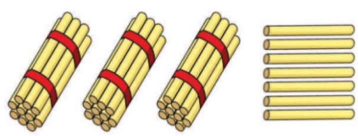		સાડત્રીસ
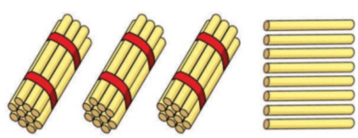		આડત્રીસ
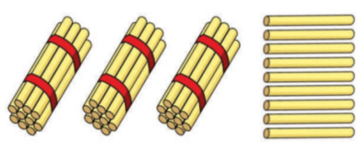		ઓગણચાળીસ
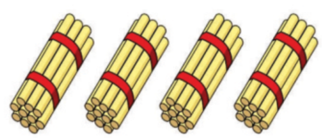		ચાળીસ

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- વર્ગમાં કે મેદાનમાં ૧૦ વર્તુળ બનાવી સંખ્યા ૩૧થી ૪૦ લખો. ૩૧થી ૪૦ લખેલા અંકોના ફ્લૅશકાર્ડ બનાવો. વિદ્યાર્થીને કોઈ એક ફ્લૅશકાર્ડ ઉપાડવા કહો. તેમાં લખેલી સંખ્યા બોલવા કહો. તેમાં લખેલી સંખ્યાવાળા વર્તુળમાં ઊભા રહેવા કહો.
- બે સંખ્યાની સરખામણી કરી નાની-મોટી સંખ્યા અંગે પ્રશ્નોત્તરી કરો.
- તરત પહેલાંની અને તરત પછીની સંખ્યાની સમજ આપો.
- ત્રણ સંખ્યાની સરખામણી કરી સૌથી નાની સંખ્યા અને સૌથી મોટી સંખ્યાની સરખામણી બાબતે પ્રશ્નોત્તરી કરો.
- **ફ્લૅશકાર્ડના ઉપયોગથી ચડતા-ઊતરતા ક્રમમાં ઊભા રહેવા કહો.**

લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

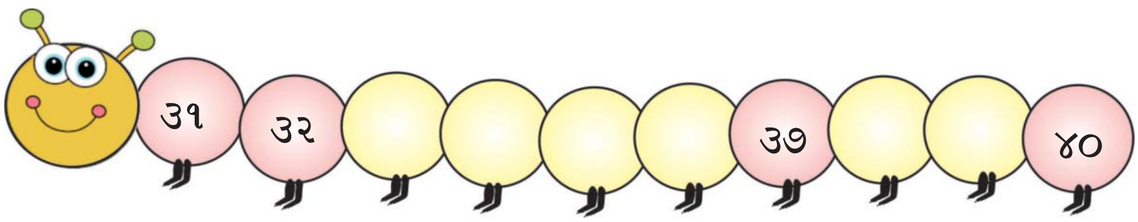

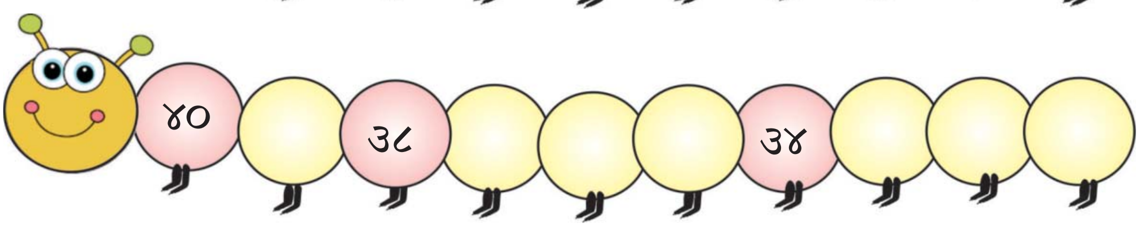

તરત પછીની, તરત પહેલાંની અને વચ્ચેની સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

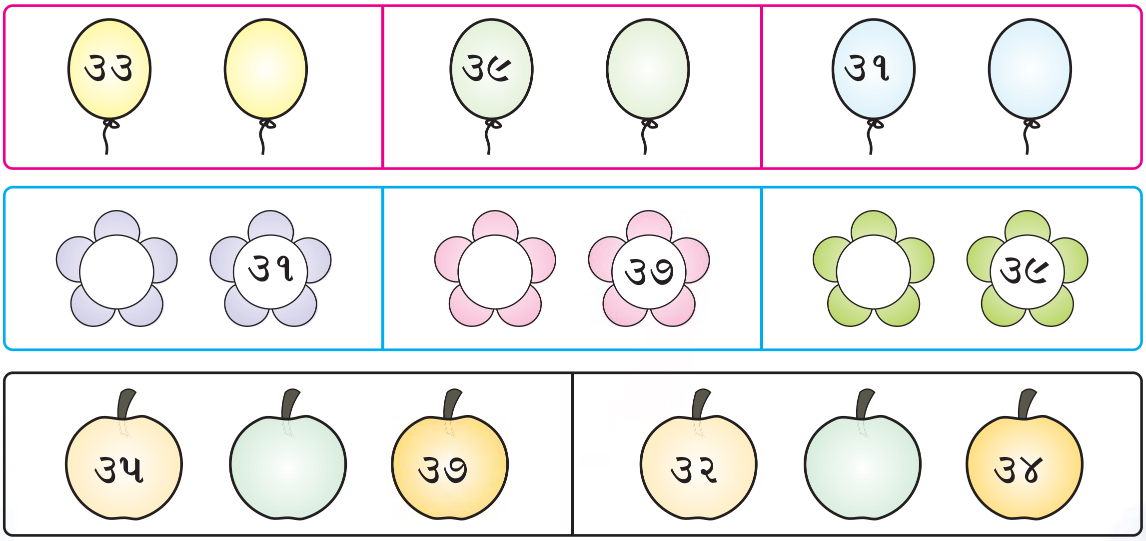

ગણો, રંગ પૂરો અને સંખ્યા લખો : (૪૧થી ૫૦) (વ્યક્તિગત કાર્ય)

	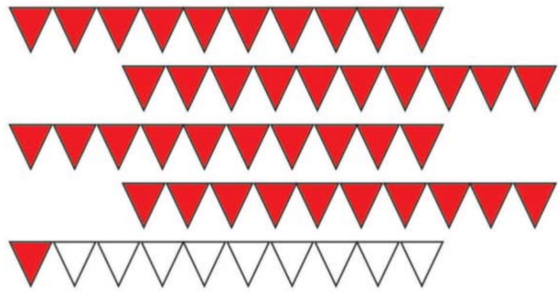	૪૧ એકતાળીસ
	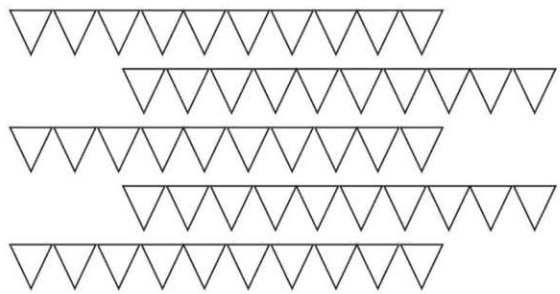	 બેતાળીસ
	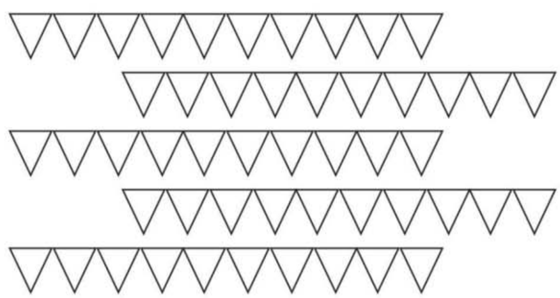	 તેતાળીસ
	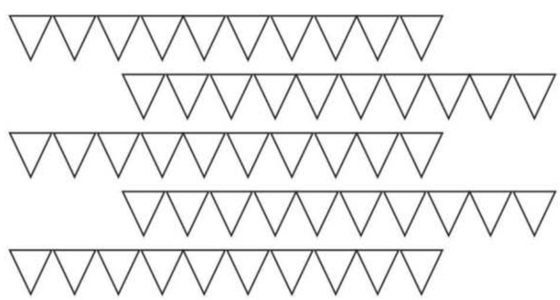	 ચુંમાળીસ
	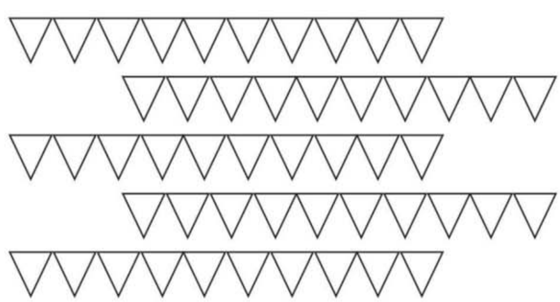	 પિસ્તાળીસ

		છેતાળીસ
		સુડતાળીસ
		અડતાળીસ
		ઓગણપચાસ
		પચાસ

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- ૧થી ૫૦ સુધીના સંખ્યાકાર્ડ, કોરા કાર્ડ અને ૫૦ મણકાની માળા બનાવડાવી નીચેની પ્રવૃત્તિ કરાવો.

પ્રવૃત્તિ : ચાલો આપણે કરીએ... (જૂથકાર્ય)

- ૧થી ૫૦નું કોઈ પણ સંખ્યાકાર્ડ ઉપાડો અને તે કાર્ડને મણકાની માળામાં યોગ્ય જગ્યાએ લટકાવો.

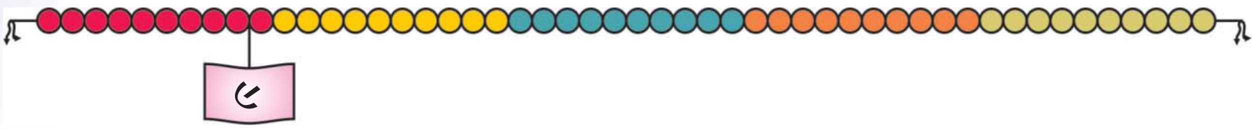

- મણકાની માળામાં લટકાવેલા કોરા કાર્ડમાં મણકાં ગણીને સંખ્યા લખો.

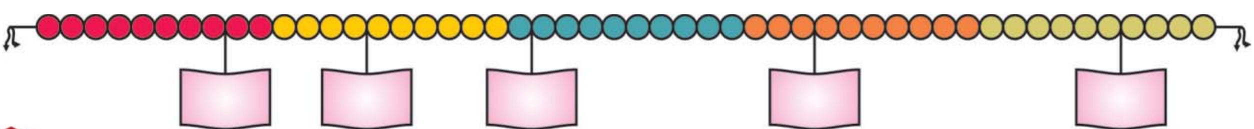

રમત : ચપટી-તાળી

- એક તાળી એટલે દસ, ૨ તાળી એટલે વીસ... અને એક ચપટી એટલે એક, ૨ ચપટી એટલે બે... આમ નક્કી કરી વર્ગમાં અમુક સંખ્યામાં તાળી અને ચપટી વગાડી તમારા મિત્રોને સંખ્યા પૂછો. જેમકે, ત્રણ તાળી અને બે ચપટી એટલે ૩૨ થાય. આમ, વારાફરતી રમો.

આ ઉપરાંત આપેલી સંખ્યા માટે તાળી અને ચપટી પાડવાની રમત પણ રમી શકાય.

ખૂટતી સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

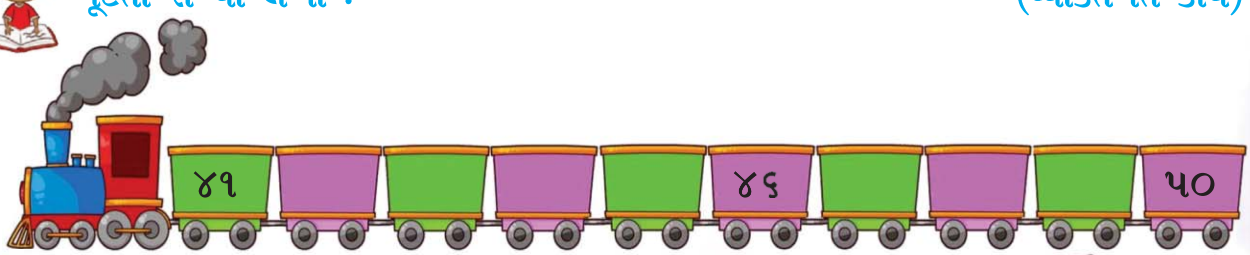

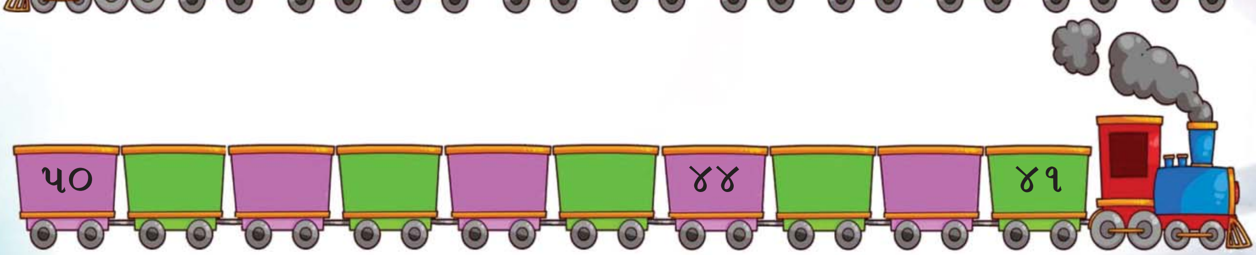

ગણો અને લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

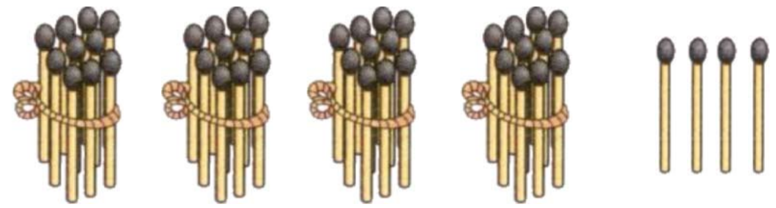

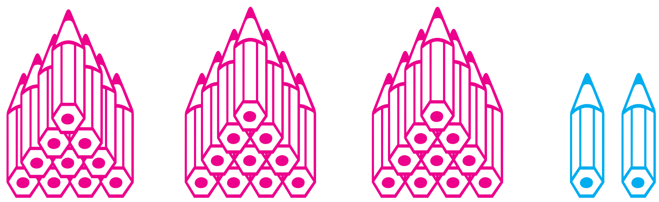

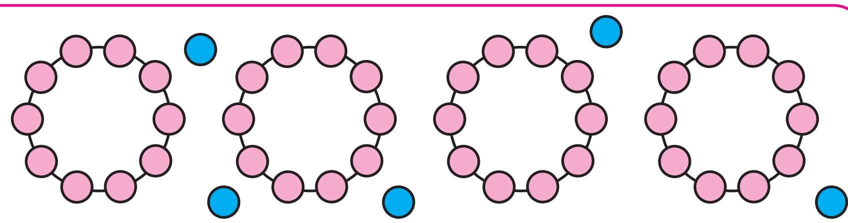

સંખ્યા જેટલા ખાનામાં રંગ પૂરો : (જોડીકાર્ય)

૨૯ ઓગણત્રીસ

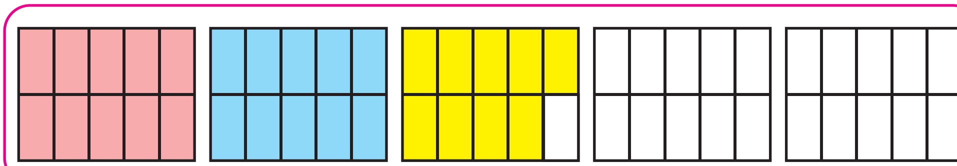

૩૭ સાડત્રીસ

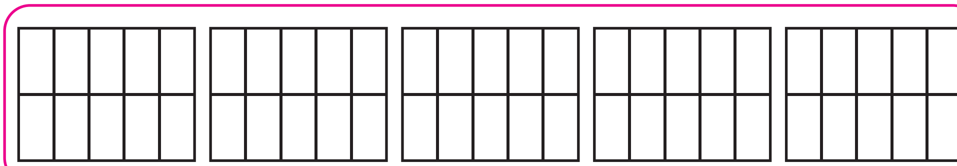

૪૬ છેતાળીસ

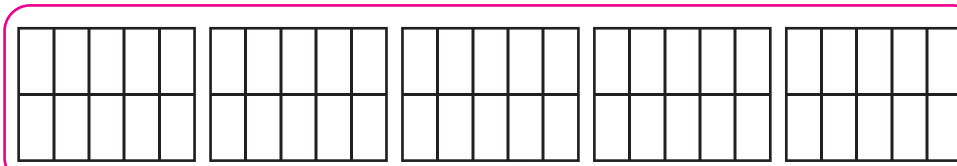

૧૭ સત્તર

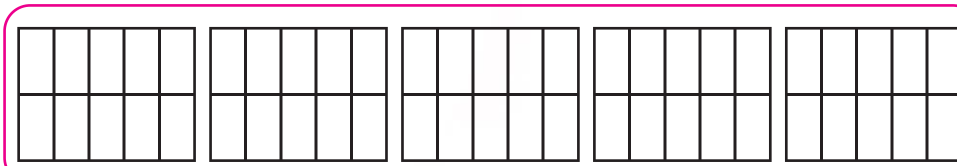

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- ૩૧થી ૫૦ સુધીની સંખ્યાપટ્ટી બનાવીને તેની મદદથી તરતની પહેલાંની, તરતની પછીની અને વચ્ચેની સંખ્યાની સમજ આપો.

૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦

તરતની પહેલાંની સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

	૨૫		૩૪		૩૦
	૧૮		૪૧		૫૦

તરતની પછીની સંખ્યા લખો :

૧૫		૩૩		૪૩	
૨૭		૨૯		૪૭	

તરત પહેલાંની અને તરત પછીની સંખ્યા લખો :

	૧૩			૩૮	
	૧૭			૪૧	
	૨૪			૪૮	

વચ્ચેની સંખ્યા લખો :

૩૨		૩૪	૪૨		૪૪
૩૮		૪૦	૪૮		૫૦
૩૫		૩૭	૪૪		૪૬

ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો :

૩૨, ૪૮, ૩૭, ૪૯, ૩૯

૨૨, ૪૭, ૩૪, ૨૧, ૪૨

ઊતરતા ક્રમમાં ગોઠવો :

૫૦, ૨૯, ૪૭, ૩૬, ૩૮

૧૪, ૨૭, ૪૪, ૩૯, ૨૫

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

પ્રૉજેક્ટ વર્ક : (જૂથકાર્ય)

- બટન, સ્ટ્રૉ, દીવાસળી જેવી મૂર્ત વસ્તુઓના દસ-દસના જૂથ બનાવીને લાવો.

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓએ બનાવેલા દસ-દસના જૂથનો ઉપયોગ કરીને ૫૧થી ૧૦૦ સુધીની સંખ્યાની સમજ આપો.

રમત : ચારના જૂથમાં છેલ્લે આપેલી સાપસીડીની રમત રમો.

એક આર્ટવૉલ છે. જેના પર બાળકો આભલાનો ઉપયોગ કરીને ડિઝાઈન બનાવે છે. આ ડિઝાઈનમાં તેમણે કેટલા આભલા વાપર્યા છે, તે શોધવામાં મદદ કરો. (વ્યક્તિગત કાર્ય)

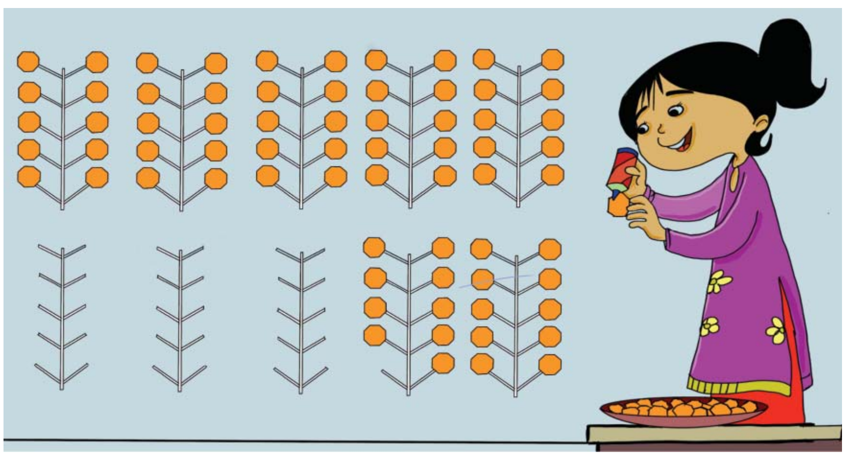

ગણો અને લખો : (જૂથકાર્ય)

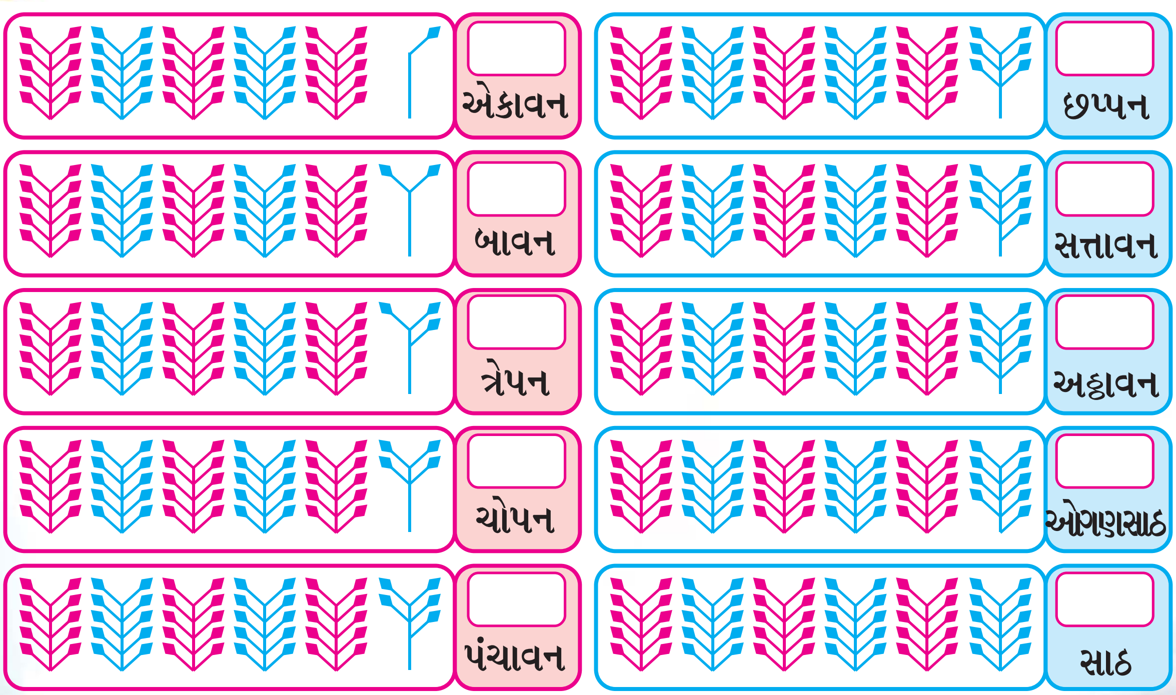

ગણો અને લખો : (૬૧થી ૮૦) (જૂથકાર્ય)

	૬૧ એકસઠ		૭૧ ઈકોતેર
	૬૨ બાસઠ		૭૨ બોતેર
	ત્રેસઠ		તોતેર
	ચોસઠ		૭૪ ચુંમોતેર
	પાંસઠ		૭૫ પંચોતેર
	છાસઠ		છોતેર
	સડસઠ		સિત્યોતેર
	અડસઠ		૭૮ ઇઠ્યોતેર
	ઓગણસિત્તેર		ઓગણ્યાએંસી
	૭૦ સિત્તેર		૮૦ એંસી

ગણો અને લખો : (૮૧થી ૧૦૦) (જોડીકાર્ય)

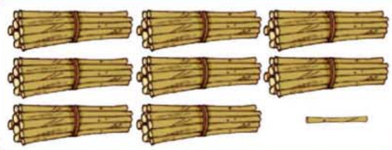	૮૧ એક્યાસી		૯૧ એકાણું
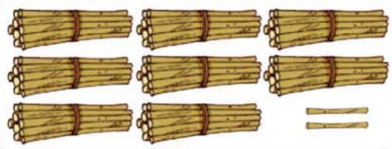	બ્યાસી		બાણું
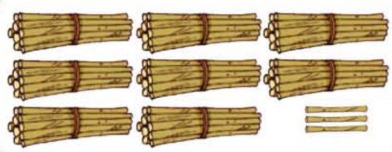	૮૩ ત્યાસી		ત્રાણું
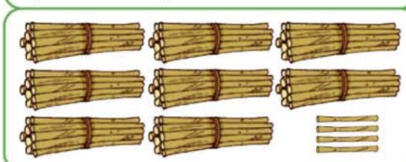	ચોરાસી		ચોરાણું
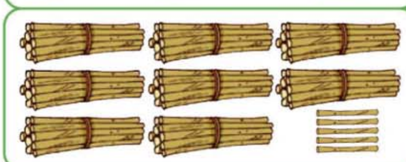	પંચાસી		૯૫ પંચાણું
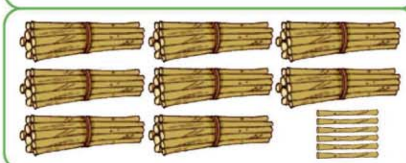	૮૬ છ્યાંસી		છન્નું
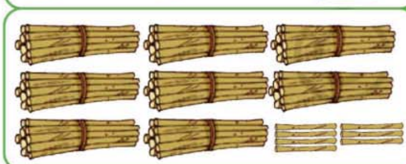	સત્યાસી		૯૭ સત્તાણું
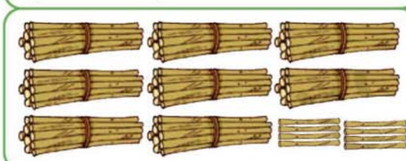	અઠ્યાસી		અઠ્ઠાણું
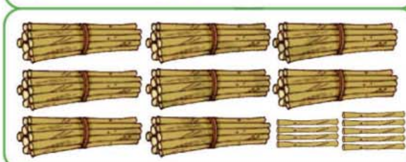	૮૯ નેવ્યાસી	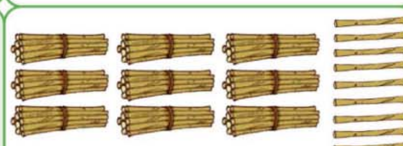	નવ્વાણું
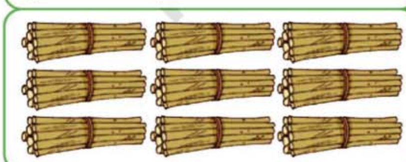	૯૦ નેવું		૧૦૦ સો

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

રમત : મારા પહેલા અને મારા પછી

- દરેક વિદ્યાર્થી ૫૧થી ૧૦૦ સુધીના અંકોવાળા ફ્લૅશકાર્ડમાંથી કોઈ એક ફ્લૅશકાર્ડ ઉપાડશે.
- શિક્ષક જે સંખ્યા બોલે તે ફ્લૅશકાર્ડવાળો વિદ્યાર્થી ઊભો થશે. હવે તે તરતની પહેલાની સંખ્યા અને તરતની પછીની સંખ્યા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને શોધીને ઊભા કરશે અને 'મારા પહેલા ..... અને મારા પછી .....' એમ બંને સંખ્યા મોટેથી બોલશે. ત્યારબાદ શિક્ષક નવી સંખ્યા બોલશે. આ રીતે રમત આગળ વધારવી.

શિક્ષક માટે :

- ફ્લૅશકાર્ડના ઉપયોગથી વચ્ચેની સંખ્યાની સમજ આપવી.
- ૫૧થી ૧૦૦ના ફ્લૅશકાર્ડનો ઉપયોગ કરી નાની સંખ્યા, મોટી સંખ્યા, સૌથી નાની સંખ્યા, સૌથી મોટી સંખ્યાની સમજ આપો.
- ૫૧થી ૧૦૦ સુધીના ફ્લૅશકાર્ડનો ઉપયોગ કરી ચડતા ક્રમ અને ઊતરતા ક્રમની સમજ સ્પષ્ટ કરો.

રમત : આવો, સંખ્યા બનાવીએ :

- ૦થી ૯ના ફ્લૅશકાર્ડના બે સેટ બનાવવા.
- બે ટીમ બનાવીને બંને ટીમના સભ્યોએ ૦થી ૯ના ફ્લૅશકાર્ડ ગળામાં પહેરવા.
- જેમાંથી એક ટીમને ૧૦ના જૂથ તરીકે ઓળખ આપવી.

  જેમકે, દસના જૂથનો ૧ = ૧૦

  બીજા જૂથને એકમ તરીકે ઓળખ આપવી. જેમકે, એકમના જૂથનો ૧ = ૧
- હવે, શિક્ષક જે સંખ્યા બોલે તે સંખ્યા બને તે રીતે બંને ટીમમાંથી એક-એક વિદ્યાર્થી વચ્ચે આવીને વર્તુળમાં ઊભા રહેશે. આ કઈ સંખ્યા બની તે બધાએ બોલવી.

તરતની પહેલાંની સંખ્યા લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

૧૫	૪૪	૨૭	૩૭
૧૯	૩૧	૫૧	૩૫
૮૨	૭૪	૬૬	૯૫

તરતની પછીની સંખ્યા લખો :

૫૨		૯૪		૫૭	
૪૧		૨૮		૨૨	
૬૭		૧૪		૪૯	
૭૬		૮૨		૯૨	

વચ્ચેની સંખ્યા લખો :

૬૨		૬૪	૮૦		૮૨
૬૮		૭૦	૮૮		૯૦
૭૫		૭૭	૯૨		૯૪

ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો :

૫૮, ૬૪, ૯૭, ૮૭, ૭૬

૯૯, ૫૫, ૮૬, ૭૦, ૬૮

ઊતરતા ક્રમમાં ગોઠવો :

૯૨, ૫૭, ૯૮, ૮૪, ૭૭

૫૯, ૭૯, ૬૯, ૮૯, ૯૩

ગણો અને લખો :

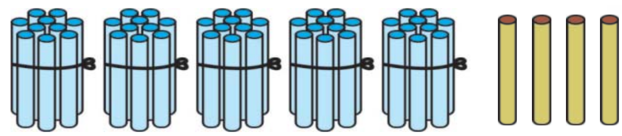

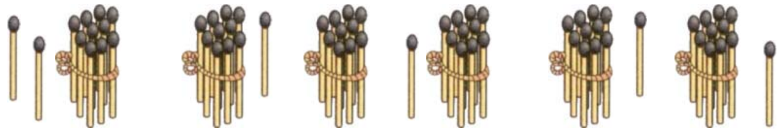

હું ક્યાં છું ? (જોડીકાર્ય)

૧૦૦		૯૮	૯૭		૯૫	૯૪		૯૨	૯૧
૮૧	૮૨	૮૩		૮૫	૮૬		૮૮	૮૯	૯૦
૮૦		૭૮	૭૭		૭૫	૭૪		૭૨	૭૧
૬૧	૬૨		૬૪	૬૫		૬૭	૬૮	૬૯	૭૦
૬૦		૫૮	૫૭	૫૬	૫૫	૫૪		૫૨	૫૧
૪૧	૪૨	૪૩		૪૫	૪૬		૪૮	૪૯	
૪૦	૩૯	૩૮	૩૭	૩૬		૩૪	૩૩		૩૧
૨૧	૨૨		૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	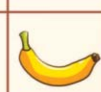	૨૯	૩૦
	૧૯	૧૮		૧૬	૧૫		૧૩	૧૨	૧૧
૧	૨	૩		૫	૬	૭	૮		૧૦

- બે-બેની જોડી બનાવી અહીં આપેલા સંખ્યાચાર્ટના આધારે નીચે મુજબ એકબીજાને પૂછો.

દા.ત., (૧) જિરાફ કઈ સંખ્યા પર છે ?

(૨) સફરજન જે સંખ્યા પર છે તેની તરત પછીની સંખ્યા કઈ છે ?

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) વિદ્યાર્થી ૧થી ૫૦ સુધીની ગણતરી કરે છે.			
(૨) તરત પહેલાની અને તરત પછીની સંખ્યા જણાવે છે. (૧થી ૫૦ સુધી)			
(૩) આપેલી સંખ્યાને દસનાં જૂથ અને છૂટા તરીકે દર્શાવે છે. (૧થી ૫૦ સુધી)			
(૪) આપેલી સંખ્યાઓને ચડતા અને ઊતરતા ક્રમમાં ગોઠવે છે. (૧થી ૫૦ સુધી)			
(૫) ૫૧થી ૧૦૦ સુધીની ગણતરી કરે છે.			
(૬) તરત પહેલાંની અને તરત પછીની સંખ્યા જણાવે છે. (૫૧થી ૧૦૦ સુધી)			
(૭) આપેલી સંખ્યાને દસનાં જૂથ અને છૂટાં તરીકે દર્શાવે છે. (૫૧થી ૧૦૦ સુધી)			
(૮) આપેલી સંખ્યાઓને ચડતા અને ઊતરતા ક્રમમાં ગોઠવે છે. (૫૧થી ૧૦૦ સુધી)			

શિક્ષકની સહી : ....

વાલીની સહી : ....

તારીખ : ....

તારીખ : ....

૯ તહેવારો

અભિનયગીત : (સમૂહકાર્ય)

કારતકમાં **દેવદિવાળી**,
કાનો જમતો સુંવાળી,

માગશરમાં ટાઢ વાય ટાઢી,
કાનાની ડગડગ દાઢી,

પોષે નભ ઊડે **પતંગ**,
મહા મહિનો શિવની સંગ.

ફાગણમાં રંગો ઢોળ્યા,
ચૈત્રમાં રામને ખોળ્યા,

વૈશાખે ભોજન રસનાં,
જેઠે રે ઢોલ **લગન**નાં,

અષાઢે ઘન ગગડિયાં,
શ્રાવણમાં **ગોવિંદ જનમ્યા**,

ભાદરવે જય **ગણપતિ**નો,
આસોમાં **જય અંબા**નો.

– ડૉ. રક્ષા પ્ર. દવે

શિક્ષક માટે :

- **'તહેવાર' બોર્ડબુક નં. ૧૫ના ઉપયોગથી વિવિધ તહેવારની સમજ આપો.**
- ચિત્ર અનુસાર વિવિધ તહેવારની પ્રશ્નોત્તરી કરો :
  જેમકે, (૧) ઉત્તરાયણનો તહેવાર હોય ત્યારે કઈ ઋતુનો અનુભવ થાય છે ?
  (૨) હોળીનો તહેવાર કયા માસમાં આવે છે ?
- તહેવારની ઊજવણી પ્રસંગે ઉપયોગમાં લેવાતી જરૂરિયાતની વસ્તુઓની ચર્ચા, આકાર, રંગો વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને કરો.

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓને તહેવારોને અનુરૂપ બાળગીત ગવડાવો.
- સંખ્યા જેટલી તાળી પાડો. વિદ્યાર્થીને તેનું વારંવાર પુનરાવર્તન કરાવો. આ રીતે પૅટર્નની સમજ આપવી.

વિદ્યાર્થીમિત્રો, તમને અભિનય ગીત ગાવાની મજા પડી ને ? તો ચાલો આપણે તાળી પાડવાની રમત રમીએ : (સમૂહકાર્ય)

– ૧ તાળી - ૧ તાળી - ૧ તાળી...

– ૨ તાળી - ૩ તાળી - ૨ તાળી...

– ૧ તાળી - ૨ તાળી - ૧ તાળી...

ચાલો પૅટર્ન બનાવીએ : (સમૂહકાર્ય)

શિક્ષક માટે :

પ્રવૃત્તિ દ્વારા પૅટર્નની વધુ સમજ આપો.

- પહેલા બાળકના હાથ ઉપર, બીજા બાળકના હાથ કમર પર, ત્રીજા બાળકના હાથ ઉપર... આ જ રીતે ક્રમશઃ આગળ વધવું.
- એક વિદ્યાર્થીનો જમણો પગ આગળ, બીજાનો ડાબો પગ, ત્રીજાનો જમણો... આ રીતે આગળ વધવું.

રિયાના ઘરે હોળીના તહેવારની તૈયારી ચાલુ છે. રિયાએ છાણામાં નીચે મુજબની પૅટર્ન બનાવી છે. તે જુઓ અને તેને આગળ વધારો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

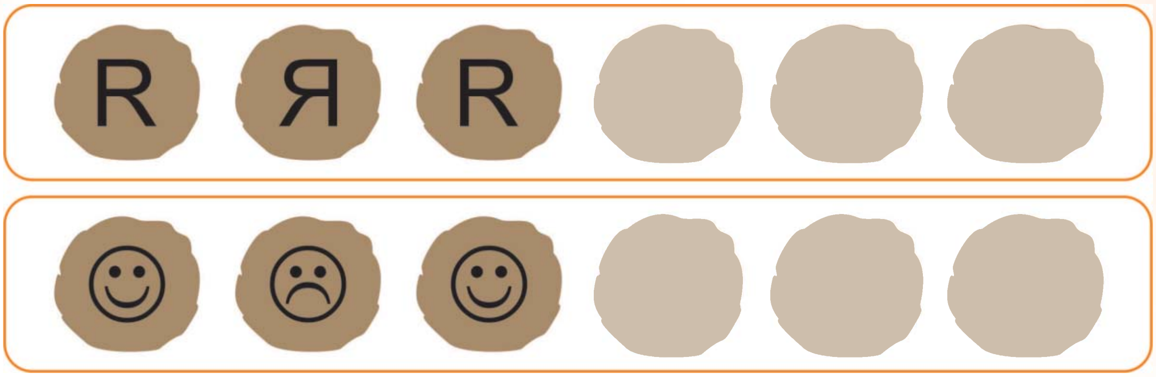

રિયા અને સિયા ધૂળેટીના દિવસે બાજુના મહોલ્લામાં જાય છે. તેમણે ત્યાં ઘરના નંબરની પૅટર્ન જોઈ. તેમાં અમુક ઘરના નંબર ભૂંસાઈ ગયા છે. તમે વિચારો અને તે નંબર લખો :

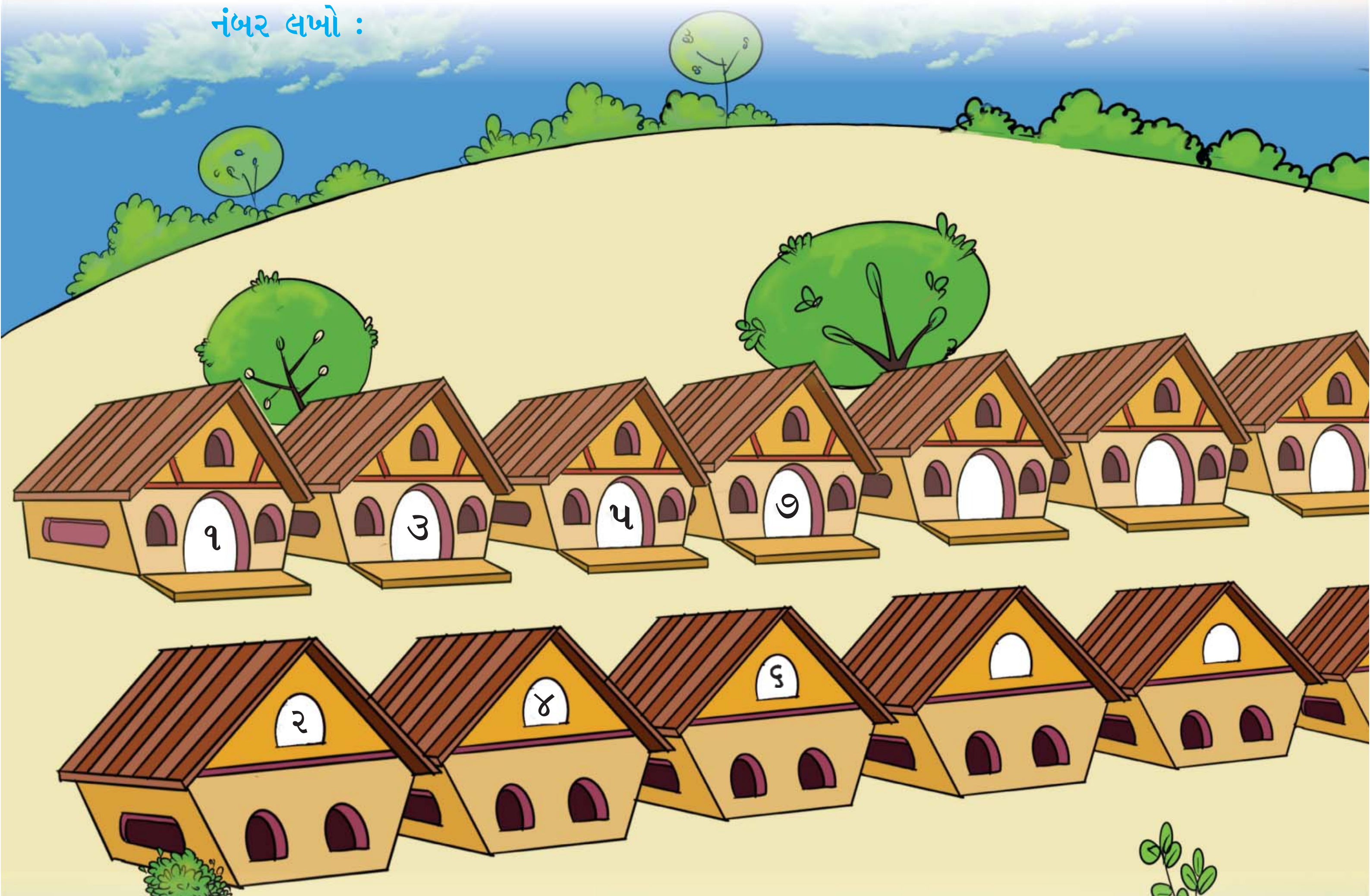

રિયા હવે ઘરે સજાવટ કરવા માટે તોરણ બનાવી રહી છે. તમે રિયાને તોરણ પૂર્ણ કરવામાં મદદ કરો. તમે પણ તમારા ઘર અને શાળા માટે જુદાં જુદાં તોરણ બનાવો. (જૂથકાર્ય)

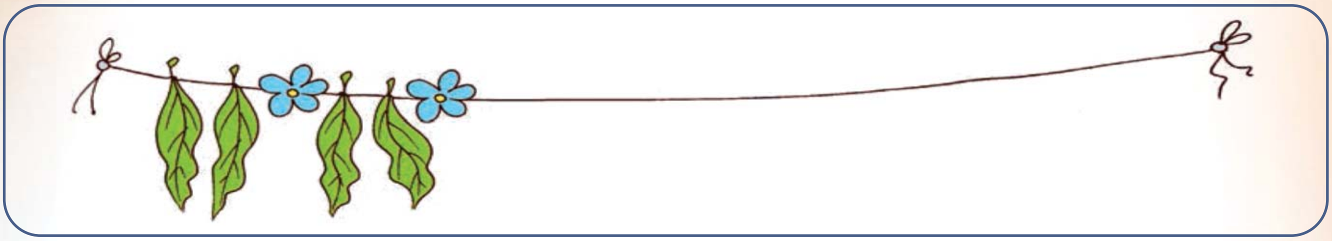

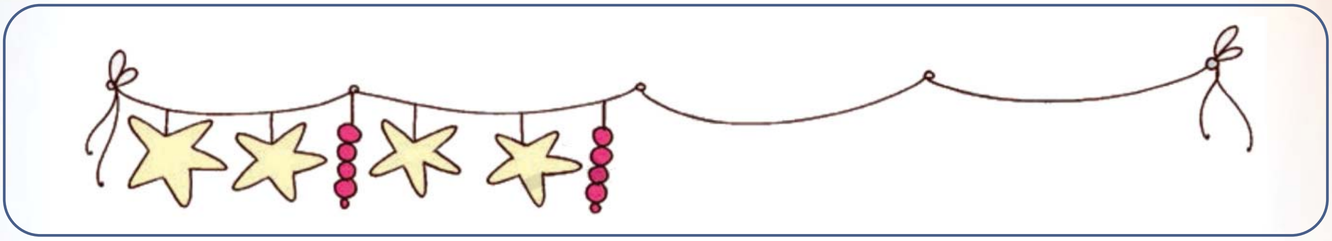

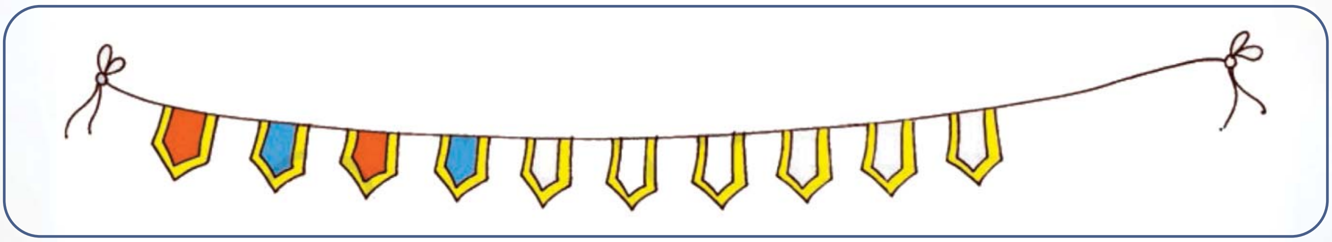

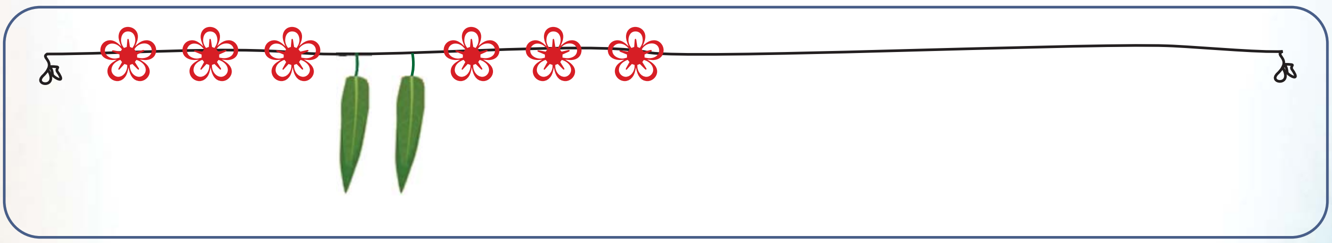

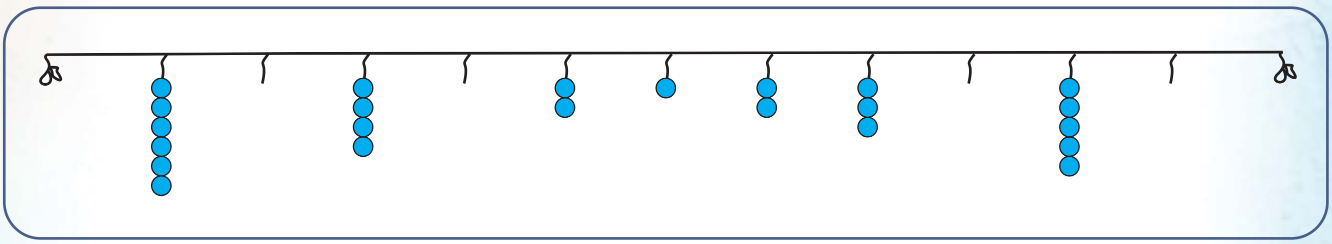

શિક્ષક માટે :

વર્ગખંડમાં ઉપલબ્ધ મૂર્ત વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરી વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેમને ગમતી પૅટર્ન બનાવડાવો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

ચાલો, મજાની પ્રવૃત્તિ કરીએ : (જોડીકાર્ય)

હોળી પછીનો દિવસ ધૂળેટી. રિયા અને સિયા ધૂળેટીના દિવસે જુદા જુદા રંગોથી અંગૂઠાની છાપ પાડી પૅટર્ન બનાવે છે. તમે પણ આવી પૅટર્ન બનાવો.

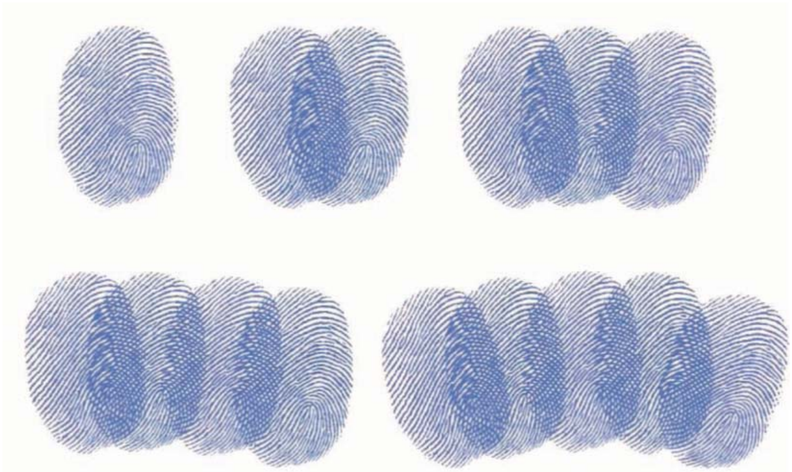

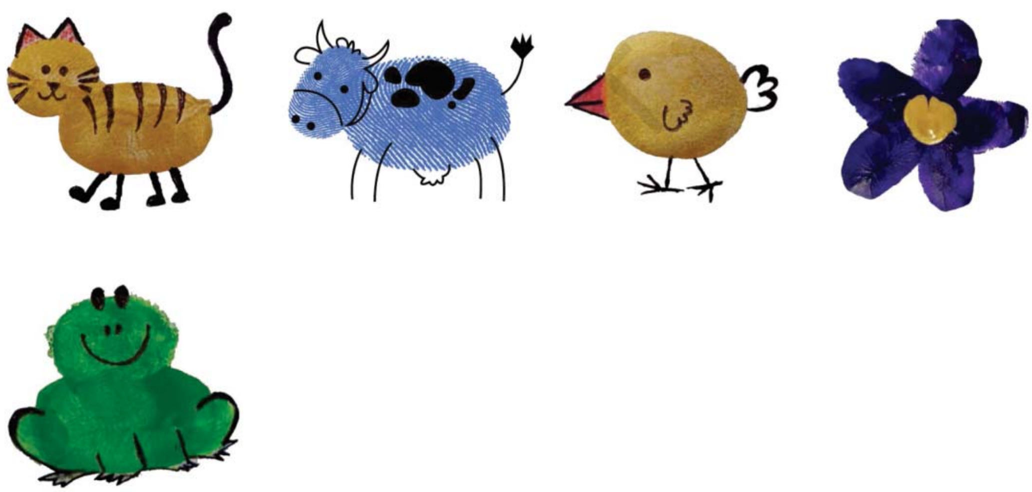

ગુલાબી પછી કયા રંગની છાપ આવશે ? શા માટે ? પૅટર્ન પૂર્ણ કરો.

શિક્ષક માટે :

વાલીની મદદથી વિદ્યાર્થીઓને શાકભાજી (ભીંડા, બટાટા)નો ઉપયોગ કરી તેમને મનગમતી પૅટર્ન ઘરે બનાવવા કહો.

ચાલો, પ્રવૃત્તિ કરીએ : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

સિયા પોતાની નોટબુકમાં ડિઝાઈન દોરી રહી છે. તે કેટલાક ખાનામાં સંખ્યા લખવાનું અને રંગ પૂરવાનું ભૂલી ગઈ છે. તમે તે ખાનામાં યોગ્ય સંખ્યા લખી રંગ પૂરો :

૬		૪	૩	૨	૧
૭		૫		૩	૨
૮	૭	૬	૫	૪	૩
૯		૭	૬	૫	૪
૧૦	૯	૮		૬	૫
૧૧	૧૦		૮	૭	

વિચારો : અહીં કુલ કેટલા ચોરસ છે ?

હવે રાત્રે રિયા અને તેનો ભાઈ ૧થી ૧૦૦ લખેલ ફ્લેશ કાર્ડ વિવિધ પૅટર્નની રીતે ગોઠવવાની રમત રમી રહ્યા છે. તેમાં અમુક કાર્ડ ઊંધા છે. તે કાર્ડ પર કઈ સંખ્યા હશે તે લખો. **(જોડીકાર્ય)**

ઉદા. :	૧૦	૨૦	૩૦			૬૦
(૧)	૧	૩		૭		
(૨)	૫	૧૦		૨૦		
(૩)	૨૨	૨૧				૧૭
(૪)	૧૧	૨૨			૫૫	
(૫)	૯		૨૯		૪૯	
(૬)	૫૧			૭૫	૮૩	

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

ખાનામાં યોગ્ય ચિત્ર દોરો : (જૂથકાર્ય)

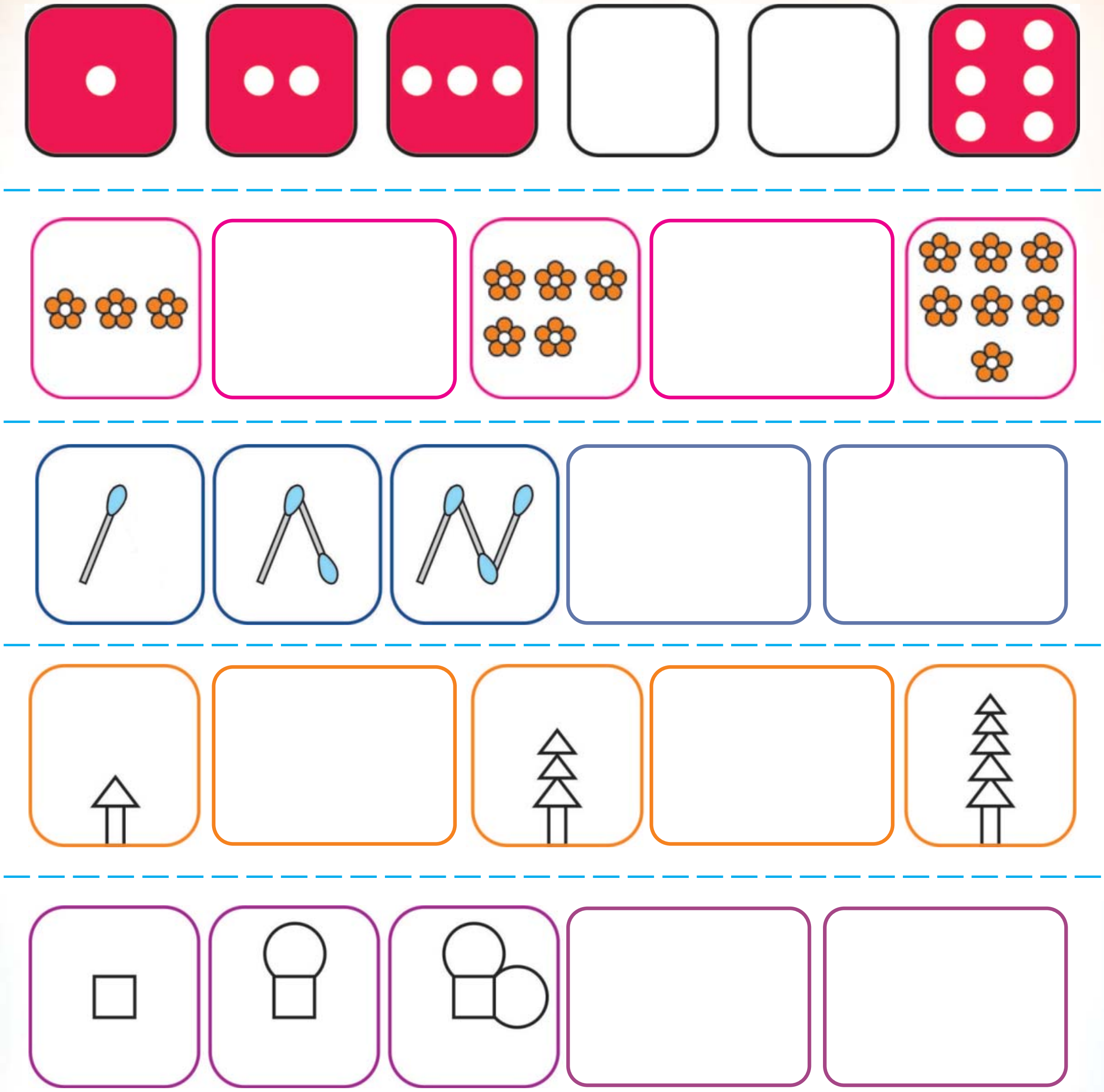

પ્રૉજેક્ટ વર્ક : (જોડીકાર્ય)

- પથ્થર, કોડી, ફૂલો, પાંદડાં, વાડકી, ગ્લાસ, ચમચી, બંગડી, સિક્કા વગેરે વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરી જુદી-જુદી ભાત (ડિઝાઇન) તમારી જાતે બનાવો.
- બારી, મમ્મીની સાડી, ચાદર, ટાઇલ્સ વગેરેનું અવલોકન કરી જુદી-જુદી ભાત દોરો.
- તમારી આજુબાજુ જોવા મળતી વિવિધ પૅટર્નનું અવલોકન કરી દોરવાનો પ્રયત્ન કરો.

પૅટર્નમાં ભૂલ શોધી નીચે ફરીથી દોરો :

(જોડીકાર્ય)

(૧)

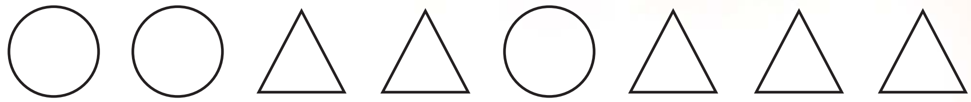

(૨) WM WM MM WM

(૩)

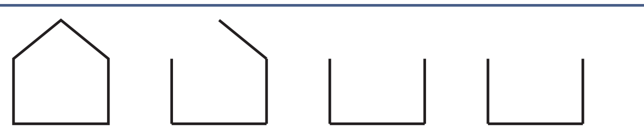

(૪)

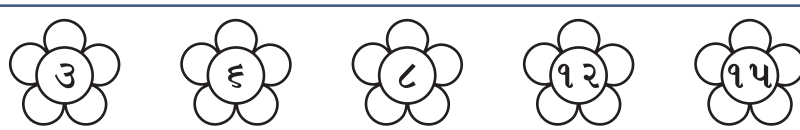

(૫) નમન તરત સરસ ચનન કણક

ચાલો રંગોળી પૂરી કરીએ : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

રિયા અને સિયા એમની મમ્મીને રંગોળી બનાવવામાં મદદ કરે છે. તમે પણ તેમને રંગોળી પૂરી કરવામાં મદદ કરો.

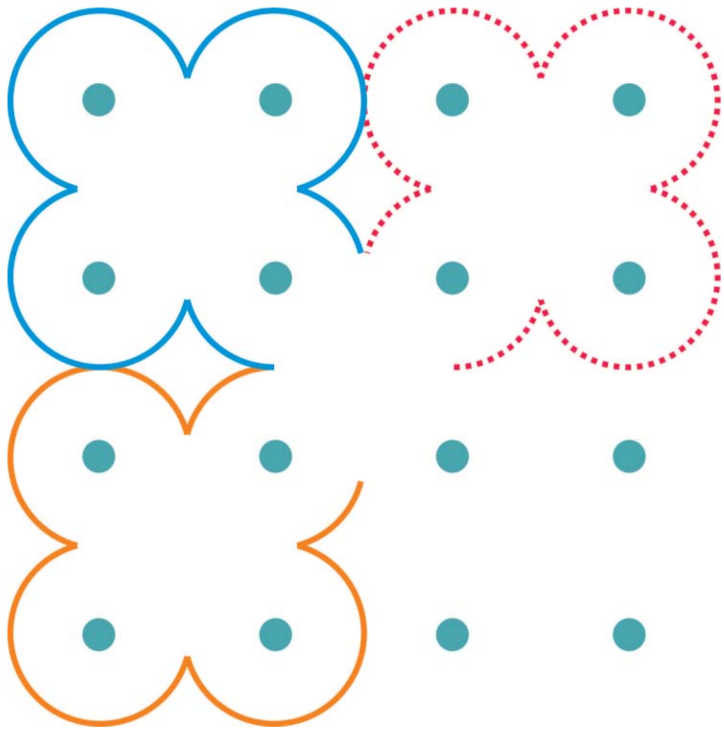

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) આકારોની પેટર્નને ઓળખે છે અને વિસ્તૃત કરે છે.			
(૨) સંખ્યાઓની પેટર્નને ઓળખે છે અને વિસ્તૃત કરે છે.			
(૩) સરળ પુનરાવર્તી પેટર્નના ખૂટતા ઘટકને પૂર્ણ કરે છે.			
(૪) બાળક જાતે નવી પેટર્ન બનાવે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

પુનરાવર્તન-૩

૧. સમજો અને લખો :

(૧) ઝાડથી નજીક કોણ છે ? ☐ (૧) કયું પ્રાણી ઊંચું છે ? ☐

(૨) ઝાડથી દૂર કોણ છે ? ☐ (૨) કયું પ્રાણી નીચું છે ? ☐

૨. લાંબી વસ્તુ પર '✓' અને ટૂંકી વસ્તુ પર '✗' કરો :

૩. જાડી વસ્તુની નીચે '✓' અને પાતળી વસ્તુની નીચે '✗' કરો :

૪. ઉપર હોય તેના પર '✓' અને નીચે હોય તેના પર '✗' કરો :

૫. પૅટર્ન આગળ વધારો :

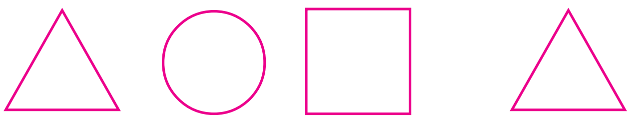

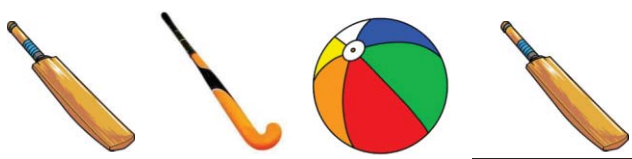

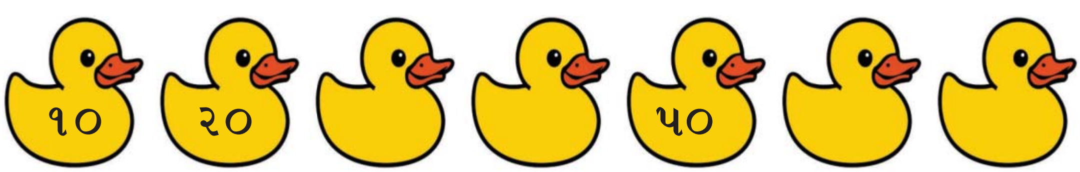

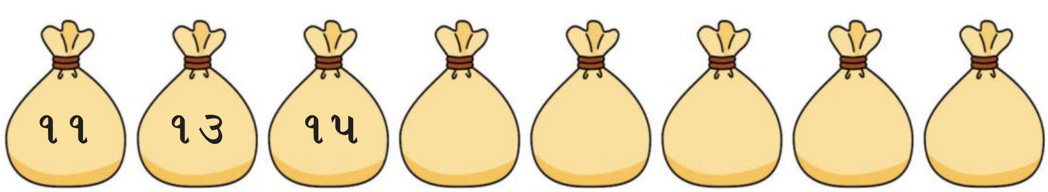

૬. આપ્યા મુજબ લખો :

૧	એક	એક	એક	એક	એક
૨	બે				
૩	ત્રણ				
૪	ચાર				
૫	પાંચ				
૬	છ				
૭	સાત				
૮	આઠ				
૯	નવ				
૧૦	દસ				
૧૧	અગિયાર				
૧૨	બાર				
૧૩	તેર				
૧૪	ચૌદ				
૧૫	પંદર				
૧૬	સોળ				
૧૭	સત્તર				
૧૮	અઢાર				
૧૯	ઓગણીસ				
૨૦	વીસ				

૭. પૅટર્નમાં ક્રમ મુજબ શું આવશે ? સાચા જવાબની સામેના ☐ માં '✓' કરો :

- 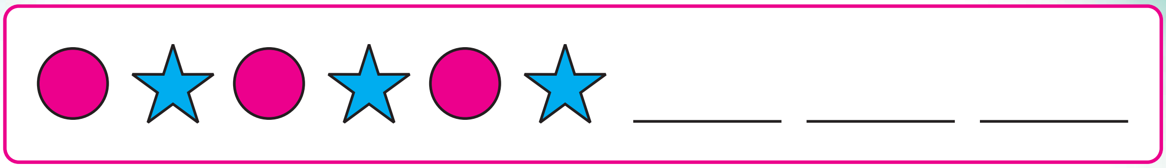

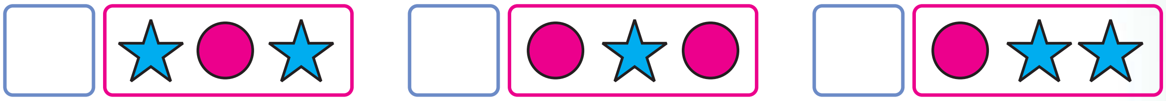

- 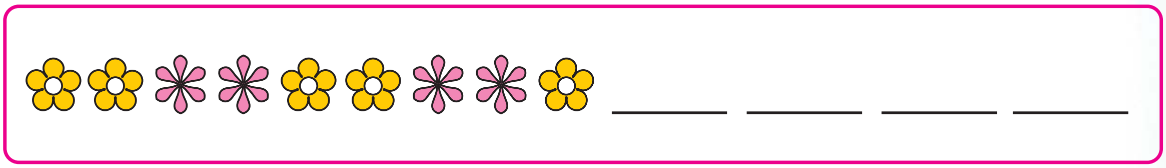

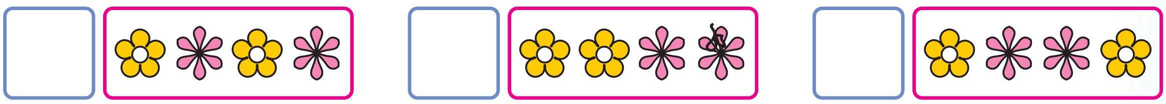

૮. ચાલો રંગોળી પૂર્ણ કરીએ :

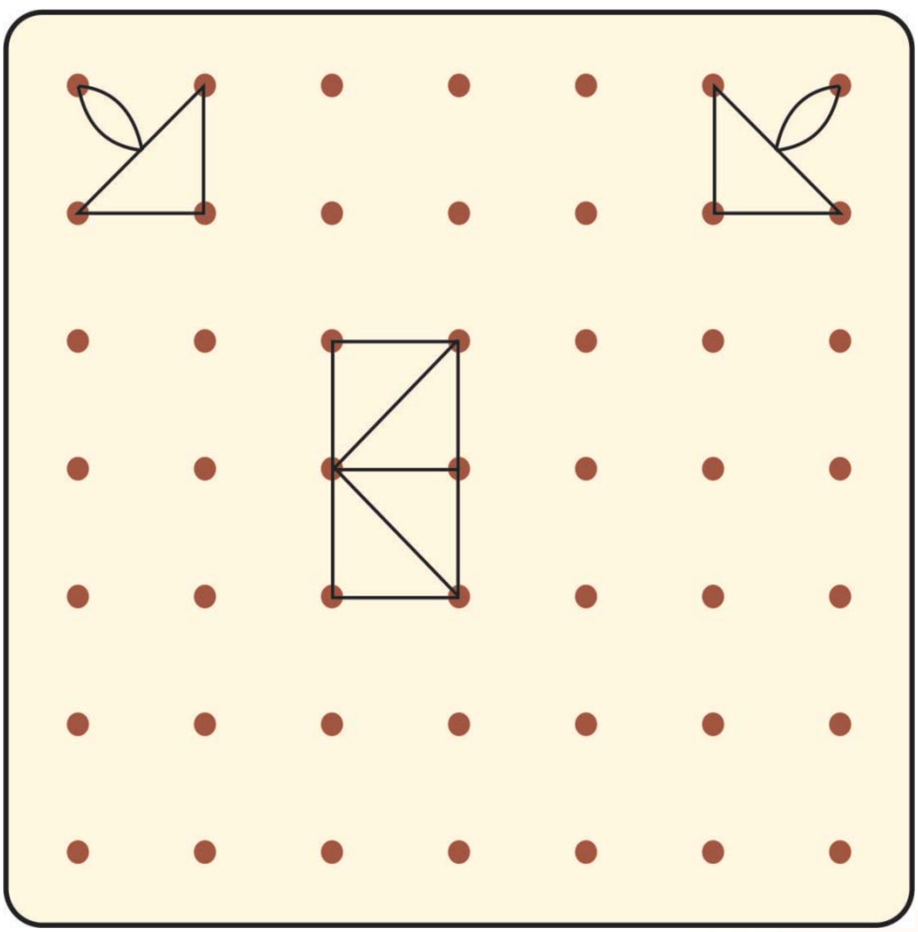

૯. સાચી સંખ્યા ઉપર '✓' કરો :

પિસ્તાળીસ	૪૫	૫૪
ઓગણત્રીસ	૯૨	૨૯
ચોરાસી	૪૮	૮૪
સડસઠ	૭૬	૬૭
એકાવન	૫૧	૧૫

૧૦. શોધો :

અ	ગિ	યા	ર
ડ	ના	પં	બા
સ	ચૌ	દ	વી
ઠ	દ	ર	સ

૧૧ ૨૦ ૬૮ ૧૫ ૧૨ ૧૪ ૨૨

૧૧. ખૂટતા અંક લખો :

૫૩		૫૫		૫૭	
૮૨		૮૪		૮૬	
	૯૩			૯૬	

૧૨. આપેલ અંક શોધીને જોડો :

૭૪	૭૪
	૪૦
	૫૬
૪૭	૭૦
	૪૭

૮૬	૬૨
	૮૬
	૨૮
૬૮	૬૮
	૮૨

૯૮	૯૦
	૮૯
	૯૯
૮૯	૮૧
	૯૮

૧૩. સંખ્યા લખો :

તરત પહેલાંની

	૬૭
	૮૪
	૯૨
	૭૨
	૫૬

તરત પછીની

૫૮	
૬૯	
૮૭	
૯૩	
૭૬	

વચ્ચેની

૬૨		૬૪
૭૩		૭૫
૫૧		૫૩
૮૬		૮૮
૯૫		૯૭

૧૪. ૮૧થી ૯૦ની વચ્ચે આવતી સંખ્યાવાળા ચિત્રમાં રંગ પૂરો :

૮૨ ૪૫ ૮૪ ૪૦ ૮૭

૮૮ ૫૯ ૬૧ ૮૫ ૫૦

૧૫. ગણો અને સાચા અંક ઉપર ◯ કરો :

૧૨ ૨૪ ૩૪

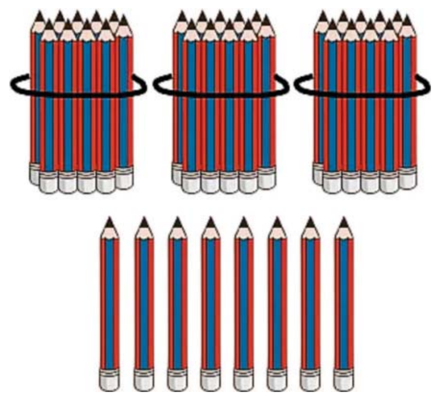

૩૮ ૭૮ ૫૮

૧૬. સૌથી મોટી સંખ્યા ઉપર ◯ કરો :

૨૮ ૧૮ ૫૮	૨૧ ૫૫ ૮૬	૩૫ ૨૫ ૫૩
૮૭ ૩૫ ૭૮	૫૦ ૭૪ ૨૮	૯૨ ૩૭ ૨૪

૧૭. સૌથી નાની સંખ્યા ઉપર ◯ કરો :

૧૭ ૨૯ ૯૨	૫૧ ૬૮ ૨૪	૫૬ ૩૨ ૬૮

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

૧૦ મારો દિવસ

પવન અને પૂજા ચિત્ર જોઈ રહ્યા છે. તમે પણ આ ચિત્ર જુઓ અને ચર્ચા કરો. (સમૂહકાર્ય)

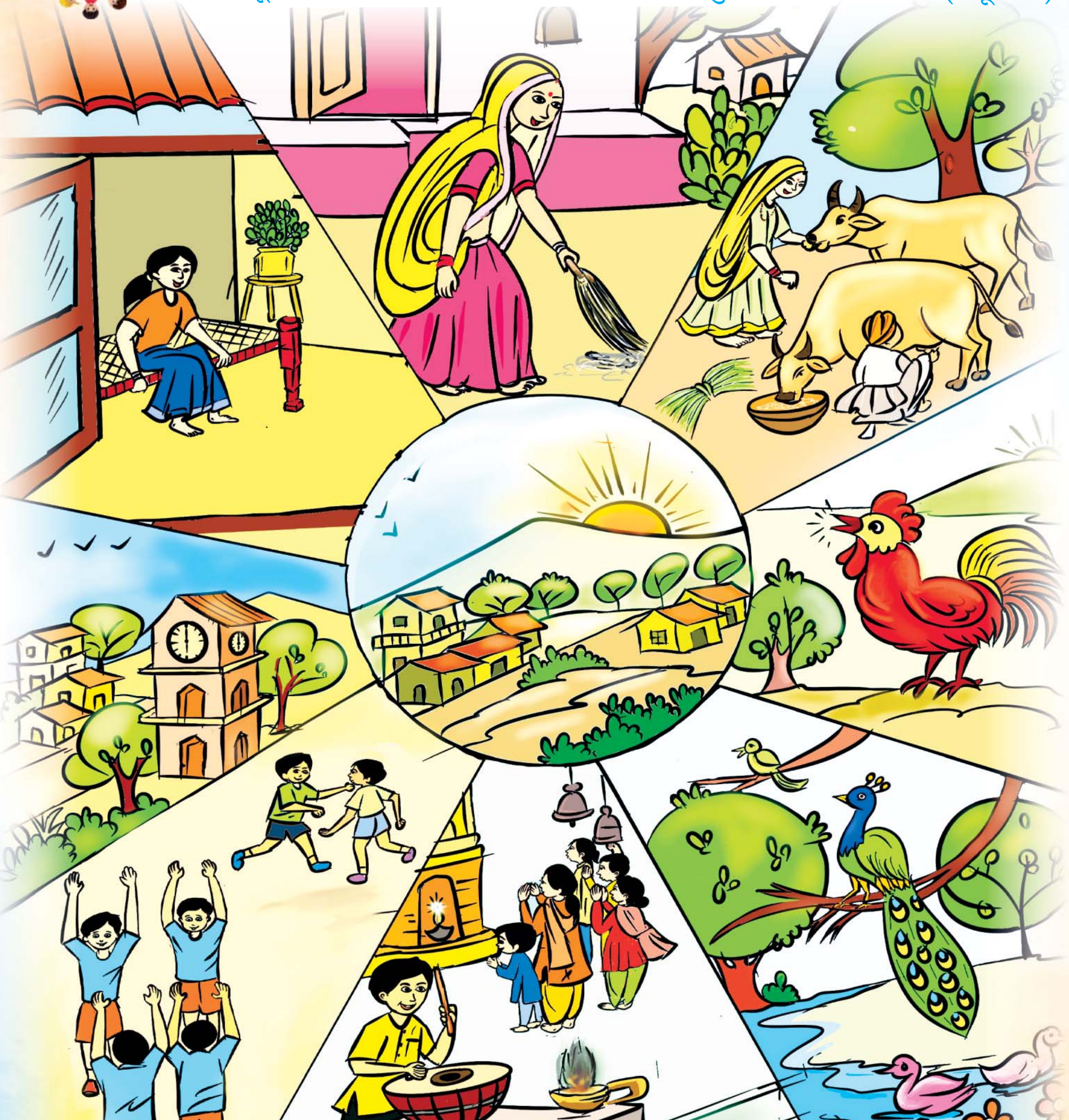

શિક્ષક માટે :

વિદ્યાર્થીઓને આગળના ચિત્રના આધારે સૂર્યોદય(સવાર)ના સમયે અને પછી બનતી ક્રિયાઓ વિશે પ્રશ્નોત્તરી કરો.

(૧) સવાર પડે એ તમને કઈ રીતે ખબર પડે છે ?

(૨) તમારા ઘરે સવારે પહેલું કોણ જાગે છે ?

(૩) તમારા ઘરમાં સૌથી છેલ્લું કોણ જાગે છે ?

(૪) સૂરજ ઊગે એ પહેલાં અજવાળું હોય કે અંધારું ?

(૫) તમે સવારે કઈ-કઈ ક્રિયાઓ કરો છો ?

દિનચર્યાની ચર્ચા કરો : (સમૂહકાર્ય)

પૂજાનો દિવસ

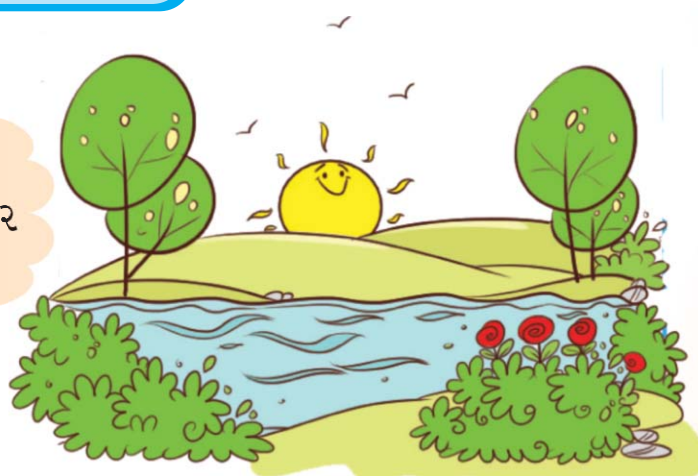

...પછી થોડી કસરત
અને યોગ કરું છું.

પછી બ્રશ કરું છું
અને ન્હાવા જાઉં છું.

ત્યાર પછી હું નાસ્તો કરું છું.
શાળાએ જવા માટે તૈયાર
થાઉં છું.

હું શાળાએ જાઉં છું. ભણું છું અને
મિત્રો સાથે રમતો રમું છું.

હું હાથ ધોઈને મારા મિત્રો સાથે જમું છું.

હું શાળાએથી ઘરે પાછી આવું છું અને થોડો સમય આરામ કરું છું.

સૂરજ આથમવાની તૈયારીમાં હોય છે, ત્યારે હું શેરીમાં જઈને મારા મિત્રો સાથે થોડો સમય રમું છું.

પછી ઘરે આવી અભ્યાસ કરું છું.

આકાશમાં ચંદ્ર અને તારા દેખાય એટલે રાત્રિનો સમય શરૂ થાય છે.

રાત શરૂ થાય છે. હું મારા પરિવાર સાથે બેસીને જમું છું.

પછી હું વાર્તાની ચોપડી વાંચું છું અને સૂઈ જાઉં છું.

શિક્ષક માટે :

- વર્ગખંડ સમક્ષ પોતાની સવારથી રાત સુધીની દૈનિક ક્રિયાઓનું વર્ણન કરો.
- વિદ્યાર્થીઓને તેમની સવારથી રાત સુધીની દૈનિક ક્રિયાઓનું વર્ણન કરવા કહો.
- વિદ્યાર્થીઓને તેમના માતા-પિતા, દાદા-દાદીની સવારથી સાંજ સુધીની પ્રવૃત્તિઓ જાણી તેનું વર્ણન કરવા કહો.
- 'મારી દિનચર્યા' ચાર્ટ/પોસ્ટરના ઉપયોગથી દિનચર્યાની ચર્ચા કરો.

મિત્રો સાથે ચર્ચા કરી પૂજાની સવારથી સાંજ સુધીની દૈનિક ક્રિયાઓને ક્રમ આપો : (જૂથકાર્ય)

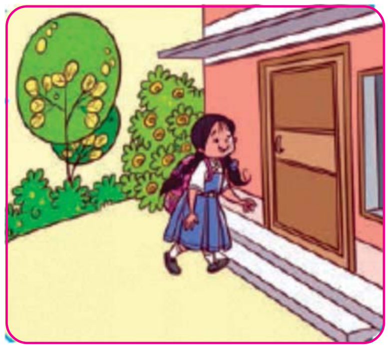

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- બાળકો સમક્ષ વિવિધ દૈનિક ક્રિયાઓનો અભિનય કરો. બાળકો ઓળખશે કે તે કઈ ક્રિયા છે. ત્યારબાદ બાળકો પાસે વિવિધ ક્રિયાઓનો અભિનય કરાવો.
  દા.ત., (૧) બ્રશ કરવું (૨) સ્નાન કરવું (૩) યોગાસન કરવા (૪) ભોજન કરવું, વગેરે...
- **'સુટેવો' બોર્ડબુક નં. ૧૦ની મદદથી સુટેવોની સમજ આપવી.**

સમજો અને કરો : **(વ્યક્તિગત કાર્ય)**

(૧) તમે સવારના સમયે કરતા હોય તેવી પ્રવૃત્તિઓ પર '✔' કરો :

(૨) તમે સાંજના સમયે કરતા હોય તેવી પ્રવૃત્તિઓ પર '✔' કરો :

(૩) તમે સવારથી સાંજ સુધીના સમયમાં કરતા હોય તેવી પ્રવૃત્તિઓ પર '✔' કરો :

(૪) તમે સાંજથી રાત સુધીના સમયમાં કરતા હોય તેવી પ્રવૃત્તિઓ પર '✔' કરો :

દિવસની શરૂઆતમાં થતી પહેલી પ્રવૃત્તિની નીચે લાલ રંગ કરો અને પછી થતી પ્રવૃત્તિઓની નીચે લીલો રંગ કરો : (જોડીકાર્ય)

દિવસના અંતમાં થતી છેલ્લી પ્રવૃત્તિની નીચે લાલ રંગ પૂરો અને તેના પહેલાં થતી પ્રવૃત્તિઓની નીચે લીલો રંગ પૂરો :

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

નીચેનાં ચિત્રોને કાર્યની શરૂઆતથી અંતના ક્રમમાં ગોઠવવા નંબર આપો :

(વ્યક્તિગત કાર્ય)

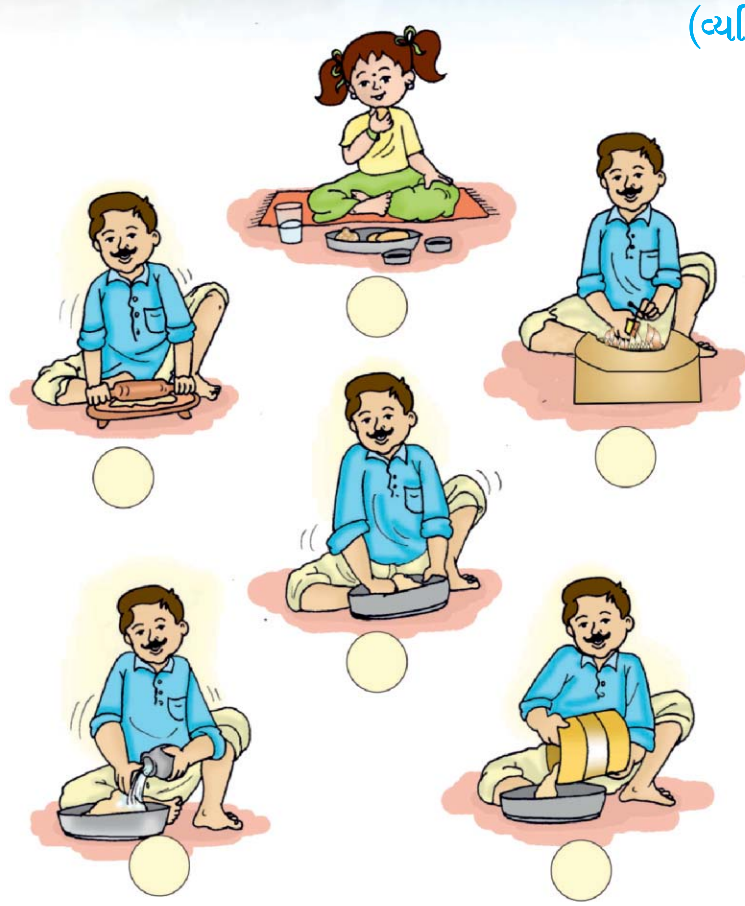

પવન, પૂજા અને ફિઝામાંથી કોણ વહેલું શાળાએ પહોંચશે ? કેમ ? ચર્ચા કરો.

(સમૂહકાર્ય)

જે ક્રિયા કરવામાં વધુ સમય થતો હોય તેની નીચેના ▭ માં રંગ પૂરો : (જોડીકાર્ય)

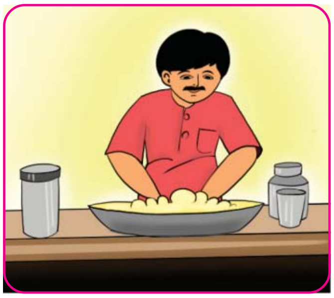

ધ્યાનથી સાંભળો અને ચિત્ર જોઈને સમજો. **(સમૂહકાર્ય)**

હં... દાદા, અત્યારે શિયાળો છે ને ? એટલે સ્વેટર, ટોપી, મફલર, મોજાં મળે છે.

તો દાદા, શિયાળા પછી કઈ ઋતુ આવશે ?

બેટા, ઉનાળો આવશે.

દાદા, આપણે ઉનાળામાં આ દુકાને આવીશું તો કઈ-કઈ વસ્તુઓ મળતી હશે ?

સુતરાઉ કપડાં, શરબત, આઈસક્રીમ, પંખા, ચશ્મા જેવી ગરમીથી બચવાની વસ્તુઓ.

દાદા, તમારે શું લેવાનું છે ?

મફલર, સ્વેટર...

પૂજા, પવન અને દાદા ખરીદી કરીને ઘરે જાય છે. પૂજાની મમ્મી કબાટમાંથી જુદી જુદી વસ્તુઓ બહાર કાઢીને કબાટની સફાઈ કરી રહી છે. તમે આ વસ્તુઓને યોગ્ય ઋતુ સાથે જોડવામાં મદદ કરો.

ઋતુઓના નામ લખો અને વસ્તુઓને યોગ્ય ઋતુ સાથે જોડો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

ઋતુઓ વિશે જાણો : (સમૂહકાર્ય)

પછી તો, પૂજા ગણગણવા લાગી,

શિયાળામાં ઠંડી પડે છે,
ભાઈ તું સ્વેટર પહેરજે.
ઉનાળામાં ગરમી પડે છે,
માથે ટોપી પહેરજે.
ચોમાસામાં વરસાદ પડે છે,
છત્રી ઓઢી ફરજે.

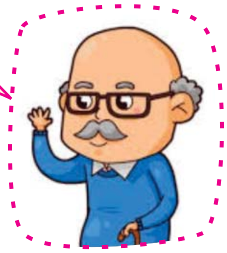

અરે વાહ ! બેટા, તું તો સુંદર ગાઈ રહી છે. પણ તને ખબર છે. જેમ અલગ અલગ ઋતુઓમાં કપડાં અલગ અલગ પહેરીએ છીએ, તેમ ખોરાક અને ફળ પણ જુદાં જુદાં ખાઈએ છીએ.

સાચે જ દાદા, જુઓ અત્યારે શિયાળો છે, તો આપણે ગુંદરપાક, મેથીપાક, કચ્ચરિયું, બોર, જામફળ વગેરે ખાઈએ છીએ.

દાદા, શિયાળા પછી ઉનાળો આવશે. તે વખતે આપણે શું-શું ખાઈશું ?

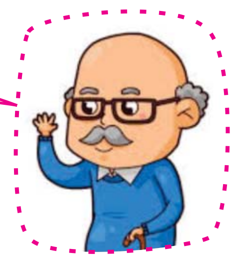

બેટા, ઠંડી વસ્તુઓ જેવી કે, આઈસક્રીમ, શરબત, લસ્સી, કેરીનો રસ.

શિક્ષક માટે :

- ત્રણેય ઋતુઓના પહેરવેશ, ખોરાક અને ફળો વિશેની ચર્ચા કરો.
- **ઋતુ પ્રમાણે પોશાક અને ફળોની સમજ માટે બોર્ડબુક નં. ૯ અને ૨૪નો ઉપયોગ કરો.**

ફળના ચિત્રોને તેની ઋતુઓના ચિત્ર સાથે જોડો : (જૂથકાર્ય)

શિક્ષક માટે :

- **'ઋતુઓ'નાં ચાર્ટ/પોસ્ટરનું નિદર્શન કરો.**
- ઋતુ આધારિત પ્રશ્નોત્તરી કરો. જેમકે,
  (૧) ઋતુઓ કઈ કઈ છે ?
  (૨) શિયાળામાં કયા ફળો વધારે ખવાય છે ?
  (૩) ઘઉંનું વાવેતર કઈ ઋતુમાં થાય છે ?
- ઋતુ આધારિત નીચેના જેવાં બાળગીતો જોડકણાં ગવડાવવા :

શિયાળો

આવ્યો શિયાળો, આવી ઠંડી, પહેરો સ્વેટર, મફલર બંડી
ઊઠો વહેલા, દોડ લગાવો, ઠંડી બહેનને દૂર ભગાવો.
જમરૂખ ખાઓ, બોરાં ખાઓ, તાપણી ફરતાં બેસી જાઓ.
ચીકી ખાઓ, પતંગ ઉડાવો, પાક્કી દોરી, પેચ લગાવો.
કરો યોગ ને કરજો આસન, તબિયત તો થઈ જાય ટનાટન.

– ડૉ. આઈ. કે. વીજળીવાળા

પવન અને પૂજા ગીત ગણગણતાં ઊંઘી ગયાં. તમે પણ આ ગીત ગાઓ. **(સમૂહકાર્ય)**

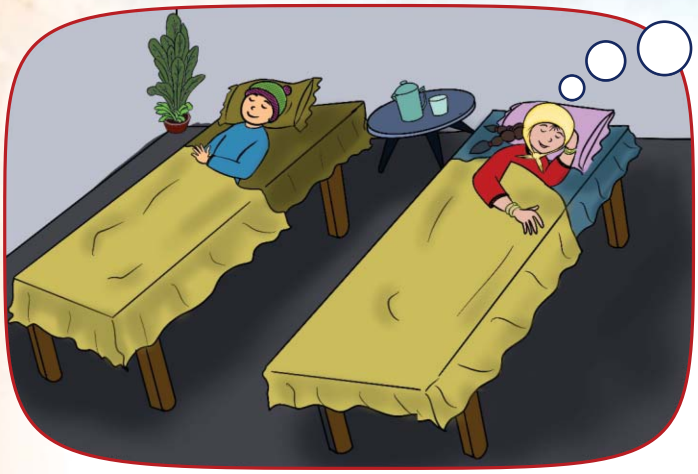

ઠંડી લાગે ને થથરી જવાય,
હું તો સ્વેટર પહેરું,
હું તો ટોપી પહેરું,
મને ગોદડી ઓઢવાનું મન થાય.

પ્રૉજેક્ટ વર્ક : **(જૂથકાર્ય)**

- વિવિધ ઋતુઓ અને સ્થાનિક તહેવારો દરમિયાન તમારી મનપસંદ ખાવાની ચીજોના ચિત્ર દોરો અથવા પોતાની નોટબુકમાં ચીપકાવો.
- ઋતુઓ પ્રમાણે ફળોનો ચાર્ટ બનાવડાવો અને વર્ગખંડમાં ચીપકાવો.
- ઋતુઓ પ્રમાણે કપડાનો ચાર્ટ બનાવડાવો અને વર્ગખંડમાં ચીપકાવો.

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) એક દિવસમાં બનતી ઘટનાઓનો ક્રમ જણાવે છે.			
(૨) પહેલાં અને પછી જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને જે તે સમયે બનતી ઘટનાઓ વચ્ચે તફાવત કરે છે.			
(૩) આપેલ ક્રિયા/ઘટના પૈકી કઈ ક્રિયા માટે વધુ કે ઓછો સમય લાગે તે જણાવે છે.			
(૪) ઋતુઓ વિશે જાણે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

૧૧ કેટલી વખત?

મેળાની મુલાકાત

(સમૂહકાર્ય)

મેળો

શિક્ષક માટે :

- ચિત્રના આધારે નીચેના જેવા અન્ય પ્રશ્નો પૂછો :

(૧) મોટા ચકડોળમાં કેટલા ઝૂલા છે ?
(૨) મોટા ચકડોળના એક ઝૂલામાં કેટલાં માણસો છે ?
(૩) મોટા ચકડોળના ત્રણ ઝૂલામાં કેટલાં માણસો છે ?
(૪) ચિત્રમાં કેટલી સાઈકલો છે ?
(૫) નાના ચકડોળનાં ઘોડા ઉપર બે-બે બાળકોના કેટલાં જૂથ દેખાય છે ?
(૬) ફુગ્ગાવાળા પાસે કુલ ૧૦ ફુગ્ગા છે. દરેક રંગના કેટલા ફુગ્ગા છે ?

રીના તેના મમ્મી-પપ્પા અને ભાઈ સાથે રિક્ષામાં બેસીને મેળામાં ગઈ. પપ્પા ટિકિટ લેતા હતા ત્યારે તેણે અને તેના ભાઈએ ઘણી બધી રિક્ષા, કાર, સ્કૂટર, સાઈકલ અને બસ જોયાં. (જૂથકાર્ય)

કુલ પૈડાં ૩ + ૩ + ૩ + ૩ = ☐

ચાર રિક્ષાના ☐ પૈડાં થયા.

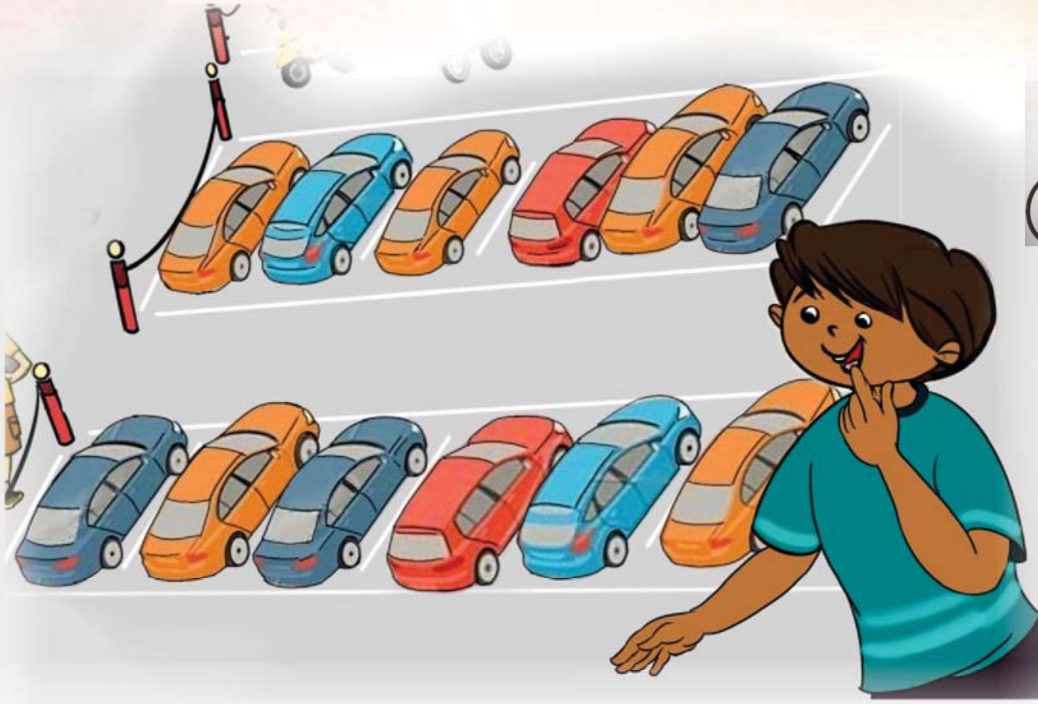

એક હરોળમાં ૬ કાર, તો આવી બે હરોળમાં ☐ કાર થાય.

૬ + ૬ = ☐

૬ બે વખત એટલે ☐

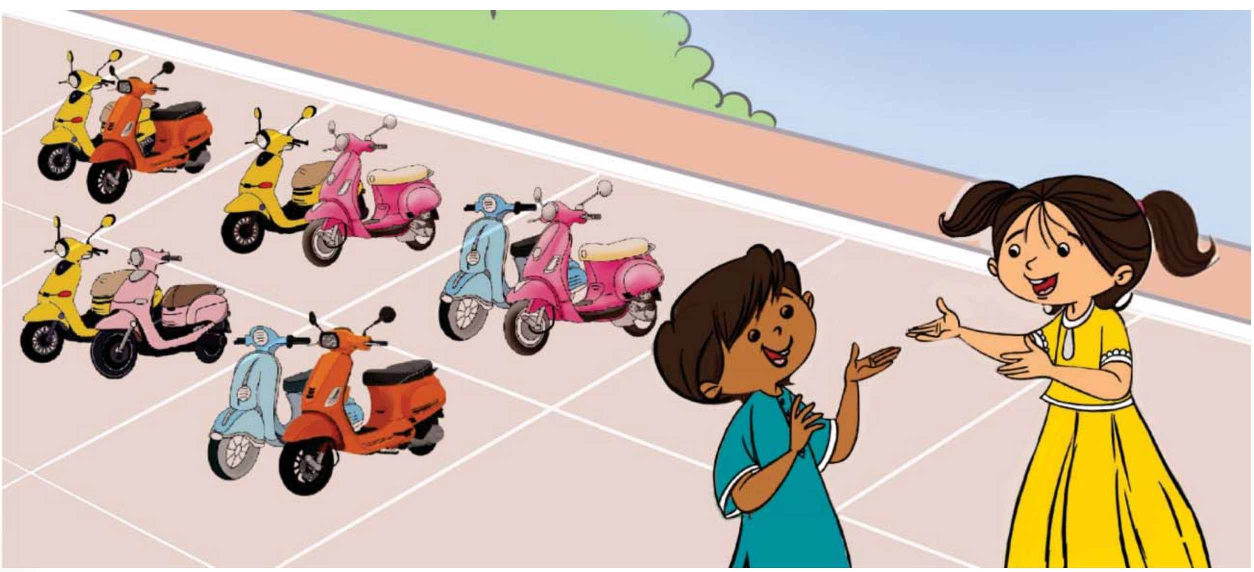

એક વિભાગમાં ૨ મોટર સાઈકલ, તો આવા પાંચ વિભાગમાં ☐ મોટર સાઈકલ થાય.

૨ + ૨ + ૨ + ૨ + ૨ = ☐

૨ પાંચ વખત એટલે ☐

___ + ___ + ___ + ___ + ___ + ___ = ___

આ ચકડોળમાં એક સાથે કુલ ___ બાળકો બેસી શકે છે.

ચકડોળમાં બેઠાં પછી બાળકોએ જલેબી ખાવાનું નક્કી કર્યું. જલેબીની એક ડીશમાં ૩ (ત્રણ) જલેબી આવે છે. બાળકોએ ૬ ડીશ જલેબી મંગાવી.

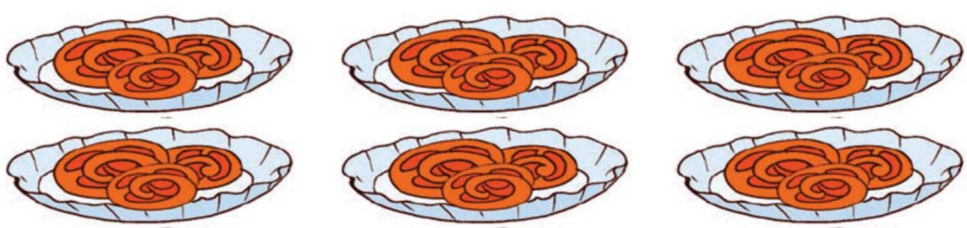

___ + ___ + ___ + ___ + ___ + ___ = ___

૬ વખત ૩ એટલે ___ ૬ × ૩ = ___ કુલ જલેબી = ___

શિક્ષક માટે :

- દરેક પ્રવૃત્તિમાં પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા સંખ્યાના જૂથની ચર્ચા કરો. જેમકે, ચિત્રમાં કેટલાં બાળકો દેખાય છે ? પ્રત્યેક ઝૂલામાં કેટલાં બાળકો બેઠા છે ? ચકડોળમાં કુલ કેટલાં બાળકો બેઠા છે ? બાળકોને ગુણાકારની ક્રિયા માટે ગુણાકારની નિશાનીની ઓળખ આપો.

૧ જોડીમાં ૨ રૅકેટ,

૯ જોડીમાં,

☐ + ☐ + ☐ + ☐ + ☐ + ☐ + ☐ +

☐ + ☐ = ☐

૯ વખત ૨ = ☐ ૯ × ૨ = ☐

કુલ રૅકેટ = ☐

રાઘવ દુકાનમાંથી રબરના અમુક પૅકેટ, પેન્સિલના પૅકેટ અને સફરજનની ખરીદી કરે છે. તે દરેક કેટલી કેટલી વસ્તુઓ ખરીદે છે તેની ગણતરી કરો. (જોડીકાર્ય)

(અ)

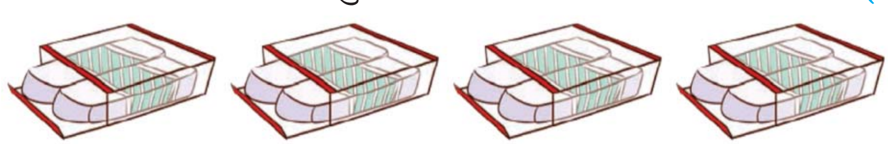

☐ + ☐ + ☐ + ☐ = ☐ રબર

૪ વખત ૨ = ☐ રબર ૪ × ૨ = ☐ રબર

કુલ રબર = ☐

(બ)

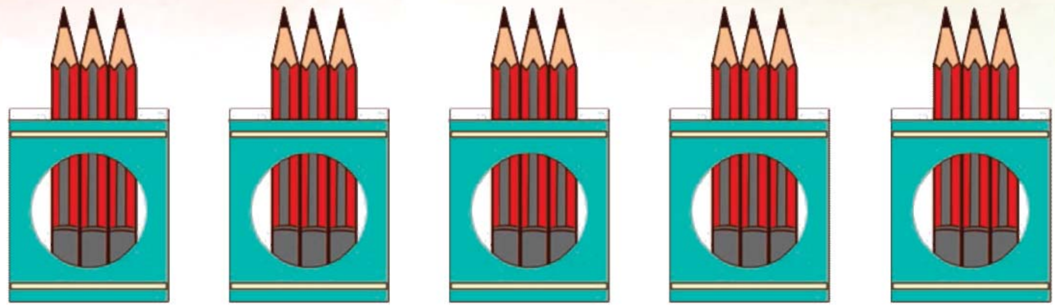

___ + ___ + ___ + ___ + ___ = ___ પેન્સિલ

૫ વખત ૩ = ___ પેન્સિલ   ૫ × ૩ = ___ પેન્સિલ

કુલ પેન્સિલ = ___

(ક)

___ + ___ + ___ = ___ સફરજન

૩ વખત ૪ = ___ સફરજન   ૩ × ૪ = ___ સફરજન

કુલ સફરજન = ___

જાતે ગણો : **(વ્યક્તિગત કાર્ય)**

(૧) રિક્ષાના પૈડાંની ગણતરી કરો :

૩ + ___ + ___ = ___

૩ વખત ૩ = ___   ૩ × ૩ = ___

ત્રણ રિક્ષાના કુલ પૈડાં ___ થાય.

(૨) ચંપલની ગણતરી કરો :

___ + ___ + ___ + ___ + ___ + ___ = ___

૬ વખત ___ = ___   ૬ × ___ = ___

ચંપલની કુલ સંખ્યા ___ થાય.

(૩) ગાડીના પૈડાંની ગણતરી કરો :

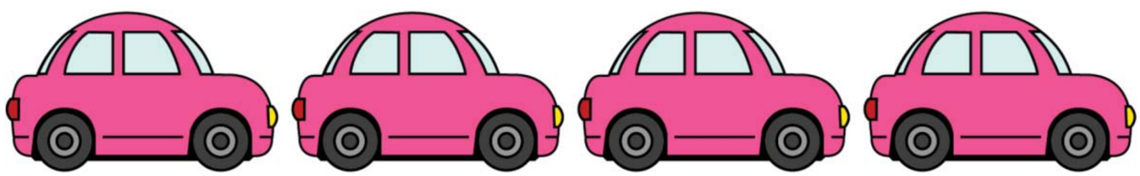

___ + ___ + ___ + ___ = ___

૪ વખત ___ = ___   ૪ × ___ = ___

ચાર ગાડીના કુલ પૈડાં ___ થાય.

(૪) હાથની આંગળીની ગણતરી કરો :

___ + ___ + ___ + ___ + ___ = ___

૫ વખત ___ = ___   ૫ × ___ = ___

પાંચ હાથની કુલ આંગળીઓ ___ થાય.

(૫) દડાની ગણતરી કરો :

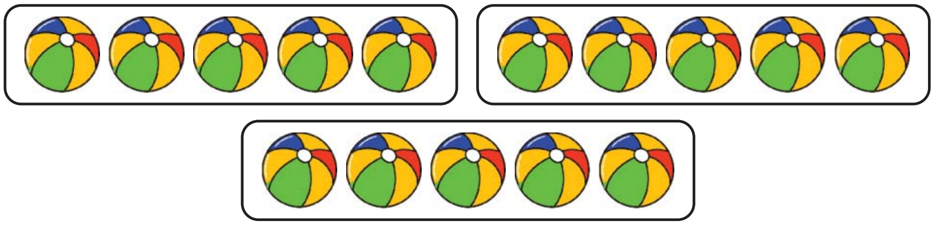

☐ + ☐ + ☐ = ☐

☐ વખત ☐ = ☐   ☐ × ☐ = ☐

ત્રણ બૉક્સમાં દડાની કુલ સંખ્યા ☐ થાય.

શિક્ષક માટે :

વિવિધ મૂર્ત વસ્તુઓના જૂથ બનાવી ગુણાકારની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) જૂથમાં નાની નાની સંખ્યાના સરવાળા કરે છે.			
(૨) પુનરાવર્તી સરવાળા સ્વરૂપે ગુણાકાર કરી પ્રશ્નો ઉકેલે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

૧૨ બજાર

અભિનય ગીત – (૧) (સમૂહકાર્ય)

એક રૂપિયાના દસકા દસ

એક રૂપિયાના દસકા દસ,
ખિસ્સામાં ખખડે ને પડે મારો વટ.
એક...
એક દસકો મેં ભાભીને આપ્યો,
કાગળ લખો ભાઈ આવે ઘરે ઝટ.
એક...
બે દસકા મેં મમ્મીને આપ્યા,
મમ્મીએ ઊંચકી લીધો મને પટ.
એક...
ત્રણ દસકા મેં પપ્પાને આપ્યા,
ટપલી ગાલ પર મારી મને ટપ.
એક...
ચાર દસકા મેં દાદીને આપ્યા,
બાથમાં લઈ મને બકી ભરી બચ.
એક...
સૌની ચીજ મેં સૌને આપી,
દાદાના દીકરાનો ભારે પડે વટ.
એક...

– નાગજીભાઈ દેસાઈ

અભિનય ગીત – (૨) (સમૂહકાર્ય)

ચલણી નાણું ઓળખીએ ચાલો,
ચાલો દોસ્તો, ચાલો દોસ્તો (૨)
પાવલી મારી પચ્ચીસ પૈસા,
આઠ આના છે, પચાસ પૈસા.
એક રૂપિયાનો સિક્કો જુઓ,
રૂપિયાની આ નોટ જુઓ...
ચલણી નાણું...

બે રૂપિયાનાં સિક્કા સાથે,
બે રૂપિયાની નોટ જુઓ,
ત્રણનો સિક્કો કે નોટ નહીં,
ચારનો સિક્કો કે નોટ નહીં.
ચલણી નાણું...

પાંચનો સિક્કો પાંચની નોટ,
દસનો સિક્કો દસની નોટ,
ગલ્લામાંથી કાઢીશ નહીં,
નહિતર પડશે મારે ખોટ.
ચલણી નાણું...

દસ રૂપિયાની નોટ જુઓ,
વીસ રૂપિયાની પણ નોટ જુઓ,
ચલણી નાણું આને કહેવાય,
રૂપિયા વગર થોડું રહેવાય !
ચલણી નાણું...

ક્રેન્સી અને દક્ષ મમ્મી સાથે બજારમાં વસ્તુઓ ખરીદવા માટે જાય છે. ત્યાં મમ્મી કેટલીક વસ્તુઓની ખરીદી કર્યા પછી કેટલાક સિક્કા અને કેટલીક નોટ દુકાનદારને આપે છે. ક્રેન્સી અને દક્ષ વિચારે છે કે આ સિક્કા અને નોટ શું છે? મમ્મી ક્રેન્સી અને દક્ષને સિક્કા તેમજ નોટની ઓળખ કરાવે છે.

ચિત્ર જોઈને ચર્ચા કરો : (સમૂહકાર્ય)

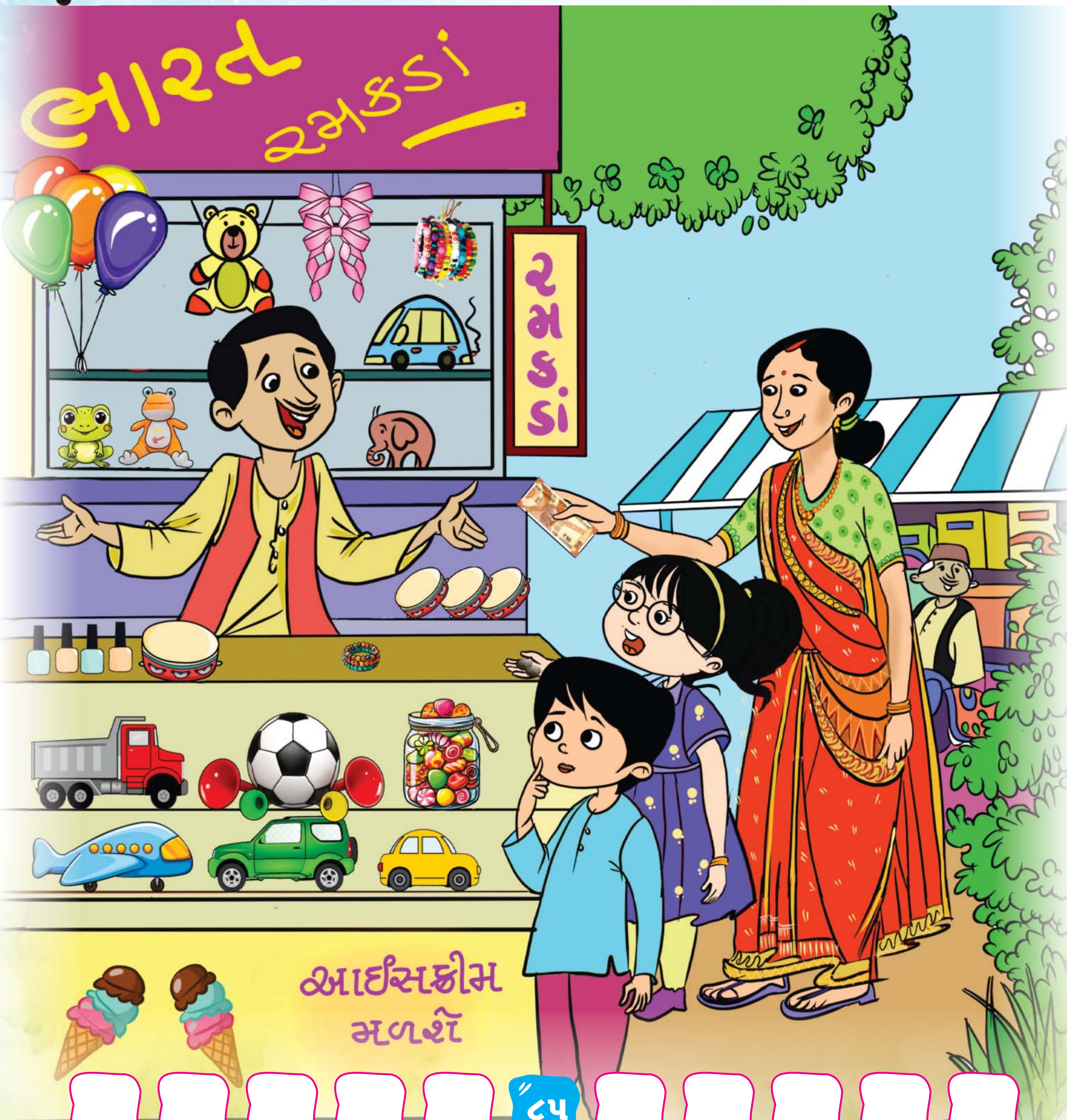

શિક્ષક માટે :

- **ચિત્રના આધારે વિદ્યાર્થીઓ સાથે પ્રશ્નોત્તરી કરો :**
  (૧) ચિત્રમાં શું-શું દેખાય છે ?
  (૨) તમને કઈ-કઈ વસ્તુની ખરીદી કરવી ગમે છે ?
  (૩) ચિત્રમાંની કઈ-કઈ વસ્તુઓ તમે ચલણી સિક્કાથી ખરીદશો ?
  (૪) ચિત્રમાંની કઈ-કઈ વસ્તુઓ તમે ચલણી નોટથી ખરીદશો ?
- વિદ્યાર્થીઓને ૧, ૨, ૫, ૧૦નાં ચલણી સિક્કા બતાવો.
- ૧, ૨, ૫, ૧૦, ૨૦, ૫૦ અને ૧૦૦ની ચલણી નોટો બતાવો.
- આસપાસની વસ્તુઓ પૈકી કઈ-કઈ વસ્તુઓ આ ચલણી સિક્કા અને નોટો દ્વારા મળે તેની ચર્ચા કરો.
- રૂપિયા માટેનો સિમ્બોલ ₹ છે, તે વિદ્યાર્થીઓને જણાવો.

જુઓ અને લખો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

₹ ૧			
₹ ૧૦			

શિક્ષક માટે :

- વિવિધ સિક્કાઓ જેવાં કે, ૫ પૈસા, ૧૦ પૈસા, ૨૦ પૈસા વગેરે ભેગા કરી સિક્કાનો ચાર્ટ તૈયાર કરવાની પ્રવૃત્તિ કરાવો. આ સિક્કાઓનો પહેલાં વ્યવહારમાં કેવી રીતે ઉપયોગ થતો તેની વિદ્યાર્થીઓને સમજ આપો અને ચર્ચા કરો. જૂના સિક્કા અથવા તેના ફોટોગ્રાફ વિદ્યાર્થીઓને બતાવી તેની માહિતી આપો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

કિંમત કહો અને નીચે આપેલ ચિત્રમાં રંગ પૂરો : (સમૂહકાર્ય)

ક્રેન્સી અને દક્ષના વર્ગ શિક્ષક પોતાની થેલીમાંથી વિવિધ વસ્તુઓ (પેન્સિલ, સંચો, રબર, નોટબુક, પુસ્તક, હાથરૂમાલ, કંપાસપેટી, ફૂટપટ્ટી, ચશ્મા, દડો, પેન) વિદ્યાર્થીઓને બતાવી તેની અંદાજિત કિંમત પૂછે છે. વિદ્યાર્થીઓ તે વસ્તુઓની અંદાજિત કિંમત શિક્ષકને કહે છે. તમે પણ વર્ગમાં વિવિધ વસ્તુઓ ભેગી કરી તેની કિંમત માટે નીચે જેવી પ્રશ્નોત્તરી કરો.

(૧) એક પેન્સિલની કિંમત કેટલી થાય ?

(૨) એક પેનની કિંમત કેટલી થાય ?

અંદાજિત કિંમતના આધારે '✓' કરો : (જોડીકાર્ય)

ક્રમ	વસ્તુ	૫ રૂપિયા સુધીની કિંમત	૬ રૂપિયાથી ૨૦ રૂપિયા સુધીની કિંમત	૨૦ રૂપિયાથી વધુ કિંમત
૧.				
૨.				
૩.				
૪.				
૫.				
૬.				
૭.	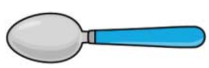			
૮.				
૯.				
૧૦.	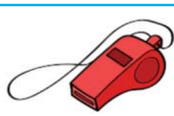			

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓને કાર્ડશીટમાંથી જુદા જુદા ચલણી સિક્કાઓ તેમજ જુદી જુદી ચલણી નોટ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવો.

આપેલ વસ્તુઓની અંદાજિત કિંમત ચર્ચા કરીને લખો : (જૂથકાર્ય)

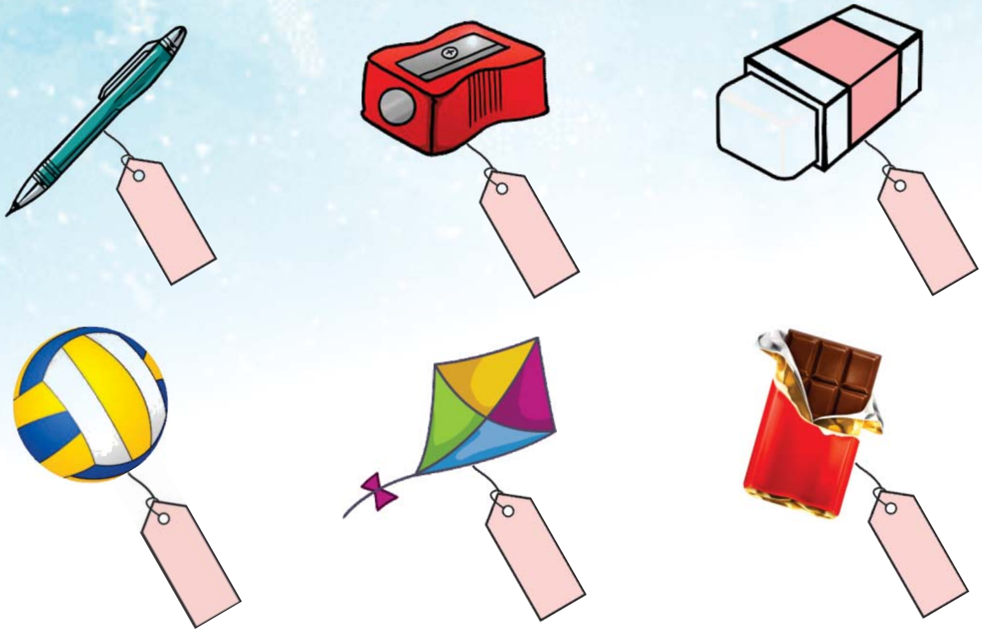

અંદાજિત કિંમત સાથે જોડો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

(૧)

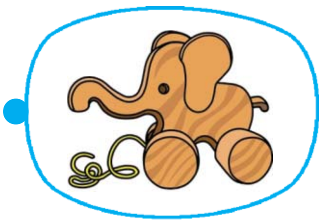

(૨)

(૩)

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

ચાલો આપણે પણ કરીએ : (જોડીકાર્ય)

ક્રેન્સી અને દક્ષ તેના શિક્ષકે આપેલું ગૃહકાર્ય કરવા બેઠા છે. તેઓ પેન્સિલની મદદથી વિવિધ સિક્કાની છાપ પાડવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. તેમણે પાડેલ સિક્કાની છાપ જોઈ તેઓ ખૂબ જ ખુશ થાય છે. તમે પણ નીચેના સિક્કાની છાપ પાડો.

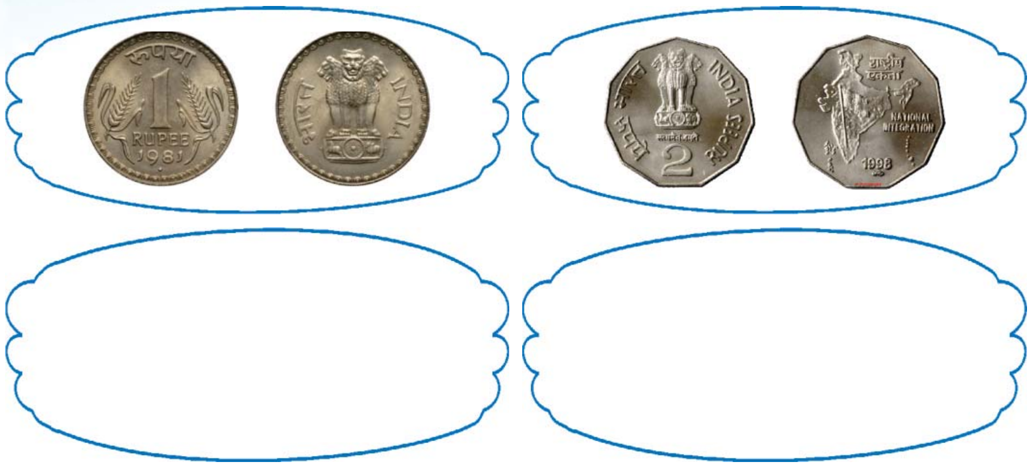

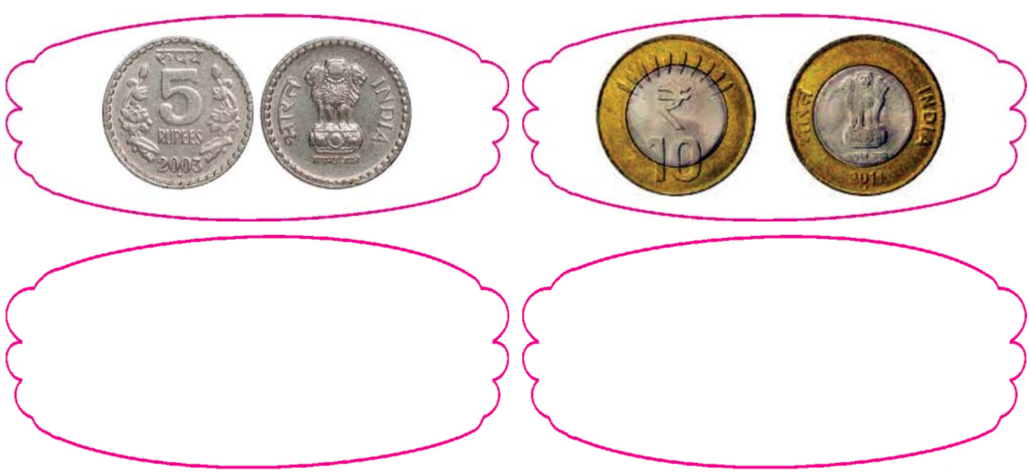

શિક્ષક માટે :

- **છૂટાંની દુકાન :** વર્ગનાં કોઈ એક વિદ્યાર્થીને દુકાનનો માલિક બનાવો. અન્ય વિદ્યાર્થીઓ તેની પાસેથી અલગ-અલગ નોટ અને સિક્કાનાં છૂટાં મેળવશે. આ માટે અગાઉ કાર્ડશીટમાંથી બનાવેલ ચલણી સિક્કા કે નોટ તેમજ **NCERT કિટમાં આપેલ નાણાંકિટનો** ઉપયોગ કરી શકાય.

ક્રેન્સી અને દક્ષ બંને ઘરનાં ફળિયામાં રમી રહ્યા છે. એટલામાં ત્યાં એક રમકડાં વેચનાર ફેરિયો આવે છે. ક્રેન્સી અને દક્ષ બંને રમકડાંવાળા ફેરિયા પાસે જઈ રમકડાં જુએ છે. દાદા તેમને રમકડાં ખરીદવા માટે થોડા સિક્કા અને થોડી નોટો આપે છે. ખરીદીમાં તમે તેમને મદદ કરો.

(જૂથકાર્ય)

(૧) એક દડાની કિંમત ₹ ૨૦ છે.

ક્રેન્સી દડા માટે ₹ ૫નાં .... સિક્કા આપશે.

દક્ષ દડા માટે ₹ ૧૦ની .... નોટ આપશે.

(૨) જો કારની કિંમત ₹ ૧૨ છે અને ક્રેન્સી પાસે ₹ ૧૦ છે, તો કાર ખરીદવા માટે ક્રેન્સીને બીજા કેટલા રૂપિયાની જરૂર પડે ?....................

(૩) તમે ₹ ૧૦ માં ખરીદી શકો તેવા રમકડાંનું નામ આપો. ....

આ રમકડું ખરીદવા માટે તમારે ₹ ૨નાં .... સિક્કા આપવા પડે.

(૪) તમે ₹ ૧૫ માં ખરીદી શકો તેવા રમકડાંનું નામ આપો. ....

આ રમકડું ખરીદવા માટે તમારે ₹ ૫નાં .... સિક્કા, ₹ ૨નાં .... સિક્કા અને ₹ ૧નાં .... સિક્કા આપવા પડે.

(૫) ક્રેન્સી અને દક્ષ પાસે કુલ ₹ ૨૦ છે. તેઓ જે રમકડાં ખરીદી શકે તેના નામ લખો. ....

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

કેન્સી અને દક્ષને તેની મમ્મીએ કુલ રકમ શોધવા કહ્યું છે, તો ચાલો તેમને સાચા જવાબ પર '✔' કરવામાં મદદ કરીએ : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

શિક્ષક માટે :

- **વસ્તુઓ ખરીદો :**
  વર્ગમાં બજાર જેવું દશ્ય ઊભું કરો. જેમાં કેટલાક બાળકો દુકાનદાર બનશે. કેટલાંક બાળકો ગ્રાહક બની જુદી જુદી વસ્તુઓની ખરીદી કરશે. **NCERT કિટમાં આપેલ નાણાંકિટનો** ઉપયોગ પણ આ પ્રવૃત્તિ માટે કરવો.
- ATM કાર્ડ અને ઓનલાઈન ડિજિટલ પેમેન્ટના માધ્યમથી નાણાંની આપ-લે અને વસ્તુની ખરીદી કેવી રીતે થઈ શકે તેની વિદ્યાર્થીઓ સાથે ચર્ચા કરો.

ચિત્રમાં આપેલા નોટ અને સિક્કાનો ઉપયોગ કરી લખેલી રકમ જુદી જુદી ચાર રીતે બનાવો. (જૂથકાર્ય)

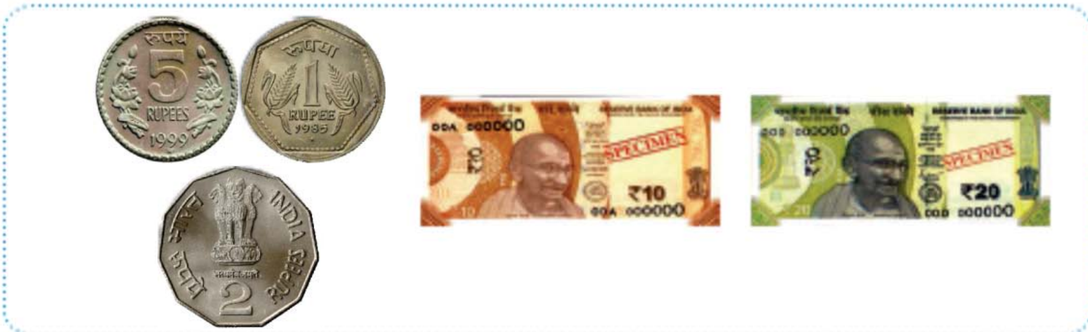

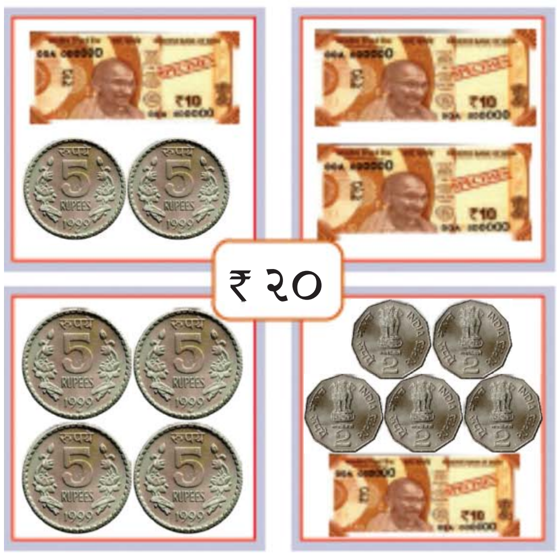

₹ ૨૦

₹ ૧૦

₹ ૧૩

₹ ૧૮

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

જાદુઈ થેલીની રમત (જૂથકાર્ય)

- થેલીમાં ૧, ૨, ૫, ૧૦ રૂપિયાના કેટલાંક સિક્કાઓ રાખી તમારા મિત્રને કોઈ પણ એક સિક્કો લેવા માટે કહો, કયો સિક્કો છે ? તે પૂછો.
- થેલીમાંથી બે સિક્કાઓ લેવાનું કહી કુલ કેટલા રૂપિયા થાય તે પૂછો.
- થેલીમાંથી કોઈ પણ એક સિક્કો લેવાનું કહો, તે સિક્કાની રકમ બીજા કયા બે કે ત્રણ સિક્કાઓની રકમનો સરવાળો છે તે પૂછો.

માગ્યા મુજબ કરો : (જોડીકાર્ય)

(૧) મનપસંદ સિક્કાનો ઉપયોગ કરી ૧૦ રૂપિયા બનાવો. (યોગ્ય સિક્કા ઉપર ✔ કરો.)

(૨) છ સિક્કાનો ઉપયોગ કરી ૨૦ રૂપિયા બનાવો. (યોગ્ય સિક્કા ઉપર ✔ કરો.)

(૩) મનપસંદ સિક્કા દોરી ૧૫ રૂપિયા બનાવો.

(૪) ₹ ૫નાં છૂટાં કરો : (યોગ્ય સિક્કા દોરો.)

(૫) નાણાંના મૂલ્યને ધ્યાને લઈ સૌથી નાની રકમથી સૌથી મોટી રકમના ચડતા ક્રમમાં નંબર આપો.

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....

મેળામાંથી વસ્તુ ખરીદો :

કેન્સી અને દક્ષ મેળામાં વિવિધ વસ્તુઓ અને તેમના ભાવ જુએ છે. કેટલીક વસ્તુઓની તે ખરીદી કરવાનું વિચારે છે. તે વસ્તુઓ ખરીદવા માટે તેમણે કેટલા રૂપિયા ચૂકવવા પડે તે માટે તેમને મદદ કરો. **(વ્યક્તિગત કાર્ય)**

ઉદાહરણ : દક્ષે અને ખરીદવા ૧૬ રૂપિયા આપવા પડે.

૧૩	
+ ૩	
૧૬	

(૧) ક્રેન્સીએ અને ખરીદવા .... રૂપિયા ચૂકવવા પડે.

(૨) દક્ષે અને ખરીદવા .... રૂપિયા ચૂકવવા પડે.

(૩) તમારે એક અને ખરીદવી હોય, તો તમારે .... રૂપિયા ચૂકવવા પડે.

(૪) ક્રેન્સી એક , એક અને એક ખરીદે છે, તો તેણીએ .... રૂપિયા ચૂકવવા પડે.

(૫) દક્ષે બે અને એક ખરીદવા .... રૂપિયા ચૂકવવા પડે.

(૬) દક્ષે અમુક વસ્તુઓ લીધી અને તે માટે તેણે કુલ ₹ ૨૦ ચૂકવ્યા તો તેણે કઈ કઈ વસ્તુઓ ખરીદી હશે ?

શિક્ષક માટે :

- ઉપરના ચિત્રોનાં આધારે આવા અન્ય પ્રશ્નોની રચના કરી વિદ્યાર્થીઓને ઉકેલ શોધવા આપો.

પ્રૉજેક્ટ વર્ક : (જૂથકાર્ય)

- તમારા ભાઈ-બહેન અથવા વડીલોની મદદથી તમારા ઘરે જ નકામા ખોખાનો ઉપયોગ કરીને પૈસાની બચત માટેનો ગલ્લો બનાવો.

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) વિદ્યાર્થીઓ ચલણી નાણાંને ઓળખે છે.			
(૨) જુદી જુદી વસ્તુઓની અંદાજિત કિંમત જણાવે છે.			
(૩) કુલ ૨૦ રૂપિયા થાય એ રીતે નોટ અથવા સિક્કા ભેગા કરે છે.			
(૪) ચલણી નાણાંના ૧૮ સુધીનાં સરવાળા કરે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

૧૩ પપેટ્સ

શું દેખાય છે, કહો : (સમૂહકાર્ય)

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓ પાસે ચિત્રનું વર્ણન કરાવો.
- ચિત્ર આધારિત પ્રશ્નોત્તરી કરો. જેમકે,

  (૧) કુલ કેટલા પપેટ્સ દેખાય છે ?

  (૨) પ્રાણીઓ કરતાં માણસના પપેટ્સ વધુ છે કે ઓછાં ?

  (૩) માણસ કરતાં પ્રાણીઓના પપેટ્સ કેટલા ઓછાં છે ?

સોનુ અને તેના મિત્રો, સુહાના અને ટોની પપેટ્સ શોની મુલાકાત લે છે. પપેટ્સ શો કરનાર માયાબેન છોકરીઓના હાથમાં બોલપેનથી પપેટ્સ દોરે છે. તમે પણ તમારા મિત્રના હાથમાં નીચે જેવા પપેટ્સ દોરો. (જોડીકાર્ય)

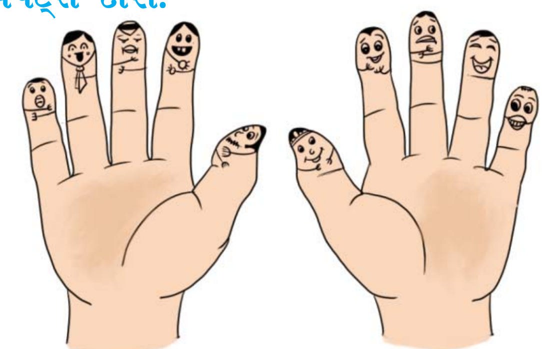

માયાબેને પપેટ્સ-શોની બાજુમાં કેટલાંક પપેટ્સ લટકાવ્યા છે. સોનુ અને તેના મિત્રો લટકાવેલા પપેટ્સ ગણે છે, તો તમે પણ ગણો. (વ્યક્તિગત કાર્ય)

ઘોડાનાં પપેટ્સ	☐	સૈનિકનાં પપેટ્સ	☐
હાથીના પપેટ્સ	☐	પક્ષીનાં પપેટ્સ	☐

સોનુ અને તેના મિત્રો પપેટ્સ ગણી લીધા પછી, ચર્ચા કરીને પપેટ્સને **વધારે**, **ઓછાં** અને **બરાબર** શબ્દનો ઉપયોગ કરી લખે છે, તો ચાલો આપણે તેમને મદદ કરીએ.

(જોડીકાર્ય)

(૧) ની સંખ્યા ની સંખ્યા કરતાં .... છે.

(૨) ની સંખ્યા 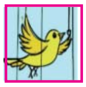 ની સંખ્યા કરતાં .... છે.

(૩) ની સંખ્યા અને ની સંખ્યા .... છે.

(૪) 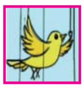 ની સંખ્યા ની સંખ્યા કરતાં .... છે.

પપેટ્સ શો પૂરો થયા પછી માયાબેને પપેટ્સને વેચવા માટે મૂક્યાં. સોનુ અને તેના મિત્રોએ પપેટ્સ ખરીદ્યા, તો જુઓ કોણે વધારે પપેટ્સ ખરીદ્યા? વધારે હોય તેની નીચે '✓' કરો.

(વ્યક્તિગત કાર્ય)

સુહાના

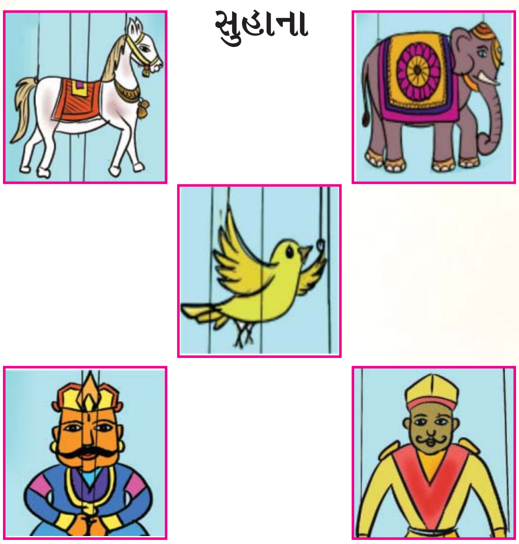

ટોની

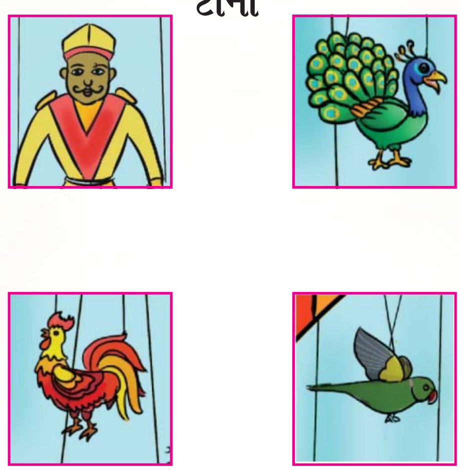

તારીખ : ....

શિક્ષકની સહી : ....

શિક્ષક માટે :

- વર્ગખંડમાં છોકરી અને છોકરાની સંખ્યા ગણાવો અને લખાવો. ત્યારબાદ કેટલા વધારે ? કેટલા ઓછાં છે ? ની પ્રશ્નોત્તરી કરાવો.

સોનુ અને તેના મિત્રો પપેટ્સની દુકાનની મુલાકાત લે છે : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

(૧) દુકાનમાં કયા રંગના કેટલા પપેટ્સ છે તે લખો.

- કેસરી પપેટ્સ ☐
- લાલ પપેટ્સ ☐
- પીળા પપેટ્સ ☐
- જાંબલી પપેટ્સ ☐

(૨) સૌથી વધારે સંખ્યાવાળા પપેટ્સ કયા રંગના છે ? ☐

(૩) જે રંગના પપેટ્સની સંખ્યા સૌથી ઓછી હોય તે રંગનું નામ : ☐

(૪) સાચા વાક્ય સામેના ☐ માં કાળો રંગ અને ખોટા વાક્ય સામેના ☐ માં વાદળી રંગ કરો :

- લાલ રંગના પપેટ્સ સૌથી વધારે છે. ☐
- પીળા રંગના પપેટ્સ લાલ રંગના પપેટ્સ કરતાં વધારે છે. ☐
- જાંબલી રંગના પપેટ્સ કેસરી રંગના પપેટ્સ કરતાં ઓછાં છે. ☐

શિક્ષક માટે :

- વિદ્યાર્થીઓના નામમાં ૩ અક્ષર, ૪ અક્ષર અને ૪ અક્ષરથી વધારે હોય તેવા નામવાળા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા અંગે પ્રશ્નોત્તરી કરો.
- ફળ, શાકભાજી, વાહન વગેરે બૉર્ડબુક નં. ૩, ૭, ૯નો ઉપયોગ કરી પ્રશ્નોત્તરી કરો. જેમકે,
  (૧) લાલ રંગના ફળની સંખ્યા કેટલી છે ?
  (૨) ત્રણ પૈડાંવાળા વાહનની સંખ્યા કેટલી છે ?

☛ **સોનુના મિત્રો, મનજીત અને સલીમે પણ બીજા પપેટ્સ ખરીદ્યા. બંનેમાંથી ઓછાં પપેટ્સ કોણે લીધા ? ઓછાં હોય તેની નીચે '✓' કરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)**

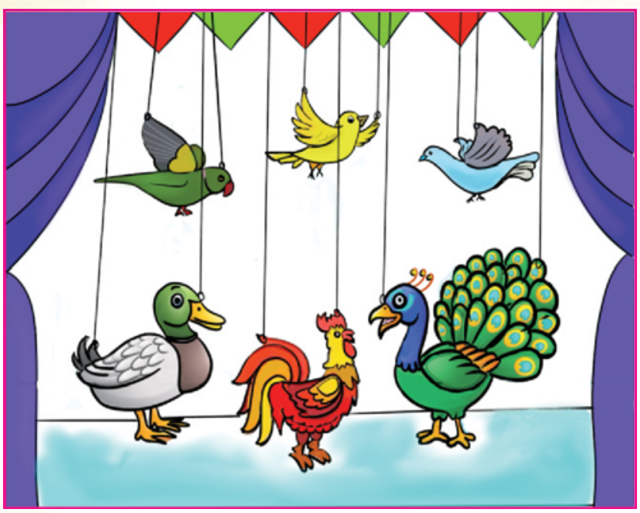

મનજીત ☐

સલીમ ☐

તારીખ : ....   શિક્ષકની સહી : ....

સોનુ અને તેના મિત્રોને માયાબેન મહોરાં બનાવતાં શીખવે છે, તમે પણ નીચે જેવા મહોરાં બનાવો : (જૂથકાર્ય)

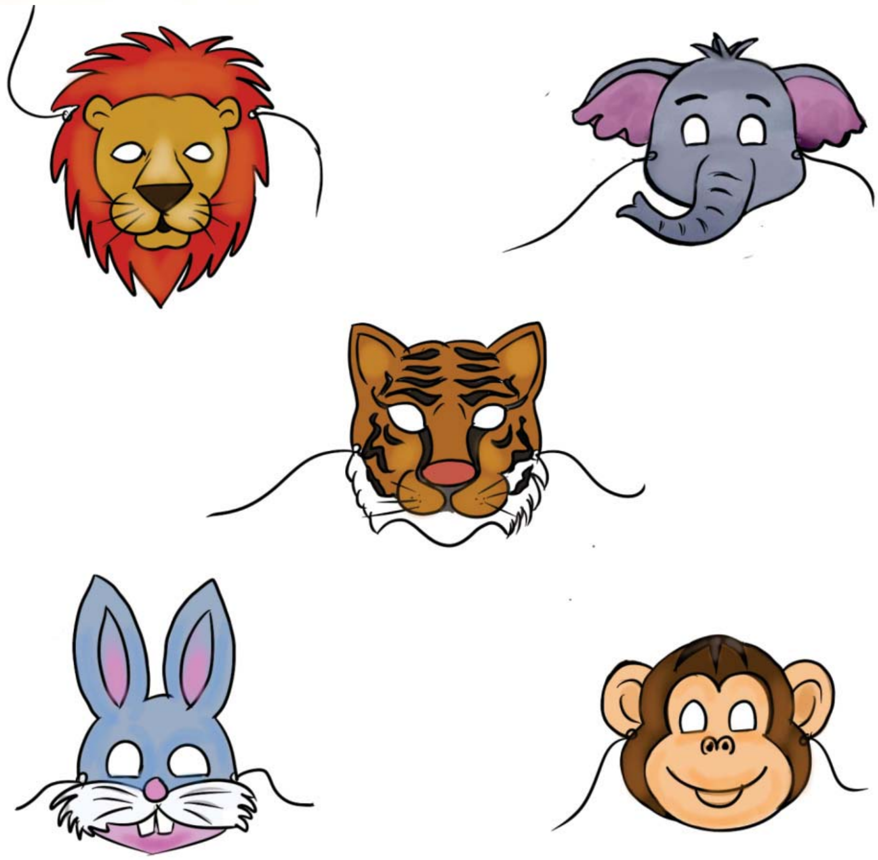

સોનુ, સુહાના, ટોની, મનજીત અને સલીમ મહોરાં પહેરી જંગલનાં વિવિધ પ્રાણીઓનાં અવાજ કાઢી અભિનય કરવા લાગ્યા. તમે બનાવેલાં મહોરાં પહેરી તેમના અવાજ કાઢી, અભિનય કરો. (જૂથકાર્ય)

શિક્ષક માટે :

વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ મહોરાં પહેરાવી અભિનયગીત કરાવો અને જરૂરી પ્રશ્નોત્તરી કરો. જેમકે,

(૧) જંગલ કેરા પ્રાણીઓની છુક-છુક ગાડી ચાલી...

પ્રશ્નો : (૧) હાથી ઉપર કોણ બેઠું છે ? (૨) જીરાફના પગમાં કોણ અથડાય છે ?

(૨) વનરાજાની જાન ચાલી...

પ્રશ્નો : (૧) મુગટ કોણે પહેર્યો છે ? (૨) રીંછના હાથમાં શું છે ?

(૩) હું ને પોપટલાલ, ચાલતાં ચાલતાં...

પ્રશ્નો : (૧) પોપટે જંગલમાં કયાં કયાં પ્રાણી જોયાં ? (૨) પોપટલાલે શું-શું ખાધું ?

ઘરે આવ્યા બાદ સોનુ અને તેના મિત્રો જોડીમાં સ્ટીક પપેટ્સ બનાવે છે. તમે પણ આવા પપેટ્સ બનાવો : (જોડીકાર્ય)

સોનુ, સુહાના અને ટોની શાળામાં આવે છે ત્યારે શિક્ષક પ્રાણીઓ, પક્ષીઓના ફીંગર પપેટ્સ બનાવતા શીખવાડે છે. તમે પણ ચિત્ર જોઈને તમારા શિક્ષક અને મિત્રની મદદથી આવા પપેટ્સ બનાવો અને નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (જોડીકાર્ય)

- તમારા વર્ગમાં સૌથી વધુ કયા પ્રાણીના પપેટ્સ બન્યા છે ?
- તમારા વર્ગમાં સૌથી વધુ કયા પક્ષીના પપેટ્સ બન્યા છે ?
- તમારા વર્ગમાં સૌથી વધારે શાના પપેટ્સ બન્યા છે ? પ્રાણીઓના કે પક્ષીના ?
- તમારા વર્ગમાં કુલ કેટલા પપેટ્સ બન્યા છે ?

આ એકમમાં તમને કયું પપેટ સૌથી વધુ ગમ્યું ? ....

તેનું ચિત્ર અહીં દોરો અને રંગ પૂરો : (વ્યક્તિગત કાર્ય)

શિક્ષક માટે :

- વર્ગખંડમાં વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ આકારો, રંગો, મીઠાઈ, વાહનો, પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ, વૃક્ષો વગેરે આધારિત માહિતી એકત્રિત કરાવો અને તેમની સરખામણી કરાવો.

પ્રગતિની નોંધ

વિદ્યાર્થીએ સિદ્ધ કરેલી પ્રગતિની નોંધ યોગ્ય ખાનામાં '✓' કરીને કરો :	A	B	C
(૧) આપેલી માહિતીના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ આપે છે.			
(૨) વિવિધ માહિતીને એકત્રિત કરે છે અને તેનું પૃથક્કરણ કરે છે.			

શિક્ષકની સહી : .... વાલીની સહી : ....

તારીખ : .... તારીખ : ....

પુનરાવર્તન-૪

૧. સવારે, સાંજે કે રાતે થતી પ્રવૃત્તિઓને યોગ્ય રીતે જોડો :

સવાર

સાંજ

રાત

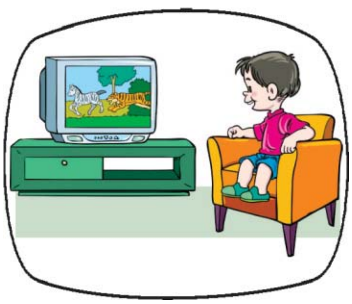

૨. ઋતુ સાથે યોગ્ય વસ્તુઓના જૂથને જોડો :

૩. પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(૧) શિયાળામાં તમારા દાંત ઠંડીથી કડકડે છે ? હા / ના

(૨) ઉનાળામાં ખુલ્લા પગે ચાલવાથી તમારા પગ દઝાય છે ? હા / ના

(૩) શું તમે ઘણા દિવસો સુધી વરસાદ પડતો જોયો છે ? હા / ના

(૪) વધુ ઠંડી પડે ત્યારે પંખો ચાલુ કરો છો ? હા / ના

(૫) ઉનાળામાં વરસાદ આવે છે ? હા / ના

૪. ગણો અને લખો :

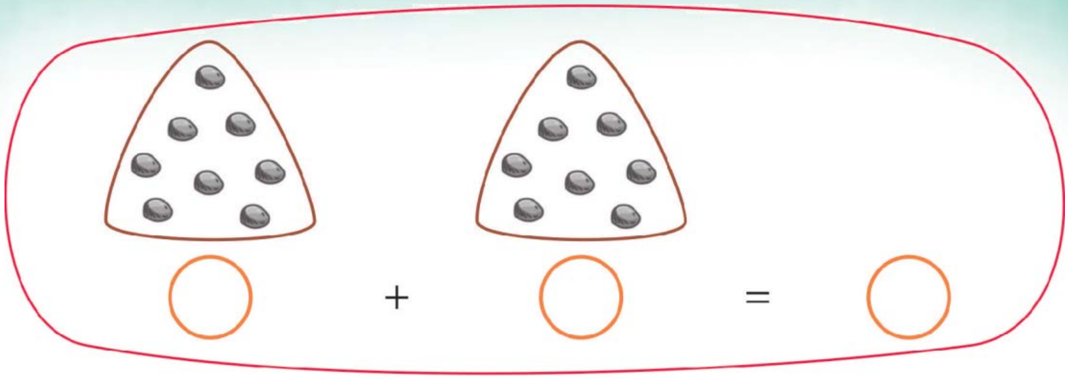

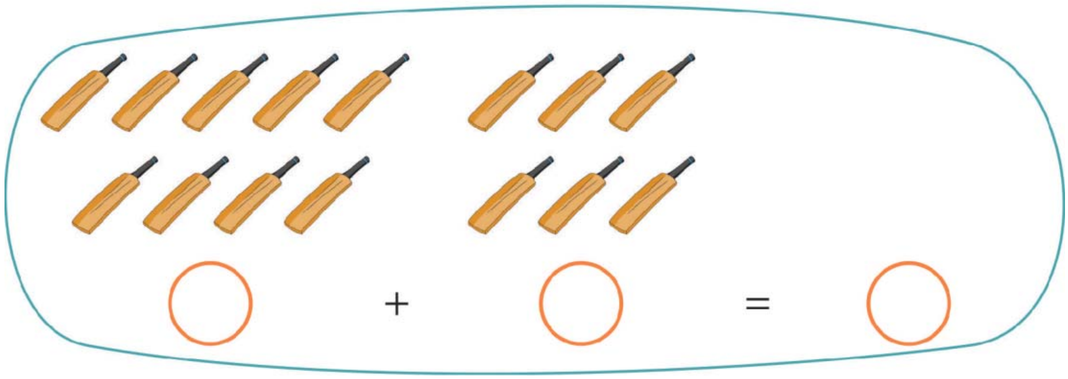

૫. ગણો અને જોડો :

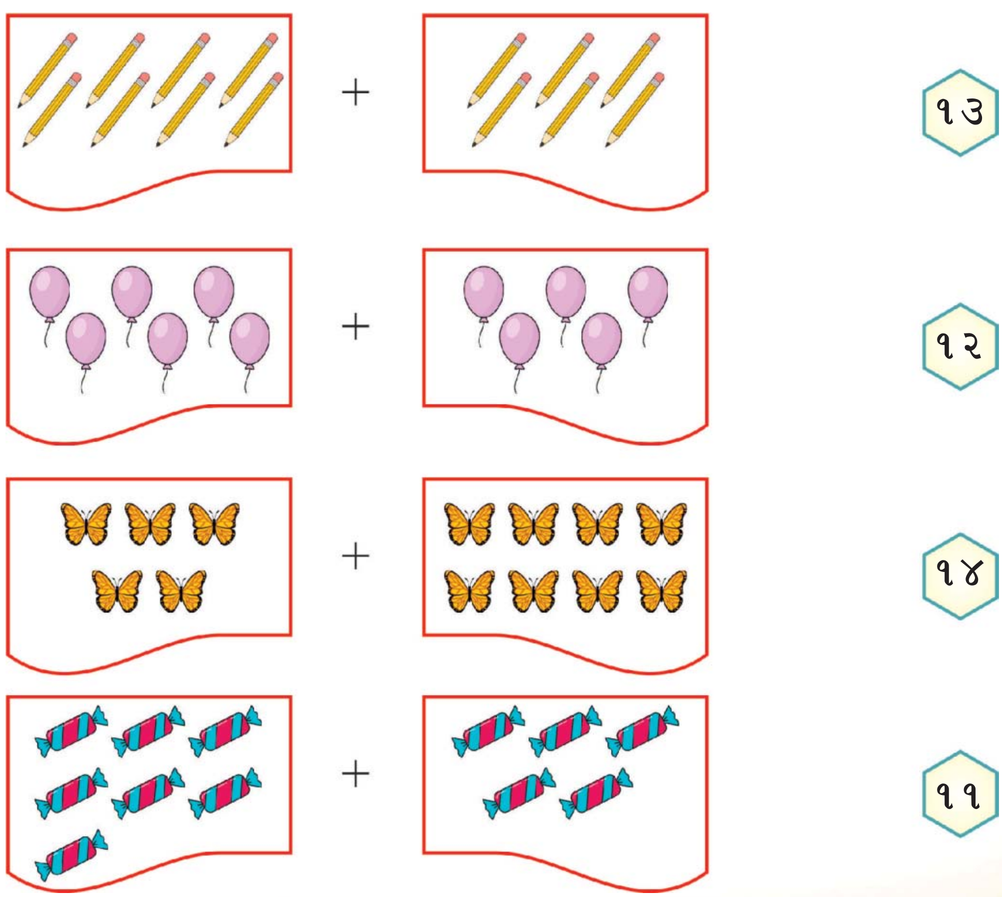

૬. ઉકેલો :

(૧) સાગર પાસે ૧૬ છે અને રમીલા પાસે ૧૦ છે, તો બંનેની ભેગી મળીને કુલ કેટલી થાય ?

(૨) એક બૉક્સમાં ૧૭ છે અને બીજા બૉક્સમાં ૧૫ છે, તો બંને બૉક્સમાં કુલ કેટલી થાય ?

૭. પતંગની ગણતરી કરો :

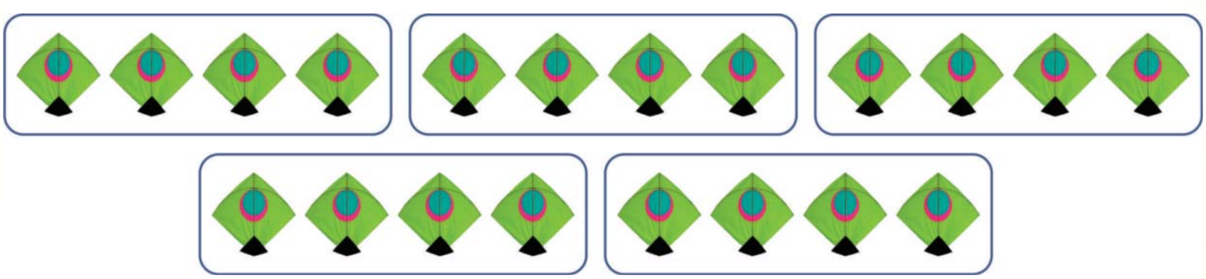

☐ + ☐ + ☐ + ☐ + ☐ = ☐ પતંગ

☐ વખત ☐ = ☐ , ☐ × ☐ = ☐

પતંગની કુલ સંખ્યા = ☐

૮. ગણતરી કરો :

● **કુલ કેટલા રૂપિયા થાય તે લખો.**

(૧) એક રૂપિયાના ત્રણ સિક્કા અને બે રૂપિયાના ચાર સિક્કા = ☐

(૨) પાંચ રૂપિયાના બે સિક્કા અને એક રૂપિયાના પાંચ સિક્કા = ☐

(૩) દસ રૂપિયાની એક નોટ અને બે રૂપિયાના ચાર સિક્કા = ☐

(૪) એક રૂપિયાના ત્રણ સિકકા, બે રૂપિયાના બે સિક્કા અને
દસ રૂપિયાનો એક સિક્કો = ☐

૯. જય ૧૨ રૂપિયાની નોટબુક અને ૬ રૂપિયાનું રબર ખરીદે છે, તો જયે દુકાનદારને .... રૂપિયા આપ્યા હશે.

	૧ ૨
+	

૧૦. કિરણ તેની મમ્મી સાથે બજારમાં જાય છે. તે ફ્રૂટવાળા પાસેથી એક કેળું અને એક દાડમ લે છે. જો એક કેળાંના ૫ રૂપિયા અને એક દાડમના ૧૩ રૂપિયા હોય, તો તેમણે ફ્રૂટવાળાને કેટલા રૂપિયા આપ્યા હશે ?

૧૧. માં લાલ, માં લીલો, 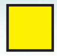 માં પીળો અને 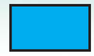 માં વાદળી રંગ પૂરો.

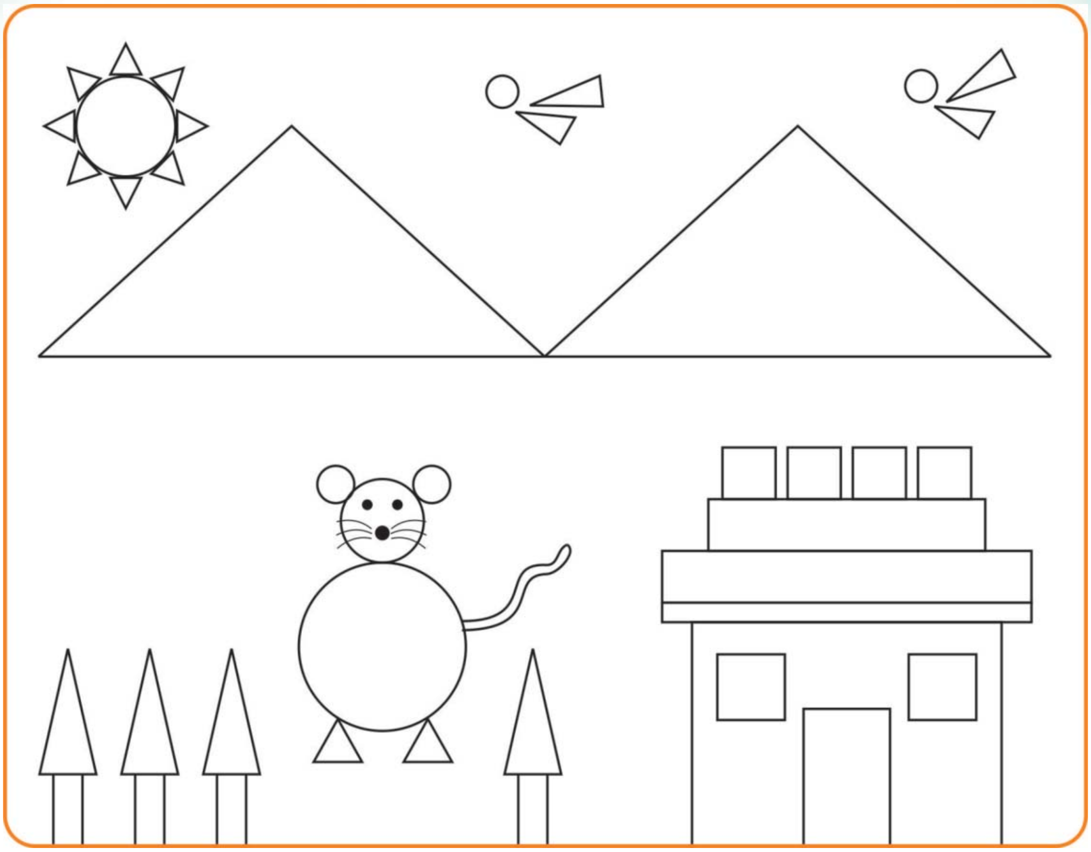

ઉપરના ચિત્રમાં દર્શાવેલ આકાર ગણો અને તેની સંખ્યા લખો :

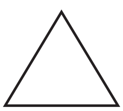	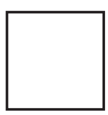	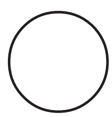	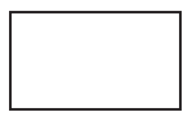

- જે આકારની સંખ્યા સૌથી વધારે છે તે દોરો.

- જે આકારની સંખ્યા સૌથી ઓછી છે તે દોરો.

૧૨. એક વર્ગનાં પાંચ વિદ્યાર્થીઓએ એક દિવસમાં જેટલા ગ્લાસ પાણી પીવે છે, તેની નોંધ કરવામાં આવેલી છે. તેના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

વિદ્યાર્થીનું નામ	કેટલા ગ્લાસ પાણી ?	ગ્લાસની સંખ્યા
ધવલ		૫
વિમલ		
આરતી		
અશોક		
ગોપાલ		

(૧) સૌથી વધુ પાણી કોણે પીધું ?

(૨) સૌથી ઓછું પાણી કોણે પીધું ?

(૩) ગોપાલે કેટલા ગ્લાસ પાણી પીધું ?

(૪) આરતી કરતાં વિમલે કેટલા ગ્લાસ પાણી વધારે પીધું ?

(૫) અશોકે વધારે પાણી પીધું છે કે ગોપાલે ?

તારીખ : ....   શિક્ષકની સહી : ....

પ્રવૃત્તિ

આપેલ અંક ઘૂંટો અને અંકમાં તથા શબ્દોમાં લખો :

૧		
૨		
૩		
૪		
૫		
૬		
૭		
૮		
૯		
૧૦		
૧૧		
૧૨		
૧૩		
૧૪		
૧૫		
૧૬		
૧૭		
૧૮		
૧૯		
૨૦		
૨૧		
૨૨		
૨૩		
૨૪		
૨૫		
૨૬		
૨૭		
૨૮		
૨૯		
૩૦		

૩૧		
૩૨		
૩૩		
૩૪		
૩૫		
૩૬		
૩૭		
૩૮		
૩૯		
૪૦		
૪૧		
૪૨		
૪૩		
૪૪		
૪૫		
૪૬		
૪૭		
૪૮		
૪૯		
૫૦		
૫૧		
૫૨		
૫૩		
૫૪		
૫૫		
૫૬		
૫૭		
૫૮		
૫૯		
૬૦		
૬૧		
૬૨		
૬૩		
૬૪		
૬૫		
૬૬		

૬૭			૮૪		
૬૮			૮૫		
૬૯			૮૬		
૭૦			૮૭		
૭૧			૮૮		
૭૨			૮૯		
૭૩			૯૦		
૭૪			૯૧		
૭૫			૯૨		
૭૬			૯૩		
૭૭			૯૪		
૭૮			૯૫		
૭૯			૯૬		
૮૦			૯૭		
૮૧			૯૮		
૮૨			૯૯		
૮૩			૧૦૦		

ઉકેલો તો ખરાં !

૧. અંક પૂર્ણ થાય તે રીતે ટુકડાની જોડી બનાવો :

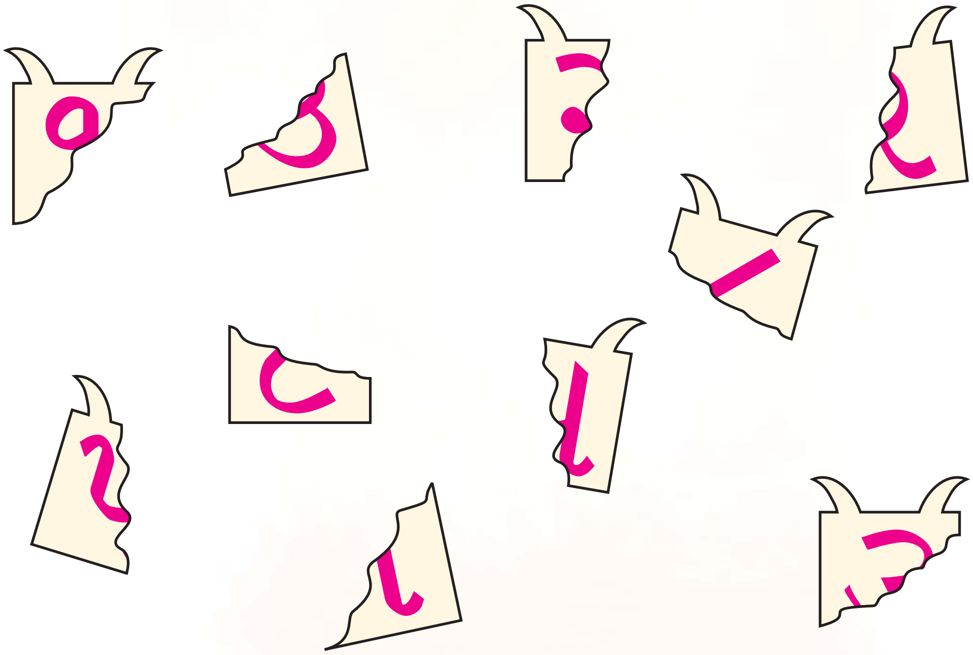

૨. ચિત્રના ખૂટતા ભાગ નીચે '✓' કરો :

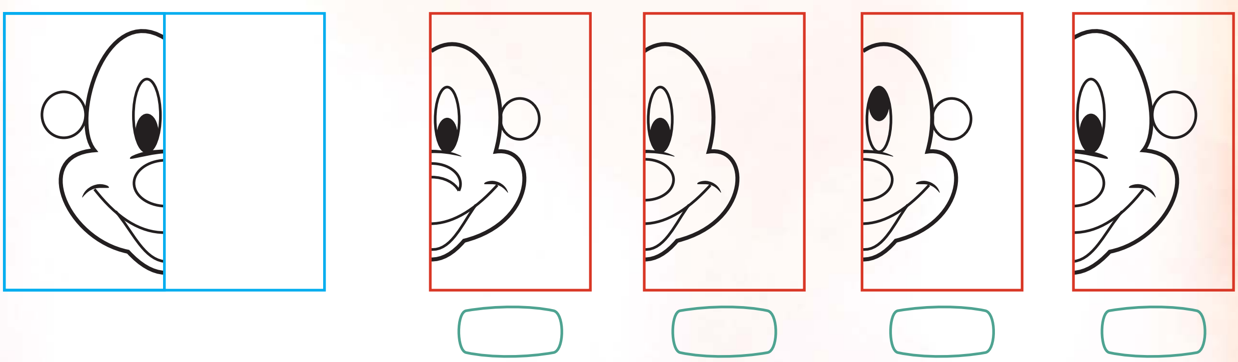

૩. આગળના ક્રમે આવતું ચિત્ર દોરો.

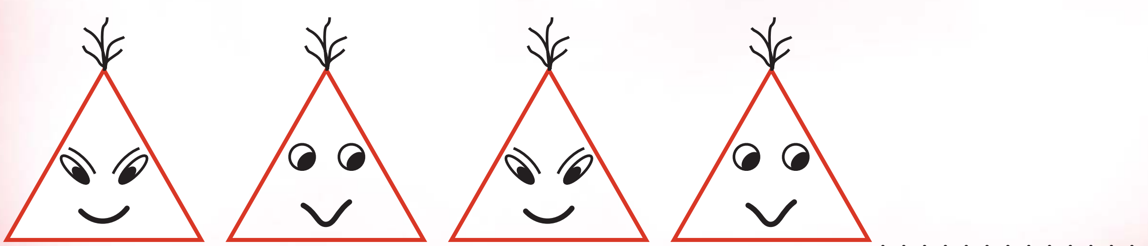

૪. પેટર્ન આગળ વધારો :

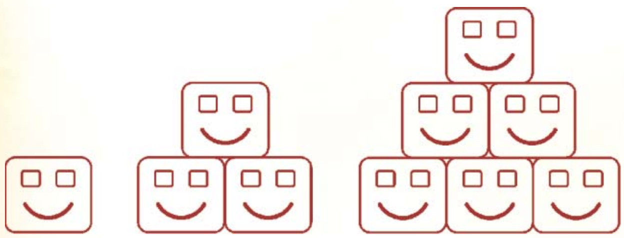

૫. ઉદાહરણ પ્રમાણે જોડો :

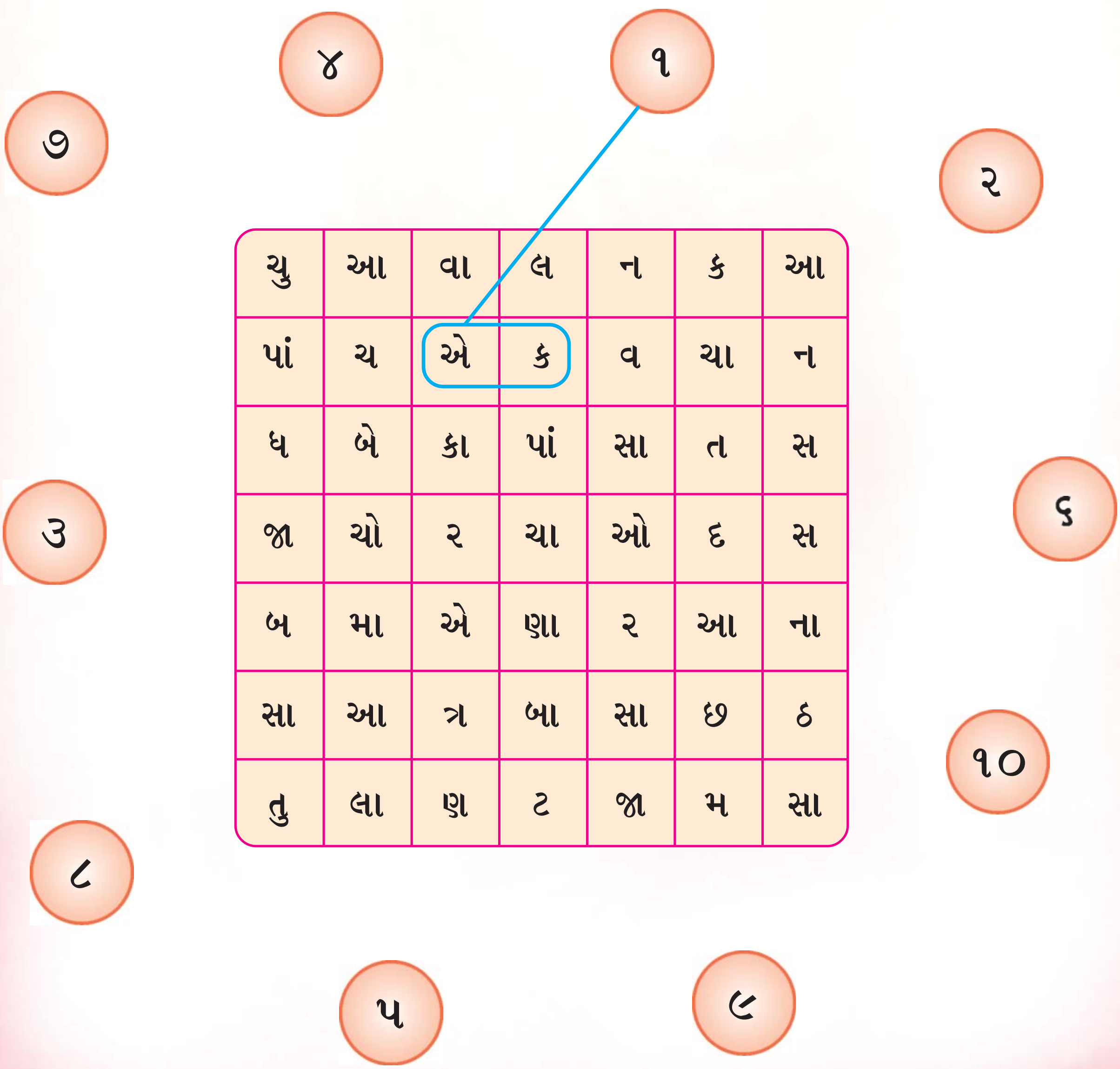

ચુ	આ	વા	લ	ન	ક	આ
પાં	ચ	એ	ક	વ	ચા	ન
ધ	બે	કા	પાં	સા	ત	સ
જા	ચો	ર	ચા	ઓ	દ	સ
બ	મા	એ	ણા	ર	આ	ના
સા	આ	ત્ર	બા	સા	છ	ઠ
તુ	લા	ણ	ટ	જા	મ	સા

૬. ઉપરથી જોતા તમને કેવું ચિત્ર દેખાશે ? તે ☐ માં '✓' કરો :

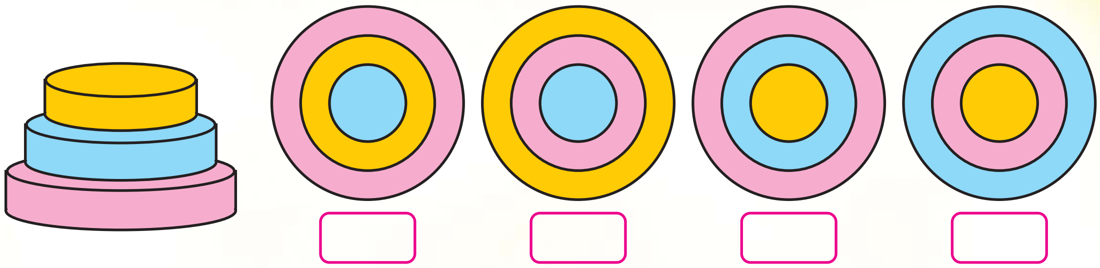

૭. નીચે આપેલા ટુકડાં જોડતાં કોનું ચિત્ર બનશે ?

૮. પેટર્ન આગળ વધારો :

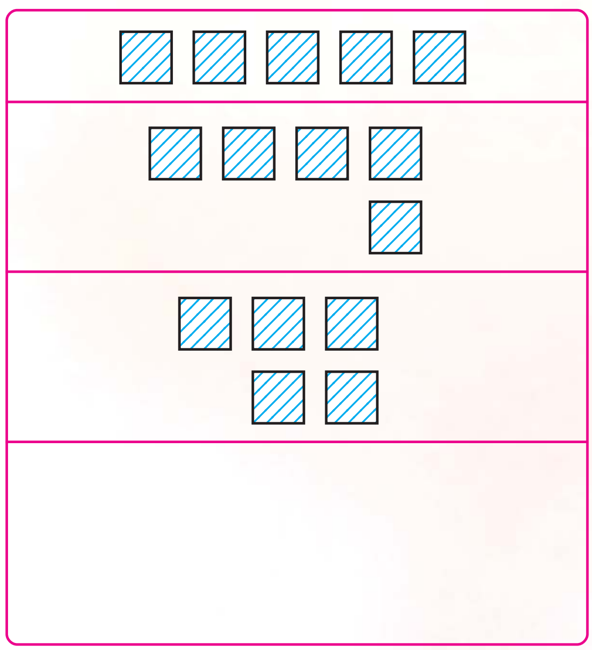

(**નોંધ :** ઉપરોક્ત પૅટર્ન આગળ વધારવા મૂર્ત વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરીને સમજાવવું.)

૯. ત્રણ પથ્થર, ત્રણ બટન અને ત્રણ અનાજના દાણા લઈને આપેલ ચોકઠામાં એવી રીતે ગોઠવો કે ઊભી અને આડી હરોળમાં તે વસ્તુ એક જ વખત આવે.

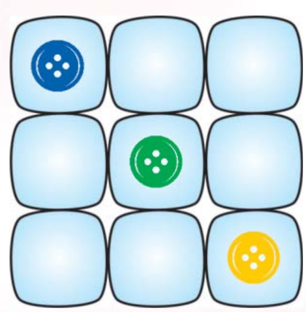

૧૦. કલર કરેલ ટુકડા જેવો ભાગ શોધી તેના ઉપર '✓' કરો :

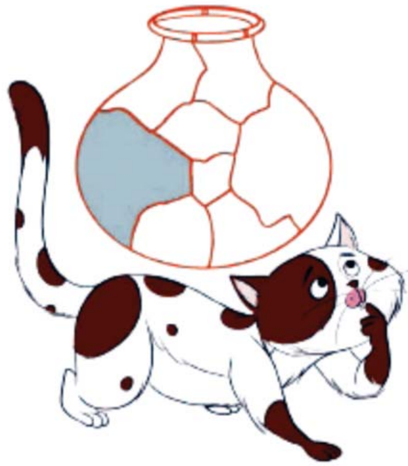

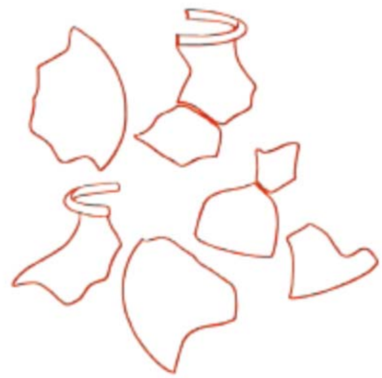

૧૧. હું કયો અંક છું ? ઓળખો અને લખો : (તમે અરીસાનો ઉપયોગ કરી શકશો.)

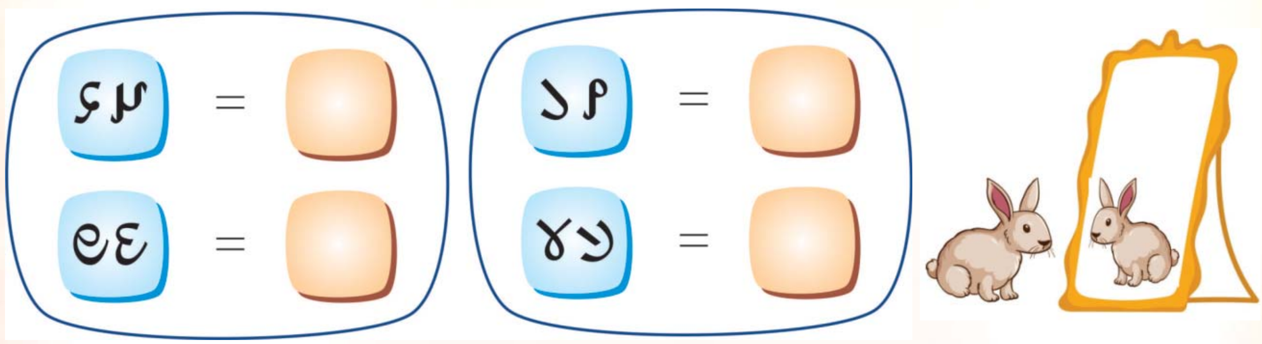

૧૨. તમારી બહેનના મમ્મીના ભાઈ તમારા શું થશે ? = ...

૧૩. તમે એક દીવાસળી ઉપાડી ફરીથી બીજી જગ્યાએ મૂકી નવો અંક બનાવી શકશો ? ચાલો પ્રયત્ન કરો. બનેલ અંક અહીં દોરો.

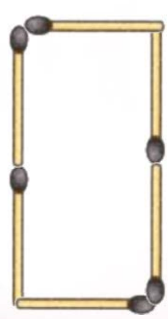

૧૪. ચિત્રના સાચા પડછાયા પર ◯ કરો :

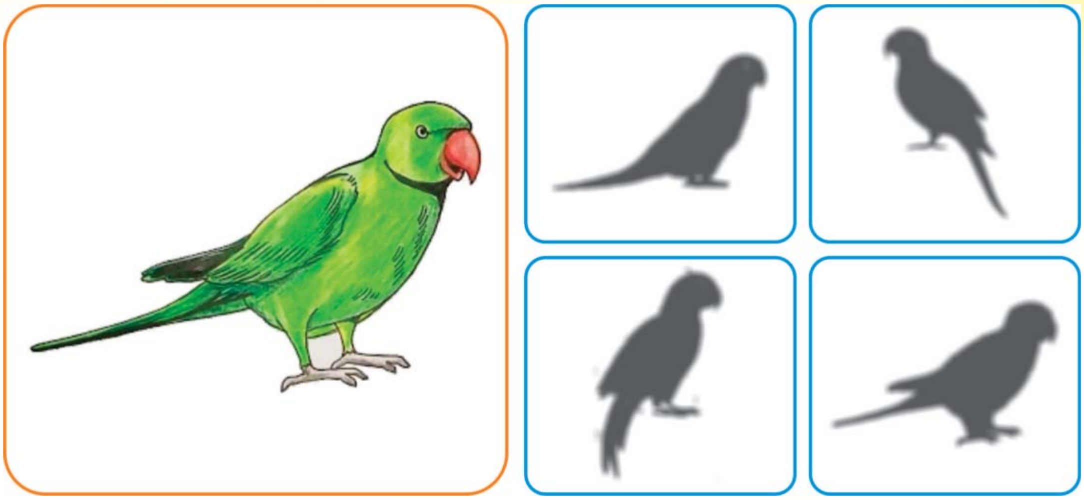

૧૫. ૫ થી ૯ને આપેલ કોષ્ટકમાં એવી રીતે લખો કે આડો અને ઊભો સરવાળો સરખો થાય.

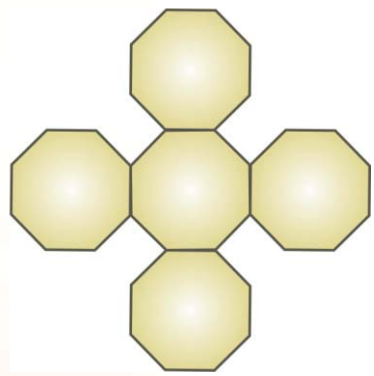

૧૬. સરવાળા-બાદબાકીનો ઉપયોગ કરી દર્શાવ્યા મુજબ સંખ્યાની જોડ લખો :

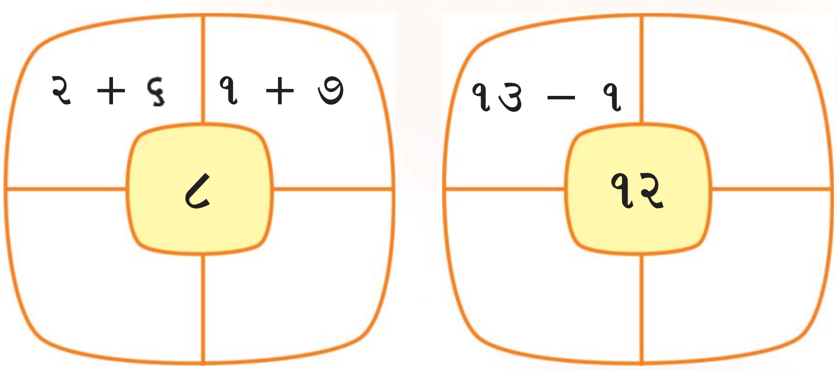

૧૭. સાક્ષી પાસે ૪ અલગ-અલગ કિંમતના સિક્કા છે.

₹ ૩૯ કરવા માટે ઓછામાં ઓછાં કેટલાં સિક્કા જરૂરી છે ? ▭

૧૮. પતંગની કિંમત શોધો :

+ 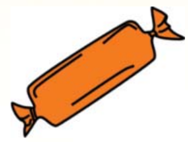 = ૧૨

+ = ૧૪

= ☐

૧૯. રંગોળી પૂર્ણ કરવા માટે ખૂટતા ભાગ નીચે '✔' કરો અને ખૂટતો ભાગ દોરો :

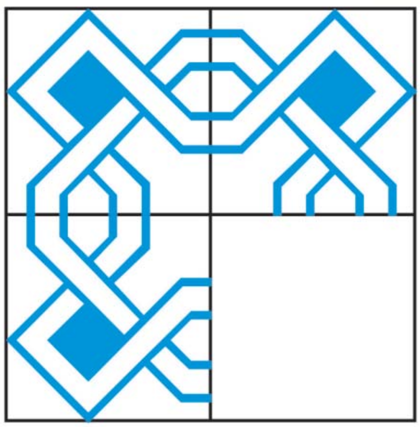

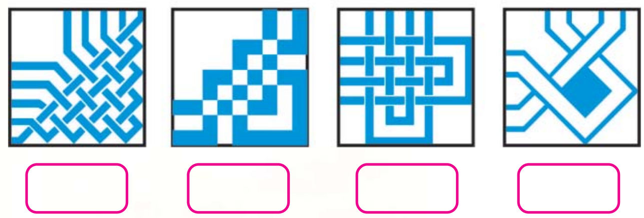

૨૦. સંખ્યા શોધો :

જો... ૧ = ૨૧

૨ = ૩૨

૩ = ૪૩

૫ = ૬૫ તો.. ૮ = ☐

૨૧. ચોરસ પૂર્ણ કરવા માટે ખૂટતા ભાગ નીચે '✔' કરો અને ખૂટતો ભાગ દોરો.

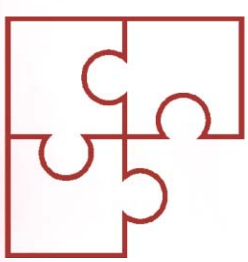

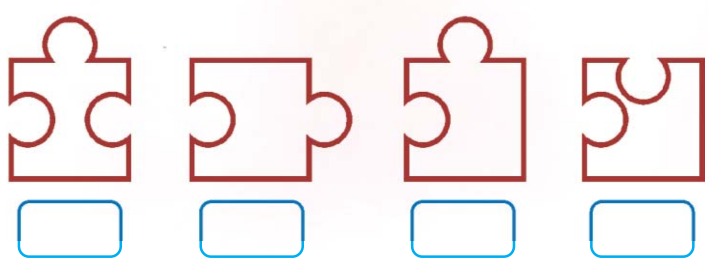

તારીખ : .... શિક્ષકની સહી : ....